

Büyük Hak Âşığı Yunus Emre

Senelerce, senelerce evveldi... İçi içine sığmayan küçük bir cocuktum. Beş yaşındayım. Bir gün eve bir misafir geldi. Babamın okul arkadaşımı. Gittim, elini öptüm, “Hoşgeldiniz” dedim. Saçlarımı okşadı. Bana beş kuruş verdi. Henüz okula gitmemiştim ama mütemadiyen kitap okuyordum. Misafir amcanın verdiği beş kuruşla kitap almak için doğru kitapçıya gittim. Gözüme bir kitap ilişti: “Yunus Emre Divanı”. Kitapçıya beş kuruşu uzattım, “Bu kitabı alabilir miyim?” dedim. Kitapçı, “Hay hay yavrum” dedi. O gün bu gündür her gün Yunus’dan bir şeyler okurum. Yunus’suz geçen bir günüm olmadı. Okudukça, üzerinde düşündükçe Yunus’a olan sevgim, saygım, hayranlığım her gün biraz daha arttı. Öyle mısraları var ki, onları anlamak, derinliğine varabilmek için yüz yıllık bir ömür çok az. Özellikle, ***“Yunus bir haber verir, işidenler şâd olur”***, ***“Benim bir karıncaya ulu nazarım vardır”***, ***“Her dem taze doğarız, bizden kim usanası”***,

**“İlim, ilim bilmektir,
İlim kendin bilmektir,
Sen kendini bilmezsin,
Ya nice okumaktır”,**

**“Dağ ne kadar yüce olsa, yol onun üstünden aşar”,
“Ölümden ne korkarsın, korkma ebedi varsın”,**

**“Bu dünya dopdolu kalles,
Her birinden bir ses gelir,
Hak’kı gerçek sevenlere,
Cümle âlem kardeş gelir”**

**“Aşk gelicek, cümle eksikler biter”, “Hiç kimse bilmez
bizi biz ne işin içindeyiz”,**

**“Gelin tanış olalım,
İşi kolay kılalım,
Sevelim, sevilelim,
Dünya kimseye kalmaz”,**

“Bir çeşmeden akan su acı tatlı olmaya” mısralarını bir ömür boyu okudum. Tamamen anladığıma, bütün inceliklerini kavrayabildiğime inanmıyorum. Allah ömür verdikçe de, son nefesime kadar okumaya devam edeceğim.

Ankara Hukuk Fakültesi’ne giden genç bir öğrenci idim. Yenimahalle’de oturuyorduk. Bizim evin karşısında bir komşumuz vardı. Ona Karamanlı Dede diyorlardı. Doksan yaşlarında idi. Arada bize gelirdi. Elini öper, hoşgeldin, derdim.

Cebinden bir defter çıkarır, oradan bana Âyetler, Yunus'dan mısralar okurdu. Dinlemeye doyamazdım. Karamanlı Dede, beş vakit namazını camide kılardı. Dimdik yürürdü. Yüzünde her zaman tatlı bir tebessüm bulunurdu. Onu tanıyıp da sevmemek mümkün değildi. Bazen Yunus'dan mısralar okurken gözlelerinden yaş gelirdi. O, sekiz, on Âyet, Yunus'un sekiz, on mısraı ona inanılmaz bir güzellik kazandırmıştı.

Asırlarca insanlar hoşgörü konusunda binlerce kitaplar yazdılar, onbinlerce makale kaleme alındı. Ama hiçbiri Yunus'un, **“Yaradılanı hoş gör, Yaradan'dan ötürü”** mısraı kadar anlamlı değildi. Ele aldığı her konuyu, çok basit bir dille, Yunus kadar güzel anlatan dünyada ikinci bir şair yetişmedi. Yunus için hiç çekinmeden kâinatın en büyük şairi diyebiliriz. Yunus dost, Yunus kardeş, Yunus sevgili. Allah aşkını, insanlık kültür tarihinde Yunus kadar güzel anlatan kimse olmadı. Hep o sadelik, o edep, o tevazu ve o güzellik içinde, her yerde, her şeyde, her vesileyle Allah aşkını terennüm etti. O, gönüllerin sultanıydı. O, aşkın sultanıydı. Şimdi bazı kimseler kalkıyor, bu muhteşem insanı ateistlikle, sosyalistlikle, ihtilâlcilikle itham ediyorlar. Bu, insanlık kültürü adına, düşüncenin haysiyeti adına ne utanç verici bir durum. Bu firavun taslakları, bu geri zekâlılar, hiç utanıp sıkılmıyorlar mı? Kendi hasta ruhlarını, imansız gönüllerini, neden bir dünya güzeli insana fatura etmek istiyorlar? Anlamak mümkün değil. Zavallılar, Ebu Cehil'lerin, Ebu Leheb'lerin torunları. Sizlerden utanç duyuyoruz. Hayatta öyle insanlar var ki, efendice, imansız olmayı bile beceremiyorlar. İlle kömürlüğe dönmüş, simsiyah olmuş iç dünyalarını birilerine bulaştırmaya çalışıyorlar. Zavallılar, bilmiyorlar ki, “İt ürür, ker van yürür.” Onlar istediklerini yazsınlar, istediklerini söylesinler,

kıyamete kadar Yunus Emre insanlığın baş tacı olacak, medar-ı iftiharı olacak.

Eceli gelen köpek, cami duvarına ... derler. Bunlar ne kadar zavallı, şahsiyet sahibi olmaktan ne kadar uzak insanlar ki, işgâl ettikleri makam, mevki, sahip oldukları ünvan ne olursa olsun, tükürmeye bile değmeyecek insan müsveddeleridir. Hayat, ancak büyük, güzel, yüce insanlarla bir anlam kazanıyor. Bir Shakespeare, sade İngilizlerin değil, bütün insanların medar-ı iftiharıdır. Bir Montaigne, bir Goethe, bir Tolstoy, bir Dostoyevski, bir Çehov için de aynı şeyleri düşünebiliriz. Bir Japon estetik hocası, "bir resim sergisini gezerken, güzel bir tablonun önünde saygıyla durun. Ona büyük bir hükümdarın huzuruna yaklaşır gibi yaklaşın" diyor.

Hayatta insan, içindeki saygı, edep, incelik kadar önem taşır. Kur'an-ı Kerim'de, "**Allah her an yeni bir şe'n üzeredir**" buyruluyor. Büyük Yunus, güzel Yunus, bunu ne kadar güzel yorumluyor: "**Her dem taze doğarız, bizden kim usanası**", "**Cümle yerde Hak nazır, göz gerektir göresi**" diyor. Her an dünya yeniden kuruluyor, her an insan yeniden doğuyor. Muhteşem bir oluşum içindeyiz. Ne olur içimizin karanlığından kurtulabilesek. Nefsimizin azgınlığını bir kenara koyabilesek, hayata, varoluşa her an yepyeni bir gözle bakabilesek. Mevlânâ,

"Dün dünle beraber gitti cancağızım

Bugün yeni şeyler söylemek lâzım"

diyor. Ne yazık ki, bazı kimseler, işgâl ettikleri makamların, sahip oldukları unvanların sarhoşluğu içinde sallanıp duruyorlar. Bir o yana, bir bu yana gidip geliyorlar. Gözlerini aşka ve güzelliklere sımsıkı kapamışlar. Nefislerinin elinde oyuncak olu-

yorlar. Arkasından da saçmalamalar başlıyor. Aslında şu dünyada hepimiz misafiriz. İşte geldik, gidiyoruz. Hep düşünürüm. Bazen üç beş aile birleşir, bu hafta sonu pikniğe gidelim derler. Günlerce önceden hazırlık başlar. Kimisi köfte, kimisi dolma, kimisi börek yapar, kimisi yumurta kaynatır. Bütün bu hazırlıklar, piknikte geçecek üç dört saat içindir. Bizler âhiret yolculuğuna çıkacağız. Hani hazırlığımız? Allah rızası için ne yaptık ki, ne götüreceğiz? Yunus ne güzel anlatıyor:

***“Sana derim ey hoca,
Sırat Köprüsü nice,
Kıllardan daha ince,
Geç derlerse ne dersin?”***

Birtakım ne idüğü belirsiz insanlar, firavunluk taslayarak talebelerine söz hakkı bile vermezken, Yunus, sonsuz bir edep ve tevâzu içinde,

***“Miskin Yunus, sen seni bir adam mı sanırsın?
Hâlini miktarını bil derlerse ne dersin?”***

diyerek zarâfet ve inceliğin en güzel örneğini gösteriyor. Günümüzün ortalığı kasıp kavuran çirkin ve materyalist havası içinde Yunus, tek mısra ile, kâinatın en güzel teşhisini koyuyor: ***“Bunca varlık var iken, bitmez gönül darlığı”*** diyor.

Bir Yunus’un insanı ve toplumu kurtaracağına bütün kalbimle inanıyorum. Hem dertleri teşhis ediyor, hem devâsını gösteriyor:

***“Gelin tanış olalım,
İşi kolay kılalım.
Sevelim, sevilelim,
Dünya kimseye kalmaz”***

diyor. Ne olur içimizin karanlıklarından, kirlerinden biraz sıyrıralım. Edeple, tevâzu ile, saygıyla, Yunus’un huzuruna varalım, mübarek ellerinden öpelim. O’nun içindeki sevgi, iman, Allah aşkı, saygı ve edep yedi milyar insana yeter de artar bile...

Nefs Problemi

Binlerce yıldan beri insanlar, nefis problemine bir çözüm getirmeye çalışmışlar. Kimisi bir düşmanın üstüne gider gibi nefsinin üstüne gitmiş, kimisi kendine ne işkenceler etmiş, kendini nelerle denemiş, nelerle imtihan etmiş.

Ortak nokta nefsi öldürmek. İnsanlar bu uzun zaman dilimi içinde az gitmişler uz gitmişler, dere tepe düz gitmişler, bir de bakmışlar ki bir arpa boyu yol alamamışlar. Ne zaman ki Resulullah Efendimiz insanlığın ufkunda bir güneş gibi doğuyor, her şeye olduğu gibi nefis problemine de en güzel çözümü getiriyor. **“Nefsin senin binek hayvanıdır. Ona rıfk ile muamele et.”** Dikkât edersek, bu Hadis-i Şerifte ne nefisle muharebe var, ne de ona açlıkla, susuzlukla, ağır yükler altına girerek eziyetlere, işkencelere katlanarak tavır almak var. Sadece tıpkı bizim bir binek hayvanımızmış gibi ona tatlılıkla, yumuşaklıkla, şefkâtle, anlayışla güzel bir yaklaşım var. İnsan-

oğlu bugün içine daldığı küfür karanlıklarından, gaflet uçurumlarından, inatçılıklardan, taassuptan kafasını kaldırıp bir baksa görecektir ki, gerçek mutluluk, gerçek huzur sadece ama sadece Peygamber Efendimizin gösterdiği yoldur. Çirkin karikatürlerle, kin dolu, nefret dolu davranışlarla Peygamber Efendimize dil uzatanlar, bir bilseler ki, Resulullah Efendimiz onlara analarından, babalarından, bütün sevdiklerinden çok daha yakın. Sadece ama sadece onların dünya ve âhiret saadetleri için konuşuyor, hareket ediyor. Ama ne yazık ki daldıkları nefis bataklığı, o zavallı insanlara doğruları, güzellikleri ve gerçekleri yasaklıyor. Oysa çağımızın perişan insanları ne kadar da bir güzelliğin, sıcak bir sevginin, masum bir tebessümün özlemi içindeler. İngiliz atasözünde, ne güzel bir tespit var; **“Kimse görmek istemeyen kadar kör değildir.”**

Her gün gazetelere, televizyon ekranlarına yansıyan öyle çirkin, öyle tiksindirici durumlarla karşılaşılıyor ki, dehşet içinde kalıyor, ürperiyoruz. Bir yerde artık söz bitiyor. Ne yazık ki adı psikoloğa, sosyoloğa çıkan birtakım insanlar, bu durumlar karşısında sadece başlarını çeviriyor, sırtlarını dönüyorlar. Bir şair ne güzel söylüyor;

**“Sen yanmazsan, ben yanmazsam, biz yanmazsak,
Nasıl çıkar karanlıklar aydınlığa.”**

Papalık bütün dünyayı Hıristiyan yapmak istiyor. İyi güzel de, daha önce Hıristiyan yaptıkları, acaba huzuru, mutluluğu, mânevi neşeyi, cıvıl cıvıl bir hayat anlayışını bulabildiler mi? Yoksa meşhur şarkıdaki gibi,

**“Ya her şeyim ya hiçim,
Sorma dünyam ne biçim,
Bir kördüğüm ki içim,
Çözdükçe dolaşıyor”**

mu diyorlar? Allah nasip etti, doğudan batıya, kuzeyden güneye bütün Avrupa’yı gezdim. Bütün kiliselerini ziyaret ettim. Yaşama sevinci olan bir tek kişi görmedim. Yüzler asık, yumruklar sıkılmış, dişler kenetlenmiş, kin dolu, nefret dolu bakışlarla sizi süzüyorlar. Size tepeden bakıyorlar. Sizi hor görüyorlar. Küçümsüyorlar. Çünkü hâlâ batı, İslâm’ın nûrundan uzak kaldığı için nefs problemini çözememiş. Birçok manastırlar gördüm. Nice insanlar dolmuşlar. Bedbinlik, karamsarlık, mutsuzluk içinde yüzen zavallı insanlar. Yüzlerinde karanlık kat kat. Çünkü nefs problemiyle nasıl başa çıkacaklarını bilemiyorlar. Çırpınıp duruyorlar. Çırpındıkça batıyorlar. Zavallı Nietzsche iyiyi, güzeli, doğruyu aramak istedi. Ama yanlış kulvarlarda yolunu iyice şaşırdı. Tımarhane duvarlarına başını vurarak göçtü. Günümüzde nice insan akıl almaz ıstıraplar çekiyor. Bir kısmı cinnetin eşiğine gelmiş. Bir ayda sekiz kişi annesinin boğazını kesti. Nereye gidiyoruz? Günlük olayların patırtı gürültüsü içinde küçük, hasis, zavallı çıkarların çırpınışı içinde insanlık bir felâkete doğru gidiyor. Oysa Peygamberimiz ne güzel buyuruyor; **“Nefsin senin binek hayvanındır. Ona rıfk ile muamele et.”**

Asırlarca nefsimize düşman gibi davrandık da elimize ne geçti? Kârımız ne oldu? Aç bırakarak, uykusuz bırakarak, bir nevi işkence eder gibi çeşitli vasıtalara başvurarak neye ulaştık? Vaktiyle Batı’da öyle kemerler varmış ki, içlerinde sivri çiviler bulunuyormuş. Onu bellerine takarlarmış. Uyku bastırın-

ca, o çiviler etlerini yaralar ve tekrar uyanık duruma geçerler, ibadetlerine devam ederlermiş. Bazı kimseler dağ başlarına gider, orada tekâmül etmeye çalışırlarmış. Oysa bunların hiçbirinden bir sonuç alınamamış. Önemli olan, İslâm âdâbı üzere insanca, efendice yaşamak. Az yemek, az konuşmak, az uymak. Parasını ölçülü ve dengeli bir şekilde kullanmak. Önemli olan nefsimizi öldürmek değil, onu Müslüman edebilmek. Bu da ancak saygıyla, edeple, incelikle, ölçüyle, âhenkle oluyor. Mütemadiyen nefsimize sövüp sayacağımıza, ona hırçın ve kaba muamelelerde bulunacağımıza bütün gücümüzü pozitiflere doğru çevirsek, Kur'an-ı Kerim'i, Hadis-i Şerifleri, Sünnet-i Seniyye'yi derinliğine anlamaya çalışsak. Bütün gücümüzü burada kullan-sak. Sonra öğrendiklerimizi yaşamaya çalışsak. Öğrendiğimiz güzellikleri aile hayatımıza, iş hayatımıza, sosyal hayatımıza getirebilsek. Onlarla amel etsek, daha güzel olmaz mı? O zaman hayatımıza renk gelir, ışık gelir, güzellik gelir. O zaman aile hayatında da, iş hayatında da başarılı oluruz. Sosyal hayatımızda sevilen, sayılan, aranan, özlenen, el üstünde tutulan güzel bir insan oluruz. Nihayet varmak istediğimiz en büyük hedef, dünya hayatımızın da, âhiret hayatımızın da bir cennet olması değil mi? Bunlar herkes için erişilmesi mümkün olan hedefler. Ama önemli olan arabamızı doğru kulvarda sürebilmek. Bir insan düşünün. Herkese karşı sevgi dolu, saygı dolu, edep ve incelik dolu. Çok çalışkan. Onun için bir işin yapılmasında en müsait zaman içinde bulunulan an. Her an hizmete hazır. Mütemadiyen çevresine bakıyor, kime, nerede, nasıl, ne zaman iyilik yapabilirim diye. Mütebessim, yüzünde hep bir saygı ifadesi var. Böyle bir kimse çevresinde sevilmez mi, el üstünde tutulmaz mı? Aranıp, özlenmez mi?

Bugüne kadar şu veya bu şekilde yanlış yaşamış olabiliriz. Hayatımıza karanlık sayfalar yazmış olabiliriz. Ama Mevlânâ ne diyor;

***“Dün, dünle beraber geçip gitti cancağızım,
Bugün yeni şeyler söylemek lâzım.”***

Büyük Yunus;

***“Her dem taze doğarız,
Bizden kim usanası”***

diyor. Biz de yeni doğan günle beraber hayata yeniden, yeniden başlasak. Hiçbir şey olmamış gibi yeniden. İyi adına, güzel adına, temiz, asil, büyük, yüce olan adına yeni başlangıçlar yapabilesek. Dünü bıraksak, yarını unutsak, sadece bugünü, yaşanılan ânı ihya edebilesek.

***“Ve bir an yaşıyorum,
Bütün bir ömre bedel”***

diyebilesek.

“Aşk gelicek, cümle eksikler biter”

deyip sonra;

***“Gelin tanış olalım,
İşi kolay kılalım,
Sevelim sevilelim,
Dünya kimseye kalmaz”***

diyebilesek. O zaman hayat daha güzel, daha renkli, daha ışık dolu, daha yaşanmaya değer olmaz mı?

İki Günü Birbirine Eşit Olan Ziyandadır

Geçen gün kardeş olduklarını söyleyen iki genç geldiler. “Efendim” dediler, “bizim çözemediğimiz bir mesele var. Biz, hayat yolunda bir yanlış yapıyoruz ama ne olduğunu bilemiyoruz. Bu konuda bize yardımcı olur musunuz?” “Sevgili gençler” dedim, “insan olur da hatası, kusuru, noksanlığı olmaz olur mu? Bizler, hepimiz tek istisna olmadan çeşitli yanlışlar, hatalar içindeyiz. İdeal, kusursuz, mükemmel insan sadece bir simge. Hiçbirimiz öyle değiliz. Ama önemli olan yaşadığımız sürece her an daha iyiye, daha güzele, daha mükemmele gitmeye çalışmak, bunun için var gücümüzle çaba harcamak.” Şöyle bir düşünsük, biz dünyaya niye geldik? Bazı kimselerin sandığı gibi yiyelim, içelim, zevk edelim, sefa sürelim diye mi? Yoksa adam olmaya mı geldik? Hayat, hiç de sandığımız gibi değil. Bizim için aslolan tekâmül etmek. Her gün daha iyiye, daha güzele gitmek, her gün biraz daha olgunlaşmak, hatalarımızdan kurtulmak, güzel meziyetlere sahip olmak. Eğer hep olduğumuz gibi ya-

şayacaksak, yerimizde sayacaksak, o zaman yaşamının ne anlamı kalır? O zaman bazı kimseler gibi eşek gelip, eşek gitmez miyiz? Bir insan için bundan daha utanç verici ne vardır? Tekâmül, hayatın ana kanunu değil midir? Rahmetli babaannem hayatı yalnız yiyip içmekten, zevk, sefa sürmekten ibaret gören insanlar için “Aman yavrum, sen onları da insandan mı sayıyorsun, ver yesin, ört uyusun” derdi. Aradan yıllar geçti, babaannemin bu sözünü unutamadım. Kime söylediysem defter kalem çıkarıp not aldılar. Gelen misafirlere “Siz bir tek hatanız olduğunu mu sanıyorsunuz, gerek sizin, gerek bizim, gerekse hepimizin hatalarımız başımızdan aşkın. Bir değil, beş değil. Önemli olan hep daha iyiye, daha güzele gitmek değil midir?” dedim.

Hayat, hiçbir zaman geriye adım atmaz. Hayatın istikameti daima iyiye, yeniye ve güzeledir. Bizim de hayatın genel gidişine uymamız şarttır. Dün, bir hata işlediyseniz, bugün onu tekrarlamayalım. Dün, bir yanlışın içindeyseniz, bugün ondan kurtulalım. Bundan altmış yıl evvel Ankara’da kimin evinde buzdolabı vardı, kimin evinde televizyon vardı, kimin evinde çamaşır makinası vardı? Bugün artık bunlar harcı âlem eşya arasına girdi. Radyonun, telefonun ilk kullanıldığı günleri düşünün. Belki bazı insanlar inanmak istememişti. Hayat, her gün daha iyiye, daha güzele, daha ileriye doğru gidiyor. Onlar üzerinde biz ne dersek diyelim, geçen zaman bizi de aşacak, bizi de geride bırakacak. Yerinde saymak bile bir yerde geri kalmak demek değil midir? Hazret-i Ali, **“Çocuklarınızı kendinizden sonrası için, gelecek zamana göre yetiştirin”** der. Öyle bir zaman gelecek ki, biz hayatta olmayacağız ama çocuklarımız olacak. Onlar, kendi zamanlarına göre bir hayat mücadelesi verecekler. Resulullah Efendimiz **“Daima çevreyi gözetleyin,**

ona göre düşmanın silâhlarından daha güzel silâhlar yapın” buyurur. Ayakta kalabilmek, hayat mücadelesinde başarılı olabilmek için daima tetikte, uyanık, tedbirli ve basiretli olmak zorundayız. Bugünkü hayatta yalnız haklı olmak yetmiyor. Aynı zamanda o hakkımızı savunacak gücümüzün de olması lâzım. UNESCO'nun yayınladığı istatistiklere göre, dünyada kitabın en az okunduğu ülkelerden biri de bizim ülkemiz. Değil ileri, uygar ülkelerde, orta halli, gariban ülkelerde bile bizdekinin elli misli kitap okunuyor. Ne yazık ki kitapların basılma sayısı da diğer ülkelere göre utanç verici bir rakamda. Azerbaycan'da bile kitaplar en az elli bin basılırken, Türkiye'de bu üç bin, iki bin, bin, bazen de beşyüze kadar düşüyor. Bu rakamlar ne kadar üzüntü verici. Birçok insan son zamanlarda hangi kitapları okudunuz diye sorulduğu zaman size tuhaf tuhaf bakıyorlar, bu ne biçim soru diye. Hayat, her gün ileriye doğru koşarken, bu gidiş nereye? Allah sonumuzu hayır getirsin.

Okullar, görevlerini dersanelere bırakıyorlar. Bu ne acı, ne utanç verici bir gidiştir. Dersanelerin tek düşüncesi para kazanmak değil midir? Gençlerin yetişmesi onların umurunda mı? Ne yazık ki Milli Eğitim Bakanlığı, bu konuda inanılmaz bir sağırlık, vurdumduymazlık içinde. Her halleriyle “bana ne” der gibiler. Öyle profesörler görüyoruz ki, doğru dürüst konuşmasını bile beceremiyorlar. Akılları, fikirleri kitaplarının satışında, dekan, rektör olma hevesi peşinde. Öyle günler oluyor ki, günlük gazetelerimizin münderecatı utanılacak bir düzeyde kalıyor... Artık magazin haberleri, resimleri birinci sayfalara kadar sızdı. Televizyonda dinleyecek bir şey bulamıyorsunuz. Ne yazık ki insanımız günden güne dinden, tasavvuftan, ilimden, güzel sanatlardan, tabiat sevgisinden uzaklaşıyor. Öyle bir toplum olduk ki, tek mabut para. Para için şerefler ayaklar altına alınıyor, para

için namuslar satılıyor. Yazık günah değil mi? Memleketi nasıl bir gelecek bekliyor? Gençlik yıllarımda radyodan dinlerdik, bir şarkı vardı:

“Titrerim mücrim gibi baktıkça istikbalime”

diye. Artık bugün o şarkı hepimizin oldu. Bütün bu pislikleri elimizin tersiyle itip, Allah’ın Kitabına, Peygamberin Hadislerine, Sünnet-i Seniyyesine iltica etmedikçe bu problemler nasıl halledilir? Yüce Resulümüz, **“İki günü birbirine eşit olan ziyandadır”** buyuruyor. Resulullah Efendimiz her gece yatarken **“Allah’ım, beni bir an, bir andan da kısa bir zaman nefsimi bırakma”** buyururdu. Bizlerin bu karmakarışık ortamda yapacağımız şey, elimizden geldiği kadar Peygamber Efendimizin Hadis-i Şeriflerini okumak ve onları günlük hayatımıza intikal ettirmek olacak. Bir tek **“Ya hayır söyle, yahut sus”** Hadis-i Şerifi günümüz insanının karmakarışık kafa yapısına bir güzellik, bir selâbet, bir açıklık, bir estetik getirebilir. Bir insan, günlük hayatında, bir tek bu Hadisi yaşasa, aile hayatında, meslek hayatında, sosyal hayatında uygulayabilse velâyet makamına kadar yükselebilir. Artık gün kurtuluş günüdür. Felâha ulaşmak günüdür. Hedef belli. O noktaya bizi götürecek yol da belli, daha ne bekliyoruz?..

İnsan ve Münakaşa

Sanki bir salgın hastalık gibi. Bir münakaşa hastalığı ortalığı kaplamış. Birçok insan, sanki bundan zevk alıyor. Evlerde, işyerlerinde, sosyal hayatta, medyada bitip tükenmek bilmeyen bir münakaşa salgını. Zaman zaman kendime sorarım. Bu münakaşaların kime ne faydası var? Münakaşa sırasında sinirler geriliyor, âsaplar bozuluyor, bazen ölçüler de kaçıyor. Kaba sözler, çirkin ithamlar, arkasından sanki tamamlayıcılarım gibi dargınlıklar, kırgınlıklar, küskünlükler sükün ediyor. Bu kırgınlıkların bazıları ömür boyu devam ediyor. Araları öyle açılıyor ki, artık hiçbir gayret ve fedakârlık onu geri iade edemiyor. Zaman zaman bazı sözler okuruz. Akıllı insanlar münakaşadan hoşlanmaz, sevmez, hatta yapmaz da. Hiçbir getirisi olmayan, ama çok şeyleri alıp götüreren bir yöntem bu. İnsanlar ancak gerektiği zaman, gerektiği kadar konuşsalar, kendilerine sorulmadığı zaman sükûtu tercih etseler daha güzel olmaz mı? Rahmetli hocam Doktor Münir Derman; “Bazen cevap vermemek de bir

cevaptır.” derdi. Hele günümüzde sükûta o kadar hasretiz ki. Sükût, güzel sükût, beyaz bir kâğıt gibi sükût hepimizin özlemine duyduğumuz bir güzellik değil mi? Bazen beş altı masalı bir dönerciye, bir pideciye gidiyorsunuz. Sanki sizi sestem bir silâh bekliyor. Önünüzdekileri yediğiniz sürece o tokmak başınıza iniyor. Bazen gittiğinize, gideceğinize pişman oluyorsunuz. Hele grup yemekleri ayrı bir âlem. On, on beş kişilik bir grup geliyor. Sanki dayak yemiş gibi oluyorsunuz. Herkes aynı anda konuşuyor. Kimse kimseyi dinlemiyor. Ve herkes kendi sesini duyurabilmek için daha çok bağıyor. Demek ki bizim toplumumuzda dinleme terbiyesi denilen bir kavram yok sanki. Yıllarca önce Japonya’ya giden matematik profesörü olan bir arkadaşım anlatmıştı. Tokyo’da, bin kişinin yemek yediği bir salonda çıt çıkmıyordu. Arkadaşım hayretler içindeydi. Türkiye’den ayrılırken sormuştu; “Japonya’dan sana ne getireyim?” diye. “Teşekkür ederim,” dedim. “Yalnız bir ricam olacak. Ginza Caddesi’ndeki bir kitapçıya uğra ve dinleme sanatı üstüne kaç kitap, konuşma sanatı hakkında yazılmış kaç kitap olduğunu öğreniver.” Eksik olmasın arkadaşım memlekete dönüşünde bana uğradı ve rakamları söyledi. Güzel konuşma sanatı hakkında iki kitap, güzel dinleme sanatı hakkında yirmi üç kitap vardı.

Mevlânâ Mesnevi’ye şöyle başlar;

**“Dinle neyden kim hikâyet etmede,
Ayrılıklardan şikâyet etmede.”**

Mesnevi; “Dinle” diye başlıyor. Kur’an-ı Kerim, “Oku” diye başlıyor. Hiçbir kitap, “Konuş” diye başlamıyor. Konuşmak, söz söylemek aslında o kadar inceliklerle dolu ki, insan biraz

düşünecek olsa titrer, ürperir, konuşmaya cesaret edemez. Bu hususu Yunus ne güzel belirtir:

“Söz ola kese savaşı

Söz ola kestire başı

Söz ola ağulu aşı

Yağ ile bal ide bir söz.”

Bazen bir söz, insan kalbinde ebediyen kanayacak bir yara açabilir. Bazen bir söz, ümitsiz bir hastayı bile ayağa kaldırabilir. Bir sözle intihardan vazgeçen insanlar vardır. Yıllarca önceydi. Bir akşam Danıştay’dan çıktım, karşıdaki büfeye gittim. Gazete alacaktım. Benden önce genç bir insan vardı sırada. Büfeciye yaklaştı, iki tüp aspirin istediğini söyledi. Ses tonu beni ürpertmişti. Sanki onları içip, intihar etmek istiyor gibiydi. Yanına yaklaştım. “Bak yavrum” dedim, “karşıdaki binayı görüyor musun?” “Evet,” dedi. “Ben eşimle beraber orada çalışıyorum. Geçen gün başı ağrımış, aspirin almış. Akşam midesi kanama yaptı. Günlerce ıstırap çekti. Aman aspirinleri dikkatli kullan. Allah seni esirgesin.” dedim ve paltosunun üzerinden sırtını sıvazladım. Ertesi gün heyetten çıktım, dinlenmek için odama gittim. Biraz sonra kapı çalındı. Bu genç insan kapıdan başını uzattı, “Efendim, girebilir miyim?” dedi. “Buyurun,” dedim. Elinde bir buket vardı, “Size getirdim” dedi. Yüzüne baktım, nerden gerekti gibilerden. Genç anladı. “Efendim” dedi, “ben hayatımı size borçluyum. O aspirinleri intihar etmek için almıştım. Ama siz, sıcak ve yumuşak bir ses tonuyla beni uyardınız. Öyle duygulandım ki, eve gittim. İlk işim o aspirinleri çöpe atmak oldu. Size teşekkürlerimi bildirmeye gelmiştim.” Bu hadise beni de çok duygulandırdı. Gözlerim yaşardı. Ve yıllarca unutamadım.

O sözde nasıl bir güç var ki, yerine göre insana hayat veriyor, yerine göre insanı hayata küstürüyor. Demek ki sözü çok dikkat ederek söylemek gerekiyor. Nice kavgalar, dövüşler, nice yaralamalar, cinayetler, nice ayrılıklar boşanmalar, nice dargınlıklar, kırgınlıklar hep bir sözle başlıyor. Bu bazen cihan savaşlarına kadar gidiyor. Bu kadar önemliken söz söylemek ve yerine göre sükût etmek bile çok etkili bir cevap oluyorken, bu ardı arkası gelmeyen münakaşalara akıl, sır ermiyor. Öyle günler oluyor ki, bir yerde münakaşa eden insanlar başka bir yerde bazen birbirlerine bir hasım gibi, bir düşman gibi davranabiliyorlar. İşin aslını araştırırsanız, iki tarafın da söylediği sözler bir incir çekirdeğini doldurmaz. Ama nefis araya girince, insanlar habbeyi kubbe yapıyorlar. O nefis o kadar tehlikeli ki, dikkat edin münakaşayı seven insanların arka plânında korkunç bir ego, ürpertici bir nefis vardır. Aslında münakaşalarda çarpışanlar nefislerdir. Ben daha üstünüm, ben daha akıllıyım, ben daha çok bilirim teraneleri nefsin azgınlığından başka nedir? Vaktiyle Sokrat'a sormuşlar: "Senin en iyi bildiğin nedir?" Sokrat cevap vermiş; "Hiçbir şey bilmediğim." Ne kadar enteresan, insanoğlu, "ben" diye, "ben" diye çırpındığı sürece büsbütün çukura gidiyor. Ama farkında değil. Tatlı, güzel, efendice bir sükût, muhatabını edeple, saygıyla, huşû ile dinlemek insana neler kazandırır, bunu bir bilebilsek. **"Bilmem diyen öğrenir, bilirim diyene ne verilir"** sözünde öyle bir incelik var ki, insan ister istemez etkileniyor.

Çevremize dikkat edelim, münakaşayı çok seven insanlar, genellikle kaba, hoyrat, saygısız insanlardır. Onların bütün derdi, kendi nefislerinin üstün olduğunu dünyaya kabul ettirmektir. Ama bilmiyorlar ki, kendi kuyularını kendileri kazıyorlar. Bu tür insanlardan çevre yavaş yavaş bıkıyor, usanıyor, ellerini

eteklerini çekiyorlar. Ve onlar bir gün yapayalnız kalıyorlar. Kendi yalnızlıkları içinde kahroluyorlar. Çünkü yalnızlığını güzelliklerle, inceliklerle doldurabilmek herkesin harcı değildir. Ankara'nın mânevi güneşlerinden Azize Anne bir gün merdivenlerden iniyormuş. Azize Anne doksan sekiz yaşında, yalnız yaşayan, her işini kendi gören bir mübârek, eli öpülecek annemiz. Apartman yöneticisi dış doktoru Hişam Bey de merdivenlerden yukarı çıkıyormuş. Selâmlaşmışlar. Hâl hatır sormuşlar. Hişam Bey Azize Anne'ye: "Senin yalnız yaşadığını söylüyorlar, doğru mu?" diye sormuş. Annemiz o güzel üslûbuyla cevap vermiş, "Hayır efendim, ben yalnız değilim." "Peki kiminle oturuyorsun?" Azize Anne'nin cevabı müthiş: "Allah'la, Peygamber'le, meleklerle beraber oturuyorum." demiş. Yönetici Hişam Bey bir korkmuş, yüzü sapsarı olmuş. Kekeleye başlamış. İşte yalnızlık o zaman güzel, o zaman anlamlı oluyor. Ama bu, pek tabiidir ki herkesin harcı değil. Bana öyle geliyor ki, çok konuşanlar, münakaşayı çok sevenler aslında kendilerinden kaçıyorlar. Bu işleri bir kaçış mekanizması olarak kullanıyorlar. Ama tarihte yapılan bütün büyük işleri gözden geçirecek olursak şunu görürüz: Dinde, tasavvufta, bilimde, güzel sanatlarda yapılan güzellikler, büyük işler, hep sessizliğin, yalnızlığın ürünüdürler. Resulullah Efendimizin yanına ekmeğini ve suyunu alarak Hira Mağarası'nda tefekküre çekilişinde hepimiz için nice dersler, ibretler vardır. Büyük düşünceler ancak yalnızlıkta gelişebilir, serpilebilir, büyüyebilir. Bütün ömrü kalabalıklar içinde geçen insanlar herhalde çok şeyler kaybediyorlardır. Yalnızlık öyle bir ortamdır ki, bütün güzellikler orada büyür, dal budak sararlar. Zaman zaman bazı sorulara muhatap oluyoruz: "Efendim", diyorlar, "biz bu münakaşa huyundan nasıl vazgeçelim?". Onlara söylenecek tek söz vardır: "Nefislerinizi müslüman edin".

İnsanı münakaşaya götüren hep nefis değil midir? Hep şuurluktan gelen bir üstünlük duygusu değil midir? Peki kardeşim üstün olsan ne olacak, neyi halledecek? Farzet ki bütün münakaşaları kazandın. Gururun bir kat daha katmerleşti. Peki halledilen nedir? Üstelik bu durum bize bir mutluluk, bir güzellik, bir hoşluk kazandırabilecek mi? Hiç sanmıyorum. Sıkıntılarımız, huzursuzluklarımız daha çok artacak, daha bedbin, daha karamsar, daha ekşi yüzlü bir insan olacağız.

Takvimden yapraklar boyuna düşüyor. Yıllar birbirini takip ediyor. Biraz daha mukadder akıbetimize yaklaşıyoruz. Daha derlenip toparlanma zamanı gelmedi mi? Ya aniden işte buraya kadar denirse, bizlere de yazık olmayacak mı? Herhalde bazı kimselerin kendilerine çeki düzen vermeleri için bekleyecekleri ne kaldı? Allah bizlere de, dünyadaki bütün insanlara da hayırlı bir şekilde imân ile çene kapamayı nasip etsin.

Bir Muhabbet Çınarı

Onunla irtibatımız bana gönderdiği, yazılarımı tebrik ve teşvik eden bir maille başladı. Kendisini şahsen tanımasam da yıllardır TRT ekranlarında sürdürdüğü Gönül Sohbetleri'nden aşina idim. Kısa sürede oluşan birkaç mailleşme ile yakinen tanıma ve dinleme ihtiyacı duydum. Ziyaret talebimi kabul ederek Ankara'da bir iftar sofrasında engin gönül dünyasını bize açtı.

Sayın Sabri Tandoğan'dan bahsediyorum. Danıştay 2. Daire üyeliğinden emekli, yıllarını tasavvufa ve insanlığın hakiki saadetini fark etmeye ve fark ettirmeye adanmış, 72 yaşında bir mâneviyat ehlinin tecrübelerini dinlemek, bakış açısından yararlanmak benim için olduğu kadar siz değerli okur kardeşlerimin de ilgisini çeker düşüncesi ile sohbetimizi kaydettim. Aşağıda o sohbetin çözümünü okuyacaksınız.

Sabri Tandoğan'la yapılan bu sohbette, kendisinin feyizlendiği ve hayatında önemli bir dönüşüme, idrak genişlemesine vesile olan Dr. Münir DERMAN (k.s.) hakkında da özet bilgiler, önemli mânevi tecrübeler okuyacaksınız.

Sohbetimizi röportaj resmiyetinden uzak, kalıplardan çıkarak akışına bıraktık. Zaman zaman ince ayrıntılar yakalamak üzere sorularımız oldu ve cevaplardan biz çok istifade ettik. Konuşmamızı sizlere kolaylık olsun diye, konu başlıkları halinde düzenledik. Yeni idraklere vesile olması dileği ile sizi Sabri Tandoğan'la baş başa bırakıyorum.

Mehmet Doğramacı

Tarih: 21 Ekim 2006

Saat: İftar Vakti

Yer: Kent Oteli / Sıhhiye-Ankara

Gavs-ı Âzam ile Rabıta

– *Sizi bir miktar tanımak isteriz. Ama özgeçmiş ve hayat hikâyesinden çok feyizlendiğiniz zatlar hakkında bilgi edinmek istiyoruz.*

– Evliyanın en büyüğü Abdülkadir-i Geylâni Hazretleri bizim evimizde daima ismini duyduğumuz, kerametlerini dinlediğimiz bir zat idi efendim. Babaannem ve annem O'na karşı derin bir muhabbet beslerdi. İşte öyle bir atmosferde büyüdüm. Onun feyzini ve yardımını ömür boyu üzerimizde hissetmişizdir.

– *Söz Gavs-ı Âzam'dan açılmışken, Füyüzat-ı Rabbani isimli eserinde "Mürid ne zaman bunalsa imdadına yetişirim, maddi,*

mânevi yardımcısı olurum” tarzında bir hitabı mevcut. Böylesi bir olay yaşadınız mı?..

– Evet Efendim. Bu çok sırlı bir olaydır. Bu hitaba yürekten inananlar için Gavs-ı Âzam’ın himmeti her an hazır ve nâzırdır. Şöyle izah edeyim efendim. Bundan seneler evvel, Ankara’nın dışında bir yerlerde, bir sohbeta davet edildim. Bendeniz dinî olan her şeye ilgi duyarım efendim. Bunu bilen bir arkadaşım “Sabri gel, bu akşam mübarek bir zatın sohbeti var” dedi. Evlerin bitip de bozkırın başladığı uzak bir semt. Akşam oraya gittim.

Eve girdiğimde, kalabalık bir cemaatin bir hoca efendi dinlediğini gördüm. Bir kenara ben de iliştim. Sohbet içimi daralttı. Çünkü o zat durmadan cehennemi, azabı anlatıyor, sürekli korkutucu bir üslûpla ders veriyordu. Epey bir sabırdan sonra söz aldım. “Efendim, sizin elinizde cehennem biletlerinin koçanı mı var? Habire bilet kesip, insanları dolduruyorsunuz! İslâm bu mu?” Sorum üzerine ortalık buz kesti. Bir süre sonra müsaade istedim ve evden ayrıldım. Saat gecenin 01’i... Dışarı çıktım. Öyle uzak ve ücra bir yer ki, ne belediye otobüsü, ne dolmuş, ne de bir taksi o saatte oradan geçmez. Adamı kesseler duyulmayacak bir yer sizin anlayacağınız. Ellerimi açtım ve “Yetiş Yâ Geylâni” diye dua ettim. İnanın 10 dakika geçmedi, karanlıklar içinden bir Mercedes araba belirdi ve önümde durdu. Şoförü kapıyı açtı ve: “Buyurun sizi evinize bırakayım” dedi. “Evimi biliyor musunuz?” dedim. “Evet, buyurun” dedi. Yol boyunca aynadan seyrettiğim o sima, ne bir insandı, ne de başka bir şey. Âdeta balmumu bir heykel sanki elbise giymiş gibi öylece duruyor idi. Ama inanın o sima hâlâ gözümün önünde.

Gecenin o vaktinde, hiç adres sormadan beni evime bıraktı efendim.

– *Bu olay ve benzeri şeyler, herkese olmuyor değil mi? Sanıyorum gönül bağı olanlar arasında cereyan ediyor!..*

– Öyle efendim!

– *Bunun mantıkla da pek izahı yok sanıyorum. Bu açılım nasıl geliyor?*

– Efendim, benim rahmetli annem Edebiyat öğretmeni idi. 3 dil bilirdi. Hayatta tanıdığım en kültürlü anne idi. Fakat bir o kadar da rıza ehli idi. 7 yaşında namaza başlamış. 75 yaşında Hak'ka göçtü. Hayatında bir tek gün, o günün namazını ertesi güne bırakmadı. Senenin 4/5'ini oruçlu geçirirdi.

Annem, Abdülkadir Geylâni (k.s.) Hazretleri'ne bağlı idi. Bir gün bana dedi ki; "Oğlum, eğer rabita kurabilirsen, daraldığın, bunaldığın zaman yardıma çağır. Hazreti yardıma çağır, Hazret gelir." Bir iki kere çağırdım efendim, derhal himmeti var oldu!..

Hocam Dr. Münir Derman (k.s.)

– Hocam çok mübarek bir insandı. Belki tanırıyorsunuz. 30 yıl Eskişehir Devlet Hastanesi'nde operatörlük yaptı: Dr. Münir Derman.

– *Sağlığında görmek nasip olmadı ama methini duydum. Eskişehir'de hem doktorluk, hem de kürsü vaizliği yapmış. Hayatını araştırmak istedim. Çok fazla kaynak yok. Onun bendesi biriyle görüşmek istedim, Rabbim sizi çıkardı. Görüşmemiz bu açıdan da mânidar benim için!*

– Münir Bey'in sırrı pek anlayamamıştır. Münir Bey Kırklardandır efendim.

– *Ricali Gayb ordusunda bahsi geçen Kırklar?*

– Evet efendim, Kırklardandı. Kelimelerle, sözle ifadesi mümkün olmayan muhteşem bir insandı. Münir Bey'e gelene kadar 39 Efendi Zâtın sohbetinde bulundum. Hizmetinde bulundum. Ama 39'u bir yana, Münir Bey bir yana!

Çok Yönlü Okuma

– Sanıyorum Türkiye'de benim kadar çok yönlü kitap okuyan kimse de yoktur. Sadece Tasavvuf değil, batıyı ve doğuyu da okudum. Meselâ Türk komünistleri içinde hiç kimse benim kadar komünizme ait kitap okumamıştır.

İslâm'a Gönül Verdim, Âşık Oldum

– Ama ben küçük yaştan itibaren İslâm'a gönül verdim. Hz. Muhammed (s.a.v)'e âşık oldum. Hz. Ebubekir'e âşık oldum. Hz. Ömer'e âşık oldum. Bilal-i Habeşi Hazretleri'ne âşık oldum. O'nu o kadar çok seviyorum ki... Ama o kadar çok seviyorum ki... Sanki karşıma çıkıverecekmiş gibi geliyor. Allah O'nun elinden öpmeyi nasip etsin. Bana çok sevimli geliyor Bilal-i Habeşi...

Yunus'a Hayranım

– Bir de Yunus'u çok seviyorum efendim. Yunus'a hayranım. Ben Konya Ermenek'liyim ama Yunus, Mevlânâ ile de muka-

yese edilmez. Yunus, kâinatın en büyük şairi. O başka bir şey... Çok başka biri. Bugün insanlık kültürü Yunus'u anlayacak seviyeye gelemedi.

Yunus, çok büyük bir insan. Dünyadaki bütün psikologları, psikiyatristleri toplayın, Yunus'un bir mısraını sorun, hiçbir izahını yapamazlar. Bir tek mısraı: **“Seni deli eden şey / Yine sendedir sende”**

Her Şey Bizde, Dışarıda Değil

– Bizler dışarıda bir şeyler arıyoruz. Karım beni mutsuz etti, kocam beni mutsuz etti, sayıyoruz artık. Hiçbir şey bulamayan da Fenerbahçe'yi tutmaktan mutsuz oldum diyor. (Gülüşmeler)

Ama Yunus meseleyi bir mısradaki hallediyor efendim: “Seni deli eden şey, yine sendedir sende!” İnsanları ben çok inceledim efendim. Mesleki açıdan çok insan tanıdım. Dört fakültede okudum. Hukuk - Tıp - İlâhiyat - Felsefe...

Şu kanaate vardım efendim. Bütün mesele, şu kafanın içi... Kendi kendimizle dost muyuz, arkadaş mıyız, sevgili miyiz?.. Bütün mesele burada. Hep başkalarıyla açıklıyoruz olayları. Filânca başbakan olmasa, ben mutlu olurum. Ne alakası var efendim. Filânca cumhurbaşkanı olmasa, ben mutlu olurum. Ne alakası var?.. Sen mutlu olamazsın, çünkü dâva burada. Kafada efendim. Böyle böyle efendim insanlar nesiller boyu, binlerce yıldır kendi kendilerini aldatmış!.. Yunus bir tek mısradaki çözümü getiriyor: “Seni deli eden şey / Yine sendedir sende”.

Rehbere Bağlanmak Kişiyne Ne Verir?

– Peki bu noktada önemli bir husus geldi. Bunları tespit eden Yunus'un düzenli tahsili yok.

– Evet yok.

– Dergâha odun taşımış kırk yıl. Burada dergâha hizmet, birine bağlanma, insanda nasıl bir şuur hali açıyor ki, karşımızda asırlardır canlı bir Yunus var? Bunu açar mısınız?

– Efendim, çoğu tarikatta olay şöyle işlermiş eskiden. Bir padişah şeyhe gelir ve el almak ister. Ona derler ki, al eline süpürgeyi tuvaleti temizle! Ben padişahım nasıl olur derse, kapıyı dışarıdan kapar mısın derlermiş.

Bunda amaç ne?.. O padişaha zulmetmek mi?.. Ona hakaret etmek mi?.. Hayır. Mesele şurada efendim, bizim kafamızın içindeki o kavgayı dindirmedikçe, sulh ve sükûna kavuşamayız. Bu nasıl olacak? Nefis arka plâna geçtiğinde olacak!

– Benlik yok edilecek öyle mi?

– Evet efendim. Başka türlü olmuyor. Gidin 15 tane fakülte bitirin. Ne olacak?.. Sadece bilginiz artar. Ne demiş Yunus: **“İlim ilim bilmektir / İlim kendin bilmektir / Sen kendini bilmezsin / Ya nice okumaktır”**. 15 fakülte bitirsen ne olacak ki?.. Hiç...

– O zaman insan benliğini kendi kendine öldüremiyor. İllâ mürşid ya da rehber biri mi öldürecek?

– Sultanım biz zat-ı âlinizle Hindistan'a gitsek. Lamaları inceleysek. Oradaki mabedleri gezelim. Hint felsefesinin derin-

liklerine inelim deseniz. Himalaya dağına da çıkmak istesek. Çıkalım demekle çıkabilir miyiz? Ne lâzım? Bir rehber lâzım.

Bugün bakın en küçüğünden en büyüğüne kadar her futbol takımının bir antrenörü var.

Dünyanın parasını öderler onlara. Yol gösteren olmadan siz bir şey öğrenemezsiniz. Yol gösteren olmadan yüzme öğrenemezsiniz. Öğrenirim dersiniz, soluğu öte yanda alırsınız. Denizle şaka olmaz.

– *Kitaplar var, kitaplardan öğrenirim yüzmeyi. Hem de güzelce izah ediyorlar!*

– Öğrenemezsiniz efendim. Vallahi öğrenemezsiniz!..

– *İllâ zat mı lâzım?*

– İllâ lâzım. Meselâ annesi kötü yemek yapan bir ev hanımı sittin sene iyi yemek pişiremez. Niçin?.. Çünkü damak hücrelerindeki lezzet kavramı anneden gördüğü ilk yaşlardaki yemeğe göre şekil alır! Ondan sonra bunu düzeltmek mümkün değil efendim. Anlatabildim mi? Mesele burada. Hiçbirimiz kitap okuyarak, hatta sohbet dinleyerek mânevi âlemde yol alamayız efendim. Bir rehber lâzım. Adı ya da ünvanı mühim değil. Ona rehber deyin, mürşid deyin, antrenör deyin, çalıştırıcı deyin, ne dersiniz deyin, kelimeler önemli değil, kavram önemli!.. Bir yol gösteren lâzım. Ben böyle düşünüyorum.

– *Birine bağlanmak, hizmet etmek aslında ona bir şey kazandırmıyor. Ne verirse bize veriyor. Yani biz o rehberle kendimizdeki cevheri açığa çıkarıyoruz diyebilir miyiz?*

– O kadar efendim!.. Tabii... O mübareklerin bizim gibi gariban ve zavallıların hizmetine ihtiyacı yok ki! İcabında melekler gelir onlara yardım eder. Ne kadar güzel söylediniz. ...

... Kendi kafamızdaki anarşi bitiyor böylece. Kendi kafamızın içinde, kendi kalbimizde sulha, sükûna, güzelliğe ulaşıyoruz. Mesele burada. Bunları kitaplardan edinemezsiniz!.. Ben şimdiye kadar kitaplardan kendi kendini yetiştirip de mânevi kemâle ulaşmış hiç kimseyi görmedim.

Teslimiyet Niçin Zor?

– *Peki günümüzde insanların bir zata teslimiyetleri neden zor?*

– Nefis!.. Nefis ve ene!.. Benim bir arkadaşım vardı lisede. Çok okuyordu, parçalıyordu kendini. Fakat ateistti. Dedim ki; “Ya kardeşim, senin gayretin, aşkın hepimizden fazla. Niçin Hz. Muhammed (s.a.v)’e bende olmuyorsun?” Hâlâ ürperirim ve gözümünden yaş gelir. Dedi ki; “Gururum engel oluyor. Ben kendimden üstün hiç kimse tanımıyorum! Peygamber de olsa, ben kendimden üstün insan düşünemiyorum!” Aman Ya Rabbi!.. Nefs!.. Yani ondan sonra o arkadaş bana şeytanın somutlaşmış bir örneği gibi geldi. Onu hâlâ tehlikeli bulurum.

Nefis Öldürülmez, Mülâyemet Edilir!

– Asırlarca insanlar nefis problemi ile uğraşmış. Nefsimizi nasıl öldürebiliriz diye yollar aramışlar. Ve hiçbir netice alamamışlar. Fransa’da özellikle Paris’te adım başında manastır var. Oraya birtakım insanlar gidecek, toplumdan soyutlana-

caklar ve orada ibadetle vakit geçirecekler. Kendi kendilerini aldatmışlar efendim. Yüzlerce, binlerce sene kendi kendilerini aldatmışlar. Ama ne zaman ki Resulullah (s.a.v) Efendimiz teşrif buyurmuş, bir cümlede meseleyi halletmiş: **“Nefsine rıfk ile, mülâyemet ile (yumuşaklıkla) muamele et”** buyurmuş.

Nefsinizi öldüremezsiniz efendim. Siz öldüremezsiniz, ben de öldüremem. Yani tatlılıkla muamele et.

– *Haliym sıfatı ile mi?..*

– Eheet... Yoksa nefisle zıtlaşarak, ben onu aç bırakacağım, ben onu susuz bırakacağım, ben uyumayacağım ile hiçbir şey elde edemezsin!.. Uyuma n’olacak?.. Bakırköy bir kişi daha kazanır!.. (Gülüşmeler)

Açlıkla, susuzlukla nefsinin eğitmiş olamazsın sen! Ne işkenceler yapmış insanlar asırlarca kendilerine. Ama hiçbir netice alınamamış. Nur içinde yatsın Hocam Münir Bey derdi ki: “Nefsine didişme! Sen nefsinin alt edemezsin!” Peki o zaman ne yapacağız?.. Yapılacak şey şu; nefsimizi şöyle bir tarafa koyacağız. Ona sen aslansın, kaplansın, sen Fenerbahçelisin deyip okşayarak onu bırakacağız öte yana. Biz bu yanda Âyetleri-Hadisleri hayatımıza tatbik etmeye çalışacağız. Gene Kur’an’da bir âyet var, şöyle buyrulur: **“Nur gelince zulmet gider”**.

– *Hak geldi bâtil zail oldu!*

– Evet. Işık gelince karanlık gider. Yazık olmuş insanlığa. Nefsimizi öldürelim diye olmadık şeyler denemişler. İnsanlık kültür tarihinde nefsinin öldürmüş bir tek kişi gösteremezsiniz!..

Nefsi bir yana koyup işimizle, gücümüzle, ibadetimizle meşgul olacağız. Hizmet aşkımızla, kalbimizdeki insan sevgisi ile öylesine meşgul olacağız ki, bu garip nefsim başını kaldıracak fırsat, vakit bulamayacak!.. (Kahkahalar)

Asi gençlik diyorlar, tinerci, uyuşturucu alan gençlik diyorlar, bir çare bulamıyorlar. Bulamazlar. Çünkü; çocuklarımıza iyinin, güzelin, temiz ve asil olanın yolu gösterilmedikçe mesafe almazsınız!..

Hakiki Başarı Ne?

– *Kişisel Gelişim gibi bazı konular hakiki huzuru verebilir mi? Başarı algımız ne olmalı? Dünyaya endeksli bir başarı anlayışı pompalanıyor. Ev, araba, lüks, kazanç üzerine. Bir yanda da dünyadan geçen Yunus ve Mevlânâ'lar var. Bunlar da asırlardır ayakta. Başarı anlayışımız ne olmalı?*

– Materyalist batı, garipler, bula bula bu kadarını bulmuş efendim. Başarı anlayışı değişmeli tabi. Ama bunun arkasında dev gibi bir inanç felsefesi yatar! Dev gibi.

– *Karşılıksız verme üzerine kurulu, o dev gibi inanç sanıyorum.*

– Tabii... Ne diyor Resulullah? **“Veren el alan elden üstündür!”** Batılının kafası bunu almaz ki!.. O diyor ki, alan el üstündür. Hani Yahudi'nin biri denize düşmüş. Koşmuşlar, Salomon uzat elini, vermemiş Yahudi elini. Gluk gluk boğulmak üzere. İş bilen biri koşmuş, çekilin demiş ve Salomon al elimi demiş, Yahudi almış, çekip çıkarmış. Olay bu: Al elimi... Vermeye değil, almaya alışmış.

Gönül; İçimizdeki Allah!

– *Gönül kavramının batı dillerinde karşılığı yok. Nedir gönül sizce?*

– Gönül sadece batıda değil, Arapça'da da yok. Sadece Türkçe'de var!

– *Nedir gönül?*

– Bunu benden mi istiyorsunuz?

– *Evet, Gönül Sohbetleri yapan sizden istirham ediyorum.*

– İçimizdeki Allah!.. Evet gönül; içimizdeki Allah!.. Batılı bu kavramlardan o kadar uzak ki!..

Süper Güç; İmandır!

– Bakın, şu anda ben zat-ı âlinize bir sual sorsam. Desem ki, dünyada şu anda süper güç kimdir? Hemen diyeceksiniz Amerika. Ama Amerika süper devlet değil bence, zavallı bir devlet. Başında Bush diye bir çılgın var. Dünyadan habersiz, kültürsüz, görgüsüz, ilkel, hayattan, sanattan, bilimden, felsefeden, tasavvuftan uzak.

“Vietnam” dedi, yenildi. “Afganistan” dedi, yenildi. Yemin ederim ki Irak'ta da yenilecek. Sefih, perişan olacak. İran'a dedi ki; “Uranyum araştırmalarını durdur. Gelirsem taş üstünde taş koymam.” İran'ın başında bir aslan var: Ahmedinecad. Uzaktan bakınca musluk tamircisi gibi bir adam. Ama Himalaya gibi iman var adamda. Cevap verdi Bush'a: “Erkeksen gel, ne duruyorsun? Bekliyorum” dedi. Gelebildi mi, gelemedi. Olay bu efendim. Bizim hiçbir devlet adamımız ABD'ye onun sözünü söy-

leyemez. Çünkü o adamın içindeki heyecan, maalesef benim devlet adamlarımda yok. Olay bu efendim.

Dinleme Sanatı

– Yıllar önceydi, bir matematik profesörü arkadaşım Japonya'ya gidecek. Gitmeden evvel bana “Japonya'dan bir arzun var mı?” dedi. Ondan şunu istedim: “Tokyo'da ana caddede en büyük kitapçıya gir ve sor: Sizde Güzel Konuşma Sanatı üzerine kaç kitap var?.. Güzel Dinleme Sanatı üzerine kaç kitap var?.. Tek istediğim rakamlar ve oran”!.. Arkadaşım gidip sorar ve öğrenir. Konuşma Sanatı üzerine 3 kitap, Dinleme Sanatı üzerine 21 adet kitap var!.. Henüz ben Türkiye'de Dinleme Sanatı üzerine kitap görmedim efendim. Konuş diye başlayan kutsal kitap yok. Kur'anımız “Oku” diye başlar. Mesnevi “Bişnev: Dinle” diye başlar. İki kulağımız, bir ağızımız var. Bir söyle, iki dinle. Dinlemek çok ince bir mekanizmadır.

Dinlemek sanatı; sadece karşıdakinin söylediklerini anlamak değil, aynı zamanda söyleyemediklerini de anlayabilme sanattır. Böyle diyor Japonlar. Dinleme sanatına önem vermemekle çok şey kaybettik. Sanki pek çok insan konuşma yarışına çıkmış. Devrilen çamların, kırılan gönüllerin farkında mıyız?.. Konuşmak çok dikkât, itidal, teenni ister. Çünkü bir kalp yarası, bazen bir ömür boyu kanar!..

Söz ola kese savaşı

Söz ola kestire başı

Söz ola ağulu aşı

Yağ ile bal ede bir söz

Dinginlik ve Huzur

– *Gerek telefon konuşmalarınız, gerek mailleriniz ve gerekse şu anda karşımdaki haliniz dingin ve sükûn içinde bir ruhu yansıtıyor. Kaygı, tedirginlik, telâş ve acele yok sizde. Bu hâli neye borçlusunuz?*

– Efendim, bunun bir tek nedeni var; o kafadaki kavga dedik ya, işte onun sulha sükûna dönüşümü! Pek çok kafaların içinde kavga olanca şiddeti ile devam ediyor. Gayet tabii onların ses tonları tırmalayıcı oluyor. Sıkıntı verici oluyor. Ama kendi kafasının içini gül bahçesi eyleyen, orada yalnız beyaz güller, kırmızı ve sarı güller buluyor. Olay bu!

Muhabbet; Bilinci Gül Bahçesi Eyler

– *Kafamızı nasıl gül bahçesi yaparız? Muhabbet ve aşkla mı oluyor bu?*

– Gayet tabii.

– *Aşkın yaşanma biçimleri olarak iki tarz biliyoruz. Üveysi meşrep dediğimiz, zat olmaksızın gönülde bulmak, bir de Yunus-Taptuk, Mevlânâ-Şems örneği gibi bir mahalde seyir. Aşkın zuhuru hakkında neler denebilir?*

– Çok şey söylenemez efendim. Bu insanın elinde olan bir şey değil. Aşk, insanın elinde değil.

Meselâ, ben Münir Bey'i gördüm, tanır tanımaz ona âşık oldum.

– O zaman aşk tamamen Allah lütfu?

– Gayet tabii. Çünkü benim orada ne bir çabam, ne bir gayretim, ne bir telâşım olmadı. Hani divan edebiyatında bir şiir var: **“Göz gördü gönül sevdi seni ey yüzü mâhım / Kurban olayım söyle, var mı benim bunda günahım”**. İşte onun gibi efendim. Daha açıkçasını söyleyeyim mi?..

– Lütfen buyurun!

– Nasip meselesi!.. Meselâ, Münir Bey’e gelene kadar benim bütün hayatım çok farklı geçti.

Meselâ, annem zâhiren edebiyat öğretmeni, çok şık giyinen, modern bir hanımdı. Bu bir yönü. Ama bir yönü daha var ki, Allah Aşkı ile Peygamber Aşkı ile doluydu. Geylâni Hazretleri’nin Aşkı ile dolu idi. Ve o anne beni yetiştirdi. Anlatabiliyor muyum?

Asalet ve Genetik Önemli

– O zaman şöyle anlıyorum. Hak’ka yolculukta asâlet, genetik ve yetişilen ortam mühim?

– Çok... Hem de çok... Annem sabah okula gider, akşam gelirdi. Gündüz bana babaannem bakardı. Babaannem Konya Ermenek’ten gelmiş, Ermenek dışında ilk çıktığı yer Ankara, okuma yazması olmayan, alfabe bilmeyen bir hanımdı. Ama, velî bir hanımdı. Gönül gözü açıktı. Mahalledeki profesör teyzeler, ailevi ve mesleki bazı problemleri onunla istişare ederlerdi.

Ezeli Plân ve Nasip

– Yani her şey öyle bir ayarlanıyor ki... Öyle bir tertipleniyor ki...

– *İnsanın elinde bir şey yok o zaman?*

– Daha 5 yaşımıdayım. Babamın bir arkadaşı bize geldi. Elini öptüm, harçlık verdi. O yaştaki çocuk ne yapar?.. Gider çikolata ve çerez alır. Ben ne yaptım?.. Kitapçıya gittim ve YUNUS EMRE DİVÂNİ satın aldım. 3.5 yaşında okuma yazma öğrendim. 5 yaşında Yunus Divânı aldım. Ben daha bunun izahını yapabilmiş değilim.

– *5 yaşında Yunus Divânı?..*

– Evet, bir gizli kuvvet elimi ona götürdü. Beş yaşından beri her gün Yunus okudum. Yunus okumadığım günüm olmadı.

– *Anlıyor muydunuz peki? 5 yaş ve o terkipler?*

– Gayet tabi hepsini anlamıyordum. Ama muhabbetle okuyordum. Okul hayatım farklı geçti. Çok kıymetli hocalar derslerime geldi. Lise hocalarımla pek çoğu sonraki yıllarda üniversitede profesör oldu. Ben onların rahle-i tadrisinde yetiştim. Bilmiyorum, benim yetişmemde kendi rolüm falan yok efendim.

– *O diledi, O yaptı?*

– O kadar efendim. Her şey öyle tertiplendi, düzenlendi ki!..

– *O diledi, O yaptı demek kolay ama bir de himmet isteyeneye gayret deniyor. Talebimizi nasıl ortaya koyarız sizce? Yönelmek dileyenlere neler söylersiniz?*

– Fazla bir şey söylenemez. Vermeyince Mabud neylesin Mahmut demiş. Nasip işi... Ben o kanaatçiyim. 5 yaşında Yunus Divânı. Haydi izah edin!.. Çıkamazsınız içinden. Tüm bilim adamları toplansa gene izah edemez.

Kalbime o aşkı veren ne idi? Hani zengin bir adam kölesi ile alışverişe gitmiş pazara. Köle camide ezan okununca izin istemiş. İbadete koşmak için. Adam izin vermiş. Millet dağılmış, camiden köle çıkmaz. Beklemiş beklemiş gelmemiş. İçeri seslenmiş camiye: “Hey demiş, niçin çıkmıyorsun, seni dışarı salmayan mı var?” O da içeriden seslenmiş: “Efendim, seni içeri salmayan kuvvet, beni de dışarı salmıyor!..” (Gülüşmeler)

Hepsi O kuvvetin eseri. Yani açıkça söyleyeyim, yetişmem, evlenmem, inanın pek bir rolüm yok. Meselâ, ben eşim rahmetli Rânâ Hanımı görene kadar bekâr kalma kararı almış idim. Danıştay sınavını birinci olarak kazandım. Bana dediler ki, git İkinci Dairede çalış. İkinci Daire Memur Muhakematına bakar.

Ne zaman ki Danıştay 2. Dairenin kapısını açıp içeri girdim, o âna kadar kararım evlenmemek. Bu kızlarla evlenemem, başımı derde sokamam derdim önceden. Onu gördüm, işte o an karar verdim. Daha doğrusu verdirildim!.. Gri bir tayyör giymiş, sanki bir melek. Allah'ın bir meleği... Ne oldu ise, o an oldu. İzahı yok efendim.

Sentez İnancı

– *Uzun birikimlerinizin sonucu vardığınız noktaya SENTEZ İNANCI diyorsunuz. Nedir sentez inancı?*

– Tevhid!.. İslâmi Tevhid... Hz. Peygamberin sunduğu tevhid. Tevhidin bir sentez olduğuna inanırım. Neyin sentezi?.. Madde ile mânâ, ruh ile beden, akılla duygu, kadınla erkek, iç güzellik ile dış güzellik, dünya ile âhiretin sentezi. Ancak mutluluk, sevgi, güzellik bu sentezle o zaman oluyor efendim.

Bakın, batı uzaya gidiyor. Ne makineler yaptı; akıl, fikir duruyor. Allah nasip etti, ben bütün Avrupa'yı karış karış gezdim. Olağanüstü güzellikler gördüm. Ama bir de şunu gördüm bütün Avrupa'da, yüzü gülen bir tek kişi yok! Mesut, huzurlu, bahtiyar bir tek insan görmedim.

Dikkât edin, bir Amerikan ya da Avrupa filmi seyredin, film başlıyor viski bardağı ellerinde, film bitiyor gene viski bardağı ellerinde. Öyle bir dünya kurmuşlar ki, ancak o viski denen tahta kurusu kokulu içkiyle bu hayata dayanabiliyorlar!..

Niçin?.. Çünkü, İslâmi Tevhid'den uzaklar!.. Papa!..Eşeklik yapıp, İslâm düşmanlığında ayak direyinceye kadar, oturup biraz da Kuran ve Hadisleri okusa, Sünneti Seniyye'yi incelese, hem kendi mesut olacak, hem kendi cemaati huzura erecek. Ama yapamıyor!

– *Bu da nasip meselesi herhalde?*

– Tabii bu da nasiple!

Nefisle Sevgi Beraber Olmaz!

– *Sevmek kolay derler. Kalp sevmekle yorulmaz derler. Verdikçe artacak şey sevgi derler. Kin, nefret kalbe yük derler. Bunların hepsini biliyor insanlar. Bilmelerine rağmen niçin sevmiyorlar?*

– Şunun için sevemiyorlar; ancak nefsanîyetini arka plâna itebilen insan sevebilir. Nefisle sevgi olmaz.

– *Olmaz mı?*

– Kesinlikle olmaz. Yeminle söylüyorum olmaz. Ona sevgi denmez: Tutku olur, şehvet olur, ihtiras olur ama sevgi olmaz. Ancak hizmet olunca, nefsanîyetimizi şöyle bir kenara koyunca sevgi doğar!

Huzurda Olmak, Huzurlu Olmak

– *Huzura erenler, huzurda olduğunu fark edenlerdir diyorsunuz bir yazınızda. Huzurda olmak nasıl bir şuur halî?..*

– Her zerrede Hak'kın varlığını müşahede etmektir huzurda olmak. Her zerrede... İnsanda, hayvanda, eşyada, yerdeki kum tanesinden gökteki Samanyolu'na kadar tüm kâinatın Hak'kın varlığı olduğunu müşahede etmek.

Vahdet-i Vücut

– *Yeri gelmişken sorayım; Vahdet-i Vücut inancı hakkında görüşünüz?*

– Ben de Vahdet-i Vücutcuyum! Vahdet-i Vücut hakkında binlerce kitap yazıldı. Ben onu iki cümlede özetledim: VAR OLAN HAK'TIR. GAYRISI YOKTUR. O kadar!.. Hak'kın varlığından başka bir şey yok efendim.

– *Gayrısı vehim mi?*

– Kuruntu ve zan... Mecelle'de bir kaide vardır; ZAN İLE YAKİYN HASIL OLMAZI!..

Cezbe Hali

– *Zaman zaman Allah dendiğinde titreyen bazı insanlar görüyoruz. Ya da bazı zatların adı anılınca titriyorlar. Az önce sizde de müşahede etim; Geylâni Hazretleri denince titrediniz ve kaşınız gözünüz çekildi. Cezbe dedikleri bu hâli açar mısınız?*

– Cezbe Aşkın zirveye ulaşmasıdır. O anda O'nun varlığı sizin varlığınızı siler sürpürür. Sadece Allah kalır. Varlığımızdan zerre eser kalmaz, sadece Allah kalır.

– *Cezbe hâli, mânâyı beden kaldıramamasıdır ya da zâfiyettir gibi bir yaklaşıma ne dersiniz?*

– Bu çok çirkin! Haset dolu, kıskançlık dolu çirkin bir görüş bu! Çünkü ben bilinçli bir biçimde, aman bana âşık desinler, aman bana Hak yolunda desinler diye titreme olayını, ürperme olayını dünyanın en çirkin, en âdi olayı olarak kabul ediyorum. Ben titrediğimde kendimde değilim. Siz beni o anda ölüme mahkûm etseniz, boynumu uzatır buyurun derim!..

Benim seçimimle, ihtiyarımla olan bir şey değil o cezbe! O anda ben yokum. O anda Sabri yok! O aşk birdenbire çepeçevre sarıveriyor beni. Onun için bunu böyle yanlış nitelendirmek hoş değil.

Zikir Önerisi

– *Tecrübe ve çalışmalarınıza dayanarak soracağım. İnsanlara en kolay zikir öneriniz nedir? Sizin özelde bize bir öneriniz olabilir mi?*

– Onu insan kendisi bulacak sultanım. Çünkü benim için faydalı olan, bir başka kardeşim için faydalı olmayabilir. Esmâ Hüsna'yı inceleyecek, mânevi büyüklere bakacak, en çok hangisi onu aşk hâline taşıyor ise, onu uygulayacak. Şahsa göre değişir. Tabiatıta pek çok sebze var, bana sebze tavsiye et, ömür boyu yiyeyim diyemezsiniz. Ben fasülye severim de, kardeşim patlıcan sever. Onun gibi işte.

Hac ve Kâbe

– *Hac ve Kâbe'nin insana verdiklerini konuşmak isterim biraz. Size sanıyorum hac nasip olmuştur.*

– Olmadı efendim. Çünkü biraz kalp zâfiyetim var, doktorlar müsaade etmedi. Yıllardır kalp ilâcı alırım. Ama haccı çok istiyorum. Şu mübarek günlerde dua buyurun da Allah bana hac nasip etsin. Çok istiyorum çokook.

Miraç ve Namaz

– *Miraç, malûmunuz sırlar yumağı. Bir de müminin miracı namaz var. Mirac-ı Resulullah ile müminin miracı namaz arasında ne tür bağlar kurabiliriz?..*

– Peygamber Efendimiz evinden kalktı, Cebrail (as) ile beraber Kudüs'e geldiler. Cebrail dedi, "Ya Resulullah, bana

müsaade.” “Niye, beraber gidelim” dedi. Cebrail “Gelemem, yanarım” dedi.

İnsanlık kültür tarihinin en muhteşem olayıdır miraç. Kudüs'ten sonraki kısım. Koskoca Cebrail “yanarım” demiş. Bu çok çok özel bir durum. Yani insan miraçta Allah'la beraber. Namazımızı öyle edâ etmeliyiz ki, biz o namaz sırasında kendimizde değil, yalnız Allah ile olmalıyız. İşte o zaman namaz müminin miracı olur.

Gözyaşı

– *Kur'an okunurken ağlamaya çalışınız hadisi var. Gözyaşındaki sır ne?*

– Samimi dökülen gözyaşı sırasında, insan Allah'a çok yaklaşıyor. O anda tabiri caizse nefsanîyet eriyor. Onun için Efendimiz bir hadisinde **“Ürpermeyen kalpten, gözyaşı dökmeyen gözden Rabbim sana sığınırım”** buyurmuş. Gözyaşı önemli. Bir nevi demin buyurduğunuz cezbe hâlinin bir alt kademesi gözyaşı. Yerine göre bir melodi, yerine göre bir mısra, asil bir bakış, bir duruş insanın gözlerini yaşartabilir. Artık o anda nefis yoktur.

Beni bende demen bu ben değilim

Bir ben vardır bende benden içerü

Süleyman kuş dilin bilir dediler

Süleyman var Süleyman'dan içeri

Dr. Münir Derman (k.s.)

– Hocanız ve sizi en fazla etkileyen zat diye nitelediğiniz, müşhidiniz Dr. Münir Derman hakkında detaylı hatıralar almak isterdim ama vakit bir hayli geçti. Sizi en çok etkileyen yönleri, ya da zâhiren şahit olduğunuz kerametleri?

– Çok var efendim, nasıl anlatsam. Meselâ, bir tarihte bundan 35 sene önce, eşim o zaman savcı idi. Elinde egzama çıktı. Benden rica etti, “Sabri dedi, heyette dosya okurken elim cılk yara, egzamalı halde çok utaniyorum. Dua eder misin” dedi. “Rânâ gel Münir Bey’e dua ettirelim” dedim. Münir Bey de o gün Eskişehir’e gidecek. Gardayız. Tren hareket etmek üzere, neredeyse kampana çalacak.

“Efendim, Rânâ’nın eline okur musunuz” dedim. “Gel kızım” dedi, elini eline aldı, şahadet parmağını ağzına götürüp ıslattı ve yarayı meshetti. “Geçmiş olsun” dedi. O oldu, yaradan eser kalmadı. Halbuki o âna kadar ne cilt profesörlerine gitmiş idik. Münir Bey okudu, geçti.

Ve Rânâ’nın eli bir hafta gül koktu!.. Bir de hastanede ateist bir doktorla tartışması var Münir Bey’in.

– Nasıl, lütfen buyurun.

– Ateist doktor, ateş yakar, doğa kanunu demiş. Münir Bey “Allah dilemezse yakmaz” demiş. “Bak göstereyim” demiş Münir Bey. Çakmak taşırdı merhum. Elini uzatmış ve avucunun altına çakmağı çakmış. Tam 45 dakika avucuna ateş tutmuş. Normalde bu durumda el kömür olur. Nice sonra avucunu o doktora göstermiş, hiçbir şey yok ve ateş yakmamış. Münir Bey kükremiş, “Gördün mü, Allah dilemedikçe yakmadı” demiş. Ateist

doktor gözyaşına boğulmuş, hayretten ama, “iman bana zor geliyor” demiş!.. Nasip meselesi dedik ya!

– *Münir Derman Bey yaz kış kısa kollu gömlek ve pantolonla gezermiş öyle mi?..*

– Evet bir tişört, gri bir pantolon. Hatta çoğu kere tişörtün içine atlet de giymezdi. Öyle gezerdi. Meselâ, bize geleceği zaman biz 10 bardak su koyardık buzluğa. Öyle su içerdi ki, bardağın yarısı buz, yarısı su olurdu. Hem de zemheride!.. Bazen öyle bir aşk ateşi basardı ki, gömleğinin birkaç düğmesini açardı. Ondan bir koku yayılırdı ki gül kokusu, mânevi bir koku, sanki cennet efendim. Hiçbir kokuya benzemezdi!

– *O kokuyu herkes hissedermiydi?*

– Hayır efendim, herkes hissedemez! Bu gönül bağı ile alâkalı!..

– *Münir Bey’in kabri Ankara Memluk Köyünde. Biz yarın gitmek istesek yakın mıdır?..*

– Uzak efendim. Nasip olursa bir dahaki Ankara’ya gelişinizde birlikte gideriz.

– *Allah razı olsun sizden. Çok vaktinizi aldık, yorduk sizi.*

– Hepimizden efendim. Davetimizi kabul ettiniz, şeref verdiniz, Allah sizden de razı olsun.

Evet Dostlar!

Hakikâte adanmış 72 yıllık bir ömür.

Dingin ve huzur içinde bir gönül.

Rızanın, kulluk neşesinin, hakikâtle yaşama sevincinin canlı timsali Sabri Tandoğan'ı dinledik. Ömrü uzun ve bereketli olsun. Daha nice Gönül Sohbetleri'nde İman ve Aşkın nurlu ışıklarını saçsın!.. (Amin)

Mehmet DOĞRAMACI

İsraf Üzerine

Senelerce, senelerce evveldi. Bir yaz tatilinde İsveç'e gitmiştim. Stokholm'de bir otelde kalıyordum. Sabahleyin tıraş olmak için lavaboya gittim. Aynanın kenarında bir not vardı. "Lütfen" diyordu, "tıraş olduktan sonra jiletinizi çöpe atmayınız. Yanda bir kutu var, makinenizden çıkardığınız jileti oraya koyunuz". Ve bir de teşekkür cümlesi: "İsveç çelik sanayiine yaptığınız olumlu katkıdan dolayı çok teşekkür ederiz."

Aradan yıllar geçti bu olayı unutamadım. Hepimiz biliriz, çelik sanayii deyince akla İsveç çelik sanayii gelir. Volvo arabaları İsveç çeliğinden yapıldığı için günümüzde de en çok tutulan markalardan biridir. Çelikte bu kadar ileri giden bir ülkenin bir tek jiletten bile istifade etmek istemesi beni yıllardır düşündürür. Bazen ürpertir. Ya Rabbi, bu hayata karşı, varoluşa karşı duyulan ne muhteşem bir saygıydı. Hep Yunus'un mısraını düşünürüm:

“Benim bir karıncaya ulu nazarım vardır.”

Madem ki her zerreden zikreden Allah'tır, madem ki her zerrede Allah'ın ayrı bir tecellisi vardır... Bir yakınım yıllarca önce hukuk doktorası yapmak için İsviçre'ye gitmişti. Ondan dinlemiştim. İsviçre'de belli zamanlarda radyolarla, televizyonlarla ilânlar veriliyor. “Falanca gün” diyorlar, “evde okumadığınız, ilgilenmediğiniz ne kadar kitap, dergi, gazete varsa, velev ki bir ilâç kutusundaki prospektüs dahi olsa lütfen kapının önüne koyun. Bu şekilde daha fazla ağaç kesimine engel olabilirsiniz. Yardımlarınızdan dolayı çok teşekkür ediyoruz.”

Bu olayı da yıllardır unutamadım. Bugün dünyanın en zengin, en varlıklı ülkelerinden biri olan İsviçre'de minicik bir prospektüs dahi değerlendiriliyordu. Aradan ne kadar zaman geçti hatırlamıyorum. Fransa'ya gitmiştim. Paris'te Şanzelize Caddesi'nde bir restoranda yemek yiyordum. Yanımdaki masaya yaşlı bir zat oturdu. Garsonlar o kadar çok ilgi gösterdiler ki merak ettim. Bir garsona sordum. Kim bu zat dedim. “Efendim”, dediler “bu zat Fransa'nın en zengin adamı.” Oturduktan sonra bir garson geldi. Ne istediğini sordu. “Ekmek ve ıspanak” dedi. Biraz sonra içinde ıspanak olan bir tabakla, üç ince dilim ekmeğin olduğu başka bir tabak geldi. Bir dilim ekmeğin olduğu ıspanağı yedi. Garsonu çağırdı, “Hesap rica ediyorum” dedi. Sonra içinde iki ince dilim ekmeğin bulunduğu tabağı göstererek; “Lütfen paket yapar mısınız?” dedi. Düşününün Fransa'nın en zengin adamı iki ince dilim ekmeğini tabakta bırakmıyor, paket yapılmasını istiyordu. Hepimiz zaman zaman gazetelerde çıkan ekmeğin israfına ait yazılar okuyoruz. Gösterilen rakamlar bazen çılgınca boyutlara ulaşıyor. Aman Yarabbi diyorum. Bu gidiş nereye?

Yıllarca önce Berlin'deyim. Güzel bir yaz gecesi. Berlin'in ana caddesinde vitrinlere bakarak geziyorum. Gerçekten olağanüstü güzel mağazalar ve onların muhteşem vitrinleri. Birden vitrinin ışıkları söndü. Rahmetli eşime döndüm: "Bak hanım", dedim, "burada da ışıklar âniden sönüyor". Oradan geçmekte olan bir işçi kardeşimiz bana döndü ve: "Hayır, efendim" dedi, "ışıklar sönmedi. Dokuz buçuk oldu, vitrinin ışıkları otomatik olarak karardı. Dokuz buçuk olunca burada âdet böyle. Vitrinler kararıyor. Sokakta olanlar evlerine çekiliyor. Akşam saat ondan sonra en ufak tıkırtı yapmak yasak. Bir kimsenin komşusu gece saat ondan sonra tıkırtı ederse çok ağır ceza görüyor. Cezanın gerekçesi, Alman ekonomisinin zarar görmesi. Akşam onla sabah altı arasında mutlak bir sessizlik ege-men. Bir kimse tıkırtı yüzünden uyuyamazsa, ertesi günü onun iş verimi düşer, bu da gürültü yapanın ağır tecziyesini gerektirir" dedi. Bugün batı hayranı geçinen birçok kimse bu gerçeklerden habersiz. Batıda moda olan herhangi bir uygunsuz durum, hemen Türkiye'de kabul görüyor. Biraz da iyi, güzel taraflarını alsak ya. Batıda herhangi bir tren istasyonuna gidiyorsunuz. Her istasyonda bir tarife asılı. İnanılır gibi değil. Tren gara onikiyi bir geçe girecek deniyor. Gerçekten tam o anda tren garda oluyor. Bizde Ankara İstanbul arasındaki trenlerde birçok defalar gidip geldim, gördüğüm şu oldu: Hiçbirinin ne geliş saati, ne gidiş saati birbirini tutmuyordu.

Bizde belediyeler tarafından toplanan çöpler bir sıkıntı ve ıstırap konusu. Halbuki batıda o çöpler değerlendiriliyor, sanayide kullanılan çeşitli asitler elde ediliyor.

Bana öyle geliyor ki, bu israf ve tasarruf meselesine çok daha geniş açılardan bakmak gerekiyor. Bu bir hayata karşı

takınılan tavır. Çocukluğumdan beri işitirim, “batıda meyveler tane ile alınıyor” diye. Ne iyi ediyorlar. İhtiyaçları kadar alıyorlar. Ne eksik, ne fazla. Bizde olduğu gibi, gereğinden çok alıp sonra çöpe dökmek onlarda yok. Bizde atılan sadece ekmek değil ki. Sebzeler, meyveler, etler, balıklar, yemekler, her şey atılıyor. Bir gün bir lokantada yemek yiyordum. Önümdeki pilâv tabağında beş altı pirinç kalmıştı. İtinayla onları kaşığıma alıyor, yiyordum. Karşı masada dört beş genç yemek yiyordu. Birisi bana döndü, “efendim, siz imam mısınız?” dedi. Neden sorduğunu anlamıştım. Onu konuşurmak istedim. “Niye sordunuz?” dedim. Anlatıldılar. “Güzel yavrurum,” dedim. “Adam gibi pilâv yemek için ille hacı hoca mı olmak lâzım?” ve onlara bir hatıramı anlattım. Beş yaşında bir çocuktum. Bir kış günü sobanın kenarında oturmuş kitap okuyordum. Rahmetli babaannem, pirinç ayıklıyordu. Bir ara tepside bir pirinç tanesi yere düştü. Rahmetli babaannem, tepsiyi bıraktı, o düşen pirinç tanesini aramaya başladı. Dakikalar geçiyor, babaannem aramaya devam ediyordu. Bir ara dayanamadım. “Aman babaanne”, dedim “bir pirinç için bu kadar eğilmene, aramana ne lüzum var? Yazık değil mi canına?” Her zaman sakin ve mütebessim olan babaannemin birden ifadesi değişti. Kaşları çatıldı. “Yavrurum”, dedi “sen hiç pirinç yetiştirilirken gördün mü? Bazı kimseler o pirinci üretirken sağlıklarını kaybediyorlar. Sakat kalıyorlar. İstirap içinde yaşıyorlar. Sen burada sıcak sobanın yanında keyif içinde kitabını okuyorsun. Lütfen bir daha böyle bilmeden konuşma. Ben gerekirse o bir pirinci bulmak için saatlerce arayabilirim.” Utandım, mahcup oldum, kulaklarıma kadar kızardım. Aradan yetmiş yıl geçti. Hâlâ o mahcubiyetimi bugün gibi hatırlarım. O gün bu gün hangi mekânda kimlerle yemek yersem yiyeyim, tabağımda bir tek pirinç tanesi bırakmam.

Rahmetli eşim Rânâ Hanımla kırk dört yıl evli kaldık. O mübârek kadın, bu kırk dört yıl içinde ne bir tabak, ne bir bardak, ne bir fincan kırmadı. Evlenirken aldığımız her şey mutfakta bugün de mevcut. Öyle hanımlar görüyorum ki, her ay Paşabahçe'ye gidiyorlar, tabaklarını, bardaklarını, fincanlarını yeniden alıyorlar. Ertesi ay yeniden. Sebep; dikkatsizlik. Rahmetli eşim, hayatında bir kere Besmele çekmeden bir tabağı, bir bardağı tutmadı. O inanılmaz edebi, saygısı, inceliğiyle onları Besmele ile yıkar, yerlerine Besmeleyle kaldırır. Kırk dört yıl içinde bana bir kere abdest almadan çorba pişirmedi. Burada bütün mesele, hayata karşı takınılan tavır. Öyle kimseler görüyorum ki, akşam yağmurlu bir günden sonra eve geliyorlar. Haliyle ayakkabıları ıslanıyor, çamurlanıyor. Onları bir kenara koyup öylece bırakıyorlar. Bir süre sonra çamurlar kuruyor ve ayakkabının derisini sıkıyor. Deri çatlıyor. Kısa bir süre önce alınan ayakkabı, çöpe atılıyor. Oysa o ayakkabıyı temizlemek, silmek, fırçalamak, boyamak varken, bir ihmal ayakkabının atılmasına neden oluyor. Bu misâlleri alabildiğine çoğaltabiliriz. Netice ne mi oluyor? İşte mahkemeye verilen yüz binlerce kart borçluları. Ve bundan dolayı intihar etmek için İstanbul Köprüsü'ne gidenler, bozulan bütçeler, yıkılan aile yuvaları ve dağlar gibi biriken dış borçlar. Ve birtakım devletlerin alacaklarına güvenerek üzerimizde hâkimiyet kurmak istemeleri. Nasıl da olaylar zincirleme birbirine bağlı. Evet efendim, her şey birbirine bağlı. Sonradan Müslüman olan Profesör Eva Hanım; "Bir kimse", diyor "çay bardağına koyduğu şekeri karıştırırken çıkan ses, aynı anda uzayın bütün hücrelerinde duyulur." Bunu okuduğum zaman öyle heyecanlandım ki, ürperdim. Hayatta her şey birbirine o kadar yakından bağlı ki, mutfaktan ayrılırken elektriği söndürmeyi ihmal edenler, musluğu kapatmayarak ge-

reksiz yere su akıtanlar, bir süre sonra fert olarak, aile olarak ve toplum olarak bunun faturasını ödemek zorunda kalacaklar. Ağaç yaş iken eğilir. Tasarruf terbiyesi çok küçük yaştan itibaren verilmezse sonra yapılacak fazla bir şey yoktur. Aile, okul, toplumdaki müesseseler, gazetesiyle, televizyonuyla, radyosuyla, sinemasıyla, tiyatrosuyla el ele vermeli, tasarruf terbiyesini çok küçük yaştan itibaren çocuklara vermeye çalışmalıdır. Hepimiz mes'ulüz. Hiçbirimizin bana ne demek lüksü yok. Rahmetli Mehmet Akif;

“Sen sahip olursan bu vatan batmayacaktır”

diyordu. Allah cümlemize bu sorumluluklarımızı hissetmeyi nasip etsin...

Sayın Sabri Tandoğan ile Sohbet

Soru: Efendim, sizde, İslâm'ın bütün güzelliklerini; hâliniz ile, tavrınız ile, yaşamınızın her ânında görmek mümkün. Özellikle günlük yaşamınızda estetiğe verdiğiniz öneme ve değere de şahit oluyoruz. Zaman zaman sohbetlerinizde de değindiğiniz gibi, estetik yaşamınızın ayrılmaz bir yönü. Yaşamınızda estetiğe neden bu kadar önem veriyorsunuz ve insan yaşamında estetik neden önemlidir? Dinimizi yaşamak için estetik gerekli midir? Tekâmül etmek, insan olmak için de estetik gerekli midir? Estetik nedir, ana unsurları nelerdir? Bu konudaki değerli düşüncelerinizi öğrenmek istiyorum...

Cevap: Kıymetli yavrum, estetik gerek fert, gerek toplum hayatında son derece önemli bir olay. Estetik varoluşun çiçeklenişi, aşk haline gelişidir. Bundan üç sene evveldi. National Geographic dergisinde ilginç bir yazı okumuştum. Tokyo'da bir mekân varmış. Evi, barkı olmayan, otelde kalacak parası bulunmayan kimseler burada kalırlarmış. Bazı fotoğraflar da vardı.

Herkesin bir yaygısı var: Kimisi kilim, kimisi hasır, kimisi battaniye. Herkes, kendi yaygısında kalıyor. Bir nevi onun evi gibi. Günün hangi saatinde geçerseniz geçin, şunu müşahede ediyorsunuz, herkesin zati eşyası o kadar tertipli, o kadar düzenli ki. O fotoğraflara günlerce baktım. Baktıkça saygım ve hayranlığım daha da çoğaldı. İşte yavrum, estetik bu. Nerede, ne zaman, nasıl olursa olsun, her zaman tedbirli, intizamlı, saygılı, edepli, ince ve zarif olabilmek. Bakıyorsun minicik bir dilenci kız çocuğuna, giysisinin çeşitli yerlerine iliştirilmiş birtakım nesnelere. İçinde bulunduğu şartlar ne kadar ağır olursa olsun, bu kız çocuğu estetiğe yöneliyor... Estetik, bütün hayatımızı kaplayan muhteşem bir duygu. Estetik, hayatımızın her ânına, her dilimine şâmil bir davranış tarzı. Bunu yalnız güzel sanatlarla sınırlı görmek olayı hiç anlamamak demektir. Şiir okumak güzeldir, şiir yazmak güzeldir. Ama biz hayatımızı o kadar güzel yaşayalım ki, her dakikası ayrı bir şiir olsun. Giyimin estetiği olduğu gibi, bir de sofrada adabının, yemek yemenin, bir bardağı tutmanın, bir çatal kaşığı tutmanın, konuşmanın, hitap etmenin, dinlemenin, okumanın da bir estetiği vardır. Beşeri münasebetler bizden her an estetik bir duyarlık ve incelik bekler. Rahmetli şair Necip Fazıl Kısakürek "Bir Adam Yaratmak" isimli piyesinde der ki:

"Kadınla erkek arasında öyle hassas bir cazibe muhiti var ki, en olmayacak sebeplerle, bir anda renk gibi uçar, duman gibi dağılır ve artık hiçbir gayret ve fedakârlık onu geriye iade edemez."

– Acaba yarın ne yemek pişirsek?

– Yarının derdini bugünden taşıma. Hele bir yarın olsun Allah Kerim.

- Bakın şu kırmızı sardunyalara ne kadar güzel...
- Topraktan çıkıyor bu güzellikler...

***“Yüzün yardım tırmık ile bel ile;
Bana cevap verdi yine gül ile”***

diyor Âşık Veysel. Ünlü bir profesör Âşık Veysel'i arıyor, “Gel seni tedavi edeyim. Gözlerini açalım” diyor. Âşık Veysel kabul etmiyor. “Gözlerim açılıp da ne olacak... Güzellikler benim içimde... Dışarıda değil ki... Ben böyle mutluyum” diyor.

***“Güzelliğin on para etmez
Bu bendeki aşk olmasa,
Eğlenecek yer bulaman
Gönlümdeki köşk olmasa...”***

(Dalgalar çok yumuşak vuruşlarla kıyıya vuruyor. Tatlı bir rüzgâr esiyor. Çınar ağacının solan yaprakları uçuşuyor havada... Sonra zarif yalpalanmalarla yere düşüyorlar.

– Bu yıl yapraklar erken dökülmeye başladı. Henüz sonbahara girmedik. Diyor yerleri temizleyen görevli... Hışır hışır dökülen yaprakları küreğiyle toplarken...)

Ümit Yaşar Oğuzcan'dan mısralar dökülüyor hocamın dudaklarından...

***“Beni kör kuyularda merdivensiz bıraktın;
Denizler ortasında bak yelkensisiz bıraktın.
Öylesine yıktın ki, bütün ümitlerimi
Beni bensiz bıraktın, beni sensiz bıraktın.”***

Yahya Kemal'den;

**“Hafız’ın kabri olan bahçede bir gül varmış,
Yeniden her gün açarmış kanayan rengiyle.
Gece bülbül ağaran vakte kadar ağlarmış
Eski şirazi hayal ettiren âhengiyle.**

**Ölüm âsude bahar ülkesidir bir rinde,
Ruhu her yerden buhurdan gibi yıllarca tüter
Ve serin serviler altında kalan kabrinde
Her seher bir gül açar; her gece bir bülbül öter.”**

Soru: Zikir nedir? Nasıl yapılır? Sesli mi, sessiz mi yapmak gerekir?

Cevap: Zikir Allah’ı anmak demektir. Lâ ilâhe illallah demek de zikirdir. Bir çiçeğe bakmak, ondaki uyumu, güzelliği müşahade etmek de zikirdir. Denize, gökyüzüne bakmak da zikirdir. İster içinden anar, ister dışı vurarak... Bu bir mizaç meselesidir. Düşüncelerimizin Allah’ın, Peygamber’in (S.A.V.) gösterdiği yolda olması, ilerlemesi lâzım. Öyle şeyler düşünelim ki, ailemize, çevremize faydalı olsun.

Soru: Efendim, merhamet duygusu insanlara mahsus bir duygu mu?

Cevap: Allah isterse, bir köpeğe öyle merhamet veriyor ki... Kaplan, yavrularını besleyebiliyor. Bazen gazetelerde görüyoruz, köpek, kedi yavrusunu veya kedi, köpek yavrusunu emziriyor. Himaye ediyor. O merhameti onların kalbine Allah veri-

yor. Hayat mucizelerle dolu. Ekmek yiyoruz. Vücudumuzda kana dönüşüyor... Yunus,

“Benim bir karıncaya ulu nazarım vardır”

diyor. Bize düşen her şeye, herkese o ulu nazarla bakabilmek. Yine Yunus,

**“Miskin Yunus, sen seni bir adam mı sanırsın
Hâlini, miktarını bil... Derlerse, ne dersin?”**

diyor. Bize düşen, her an edepli, saygılı olmak, her an hizmete hazır olmak. Peygamberimiz diyor ki... En hayırlı insan, insanları seven ve onlara hizmet edendir. O aşkı, heyecanı içimizde duyabilmek önemli... Son derece bedbin, karamsar bir insanın gönlüne bir ümit ışığı, bir teselli verebiliyor musun... O önemli.

Soru: Efendim, renkler insan psikolojisini etkiler mi?

Cevap: Elbette etkiler. Japonlara göre, insana en çok huzur veren renk, portakal rengi imiş. Mavi renk de huzur, sükûn veriyor. Kırmızı renk insanı heyecanlandırıyor... Mor ise, daha çok hayalperest, romantik insanların sevdiği bir renktir. Gri renk uyku getirir. Meselâ, müşterisi çok lokantalar griye boyatmış. Adamın hemen uykusunu getiriyor. Hemen kalksın, başka müşteri gelsin diye.

Soru: Allah, herkesin karşısına bir velî çıkartır mı?

Cevap: Allah herkesin karşısına bir velî zat çıkartır. Fakat, gurur, kibir, enaniyet, benlik, nefis “Ne yani, der... Ben Üniversitede profesörüm. O kim oluyor” der. “Ben, dünya kadar

servetin sahibiyim” der. Herkes kendine göre bir nefsanîyet çiftesi ata, ata... Bu fırsatı değerlendiremez.

Soru: *Kimler değerlendirebilir?*

Cevap: Samimi olarak, Allah aşkına ulaşmak isteyenler... Bunu lâfla isteyen çok. Adam meselâ 20 kere Hacca gidiyor. Ne olacak?.. Sende o yürek, o aşk yoksa... Kabe'ye bile anlamını veren, senin aşkın... Bu aşk yoksa, adam gidiyor, bakıyor... İşte taştan bir bina...

Soru: *Kabe'yi ortadan kaldırıncaya, insanlar birbirine secde etmiş oluyor. Bunu nasıl izah edebiliriz?*

Cevap: Yavrum... İşte, Peygamber (s.a.v.)'in Hadis'i var... Diyor ki; **“Mü'min mü'minin aynasıdır”** diyor... Münir Bey de derdi ki; **“İnsanı insan eden, yine insandır.”** Öyle kitap okumakla, fakülte bitirmekle bu işler olmuyor yavrum.

Soru: *Aslında insanda tecelli eden Hak'ka mı secde ediyor?*

Cevap: Evet yavrum. Daima Hak'ka boyun eğilecek... Yüce Allah Kur'an-ı Mübininde, meleklerle, secde et... emrini buyurduğu Hz. İnsana, İblis secde etmeyi kibirine, gururuna yedi-remediği için, cennetten kovuldu. Yüce Allah, **“İnsanda tecelli ettiğim kadar hiçbir şeyde zâhir olmadım”** buyuruyor.

Soru: *İlmi Ledün ne demektir? Ona nasıl sahip olunabilir?*

Cevap: Ledün; hayatın sırrı demek... İlmi Ledün'ne sahip olursan, hayatın sırrına ermiş olursun. İlmi Ledün'nü öğrenince hakikât perdesi aralanıyor. Allah'ı görüyorsun. İlmi Ledün'nü öğrenebilmek için birçok merhaleleri aşmak gerekir. Samimi olarak Allah'a âşık olmak lâzım. Gerektiği zaman çekinmeden Allah rızası için ölümü göze alabiliyor musun? İlmi Ledün sahibi olmak için haksızlık karşısında boyun eğmemek gerekiyor. İnsanın varoluş gayesi var. O gayeye uygun yaşamak gerek. Allah'ın koyduğu kurallara riayet ederek, mâneviyat yolunda adım atacağız. Ukalâ, kendini herkesten üstün gören bir insan, mâneviyat yolunda bir adım ilerleyemez.

Soru: *"Zaman içinde zaman vardır" sözünü açıklar mısınız?*

Cevap: Bir işe başlarken Besmele ile başlayıp bütün dikkâtimizi o işe verirsek, çok kısa bir zaman içinde o işi yapabiliyorsun. Bütün mesele her işe Besmele ile başlamak, hiç kimse hakkında kötü bir şey düşünmemek. O zaman çok az bir para ile de geçinebilirsin. Bazen mekân içinde mekân oluyor. Meselâ küçük bir ev... Ama orada herkes öyle huzur, sükûnet içinde yaşıyor ki, orası büyüyor, büyüyor saray gibi oluyor. Bunun sebebi, orada yaşayanların huzur içinde olmaları.

Velîler, zamanın kıymetini bilirler, herkese saygılıdırlar. Tam bir teslimiyet içindedirler. Hiçbir zaman hayat şartlarından, gelirlerinden şikâyet etmezler. Helâl rızık yerler, kendilerini hiç kimseden üstün görmezler.

En güzel zikir, bir kenara çekilip Besmele çekmek. Daraldığın, bunaldığın zaman, bir köşeye çekilip, dik oturarak, göz-

lerini yum. Ellerini dizlerine koyarak, “Bismillahirrahmanirrahim” de. Besmeleyi söylerken bir ışın çıkıyor. O insana huzur, sükûn veriyor. Yemek yerken, her lokmada BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM de... Alışverişte, çantayı açıp para verince, paranın üstünü alınca Besmele çekin... Her daim Besmele deyin...

Soru: *Efendim, Samiha Ayverdi, Türk kültürünü, tarihini her yönü ile en güzel ve hakiki hüviyeti ile, ruhu ile aktaran çok değerli bir yazarımız. Çocuklarımıza, gençlerimize her fırsatta öneriyoruz. Fakat kelimelerin yabancı geldiğini, o yüzden okumakta zorlandıklarını söylüyorlar. Bu duruma nasıl bir çözüm önerirsiniz?*

Cevap: Yavrum, lügat taşıyacaklar yanlarında. Bakacaklar. O kelimeler hattı zatında bizim kültürümüzün yapı taşları. O kelimeleri öğrenmeden kültür olmaz yavrum. Kültürlü insan olunamaz.

Soru: *Reşat Nuri Güntekin'in kitaplarında da yabancı kelimelere rastlıyorum.*

Cevap: Samiha Hanım, Reşat Nuri ile mukayese edilmez. Reşat Nuri sadece gördüklerini yazmış. Ama Samiha Hanım'ın sonsuz güzel, muhteşem bir dünyası var. Bize kitaplarında o dünyasını tanıtıyor.

Zorluklar insanı yetiştiriyor. Zorluklar olmayınca yavrum, insan yetişemiyor.

Meselâ şimdi bir futbolcu var... David Beckham dünyanın en çok para kazanan, en meşhur futbolcusu... Bir gazeteci ile onun bir röportajını okudum. Gazeteci soruyor; “Sen nasıl dün-

yanın en meşhur futbolcusu oldun?” diyor... Beckham diyor ki; “Dünyada hiçbir futbolcu benim kadar antrenman yapmadı. Ben gece rüyamda bile gol atarım.” diyor. Kendini öyle vermiş ki futbola...

Meselâ, dünyada hiç kimse, İdil Biret kadar güzel piyano çalamıyor. Neden?.. Çünkü; dünyada kimse, İdil Biret kadar piyanoya emek vermedi. Her gün 8 saat çalıştı. Ne zamandan beri?.. 5 yaşından beri... Dile kolay bu... Yani, çile çekmeden olmuyor.

Geçen sene televizyonda bir program seyrettim. Bir Japon terzi, Paris’e geliyor. Paris’te dünyanın en büyük terzi oluyor. Bir provasını gösterdiler... Tüylerim ürperdi... Bir hanıma tayyör provası yapıyor. Ceketini giydirdi. Kol acaba böyle su gibi akıyor mu?.. Kendini yerden yere attı adam yahu... Oradan bakıyor... Buradan bakıyor... Kol nasıl diye... “Niye kendini bu kadar helâk ediyorsun?..” diyorlar. “Nereden bakılırsa bakılsın, kol bir sütun gibi inmeli yere” diyor. “Orası buruşuk, burası kıvrık olmaz!..” diyor. Daha ufacık çocukken, annesi de mahalle terziymiş Japonya’da. Annesine yardım edermiş. Teyelleri yapar, düğme dikermiş. Sonra annesi onu bir erkek terzisinin yanına veriyor. Mesleği öğrensin diye. Orada Tokyo’nun en meşhur terzi oluyor. “Bu yetmez bana anne, ben Paris’e gideceğim.” diyor. Tabi Paris moda merkezi... “Dünyanın en iyi terzi olacağım” diyor. Birisi, bir mantoluk kumaş getirdi. O kumaşa bir bakışı, dokunuşu var... O elleri sanki sevgiliyi okşuyor gibi. Kumaşa öyle saygı, sevgi dolu yaklaşımı var ki... Sanki o kumaş değil de, gökten inen Hacer’ül Esved... Kumaşa öyle yaklaştı ki... Eee... bu adam olur bir şey yani... Hayatta her şey öyle...

Soru: Dağınıklık bir alışkanlık mıdır, genetik midir?

Cevap: Bir dereceye kadar annenin, babanın etkisi olabilir... Savruk, derbeder bir annenin kızı da öyle olur. Ama önemli olan onu aşmak... Annem öyle olabilir, ama ben öyle olmayacağım, benim babam her gece içki içiyorsa, ben de mi içeyim?.. Benim teyzem dedikodu yapıyorsa, ben de mi yapayım?.. Bana ne ailemden, sana ne... Yarın Allah'ın huzuruna çıktığım zaman, bana annem, babam sorulmayacak... "Sen..." diyecekler, "Hayatını nasıl yaşadın?.." Tıpkı şunun gibi: Lokantaya gittin. Biraz sonra hesap alınacak... Hiçbir masanın hesabı başka bir masadan istenmeyecek.

Psikologlar ispat etmişler. Masası dağınık bir genel müdürün çalıştığı işyerinden hayır gelmiyormuş. Amerika'da bazı şirketler gece baskın yapıyorlarmış... Kimin masası dağınıksa, bir not bırakıyorlarmış. "İşinize son verilmiştir. Sabahleyin muhasebeciden hesabınızı kapatın" diye...

Ben 3 yaşında iken, annem bana şunu öğretti; "Yavrum, aslan yattığı yerden belli olur." Dağınık bir insan benim nazarımda beş para etmez. Ve öyle kişiler hayatta hiçbir zaman tekâmül edemezler. Onlar ne mutlu bir evlilik hayatı yaşayabilir, ne meslekte başarılı bir insan olabilir, ne de toplum içinde sevilen, sayılan, el üstünde tutulan bir insan olabilir. Yani bunlar bir lüks, bir fantezi, bir özentî değil... Eğer insan olarak yaşayıp, insan olarak ölmek istiyorsak buna mecburuz yavrum.

Hep güzel örnekler bizi ilgilendirecek yavrum. Peygamberler, velîler, mânâ yolunun büyükleri... Yunus böyle derdi... Mevlânâ öyle yapardı... Abdulkadir Geylânî Hazretleri böyle

söylüyor... Muhyiddin İbni Arabi Hazretleri böyle söylüyor... Bunlar beni ilgilendirir yavrum...

Soru: *Karı koca arasında sevgi ifade edilmeli mi?*

Cevap: Ben 44 yıl içinde bir tek gün Rânâ'ya "Seni seviyorum" demedim. Rânâ akşama kadar dişini sıktı. Akşam olunca, elini alınma koydu. "Sabriciğim sen bugün hasta mısın" dedi. "Ne oldu ki Rânâ" dedim... "Daha ne olsun ki, bugün bana seni seviyorum demedin." dedi. 44 yıl her Allah'ın günü ona "Rânâ, seni çok seviyorum" dedim... İyi ettim mi?

– *Çok iyi etmişsiniz. O da size söyledi mi?*

– Söyledi.

– Meselâ ben bulaşık yıkarken, arada kaşıkları, çatalları, bardakları severim. Okşarım. Öperim. Ondan sonra gardrobumu açarım. Onlara ilânı aşk ederim. Öperim, okşarım. Öyle yavrum karşılıklı sevgi... Bazı kazık gibi herifler var. "Seni seviyorum demeye ne gerek var. Onunla evlenmem sevdiğimi göstermiyor mu?" diyor. Sen bir gün yemek yiyorsun, ertesi günü niye tekrar yiyorsun. Yedin işte... Bir ömür boyu yetsin sana...

(Borsaya para kaptıran bir kardeşimizin itirafı üzerine açılan sohbetten)

Ömer Bedrettin olsaydı şimdi şöyle derdi: "Kız Ayşe, güzel Ayşe, halıyı sen ger Ayşe; o zengin çocuğunu sana vermezler Ayşe."

Ayşe şehirde bir halıcı kız. Tezgâhta halı örüyor. Gönül bu ya... Ağanın oğluna gönlünü kaptırıyor. Yanıp yakılıyor ağanın

oğlu için. Türküler çağırıyor. Bu Ömer Bedrettin'in kulağına gidiyor. O da bu şiiri yazmış.

**Kız Ayşe, güzel Ayşe,
Halıyı sen ger Ayşe,
O zengin çocuğunu
Sana vermezler Ayşe...**

Zengin çocuğu, zengin çocuğu ile evlenir. Borsadaki para da bizim gibi garibanı bulmaz yavrum. Çünkü bizim kulağıımıza geceleyin kimse tüyo fısıldamaz. Biz saf saf gazeteyi okuruz. O gazeteye göre hareket ederiz. Halbuki o gazetede bizim gibi enayilerin 3 kuruşunu elinden çekmek için plânlar yapılmıştır. Olay bu yavrum. Yani benim kendilerini çok, çok akıllı kabul eden, nice tanıdığım, yakınım hep borsaya girdiler ve kaybettiler. Hem de feci şekilde... Ellerindeki üç kuruş da gitti.

Hani Yonca Evcimik'in bir şarkısı vardı. Nakarat bölümünde; "Kendine gel, sen haddini bil..." diyordu. O hattı zatında hepimize hitap ediyor.

Danıştay'a bir kız girmişti. Daktilo olarak... Gecekonduya oturuyor. Çok fakir bir ailenin kızı. Birileri yardım etti. Daktilo olarak girdi. Kız çok iddialı, "Ne yani, benim neyim eksik, ben niye Rahmi Koç'un karısı gibi giyinmeyeyim" dedi. "Yahu... Sen daktilosun... Eline geçen üç kuruş para... Sen nasıl Rahmi Koç'un karısı ile aşık atarsın. Ne oldu sonra?.. Borçlandı... Borçlandı... Ödeyemedi. İcraya verdiler. Maaşına haciz geldi.

Danıştay'ın en şık giyinen insanıydım. Bazı kimseler benim kıyafetlerim için çetele tutardı. Her gün değişik giyinirdim. Topyekûn elbise, gömlek, kravat, çorap, kol düğmeleri, hatta kravat iğnesi... O zamanlar kol düğmesi de, kravat iğnesi de takılırdı.

Ama ben bir kere Vakko'dan alışveriş yapmadım. Herkesin en çok beğendiği kravatlarım da, benim işportadan aldıklarımdı. Bazen işportada o kadar güzel kravatlar olurdu ki... Meselâ bir tüccar malını tasfiye ediyor, işportaya çıkartıyor. En lüks mağazadan alamayacağın kravatı oradan 5 liraya alıyorsun. Ama o âna mahsus, ertesi günü bulamazsın. Vakko'da bir kravat 125 lira. E niye vereyim. Zaten veremem de. Param da olsa gene vermem. Bana aptallık gibi geliyor. 125 liraya kravat mı olur, yani insaf... Yani sen haddini bileceksin... Sen bir daktilo memurusun...

– *Şimdi de çok şık giyiniyorsunuz. Dikkât ediyoruz, birbirinden şık kravatlar takıyorsunuz.*

– Onun arkasında, yılların tecrübesi var. Ben ilk kravatı Orta 1'de taktım. Bir takım elbise yaptırdılar annem, babam... 1 gömlek, 1 kravat aldılar. Pazartesi onu taktım, Salı günü elim gitmedi. Ben her gün aynı kravatı mı takacağım dedim. Ne yapayım. Anneme, babama söylemeye de utanıyorum. Tuttum, bir hafta öğle yemeği ve otobüs paramı biriktirdim. Yürüyerek gidip geldim. Öğleleri de aç kaldım. O biriktirdiğim para ile ikinci kravatımı aldım. 12 günde bir değişik takıyordum. Sonra ondan da usandım. Gene para biriktirdim. Bir hafta otobüse binmedim. Aç kaldım. Üçüncü kravatımı aldım. Yani daha bir ayda üç kravatım olmuştu... İşte öyle yavrum. Hayatta her şey adım adım, yavaş yavaş ilerliyor.

– *Çok teşekkür ederim efendim. Dilinize, gönlünüze sağlık.*

Fatmagül Çuhadar

Çalışmanın Güzelliği

Çağımız, mânevi değerlerden uzaklaştıkça, insanlar yeni yeni putlar ediniyorlar. Bunlardan biri de “başarı” putu. Günümüzde en çok kullanılan kelimelerden biri, başarı, başarılı olmak, başarılı insan. Neredeyse başarı kelimesi bile, birçok insanları kendinden geçiriyor. Ağızlarının suyunu akıtarak öyle bir bahsediyorlar ki, onların başarıdan anladıkları da maddi zenginlik, bol para, mal, mülk, mevki, makam. Nice insan bunların sözünü ediyor, hayallerini kuruyor, rüyalarını görüyorlar. Bir yerde bir nişan, bir nikâh sözü edilmeye görsün. Sorular başlıyor; kız güzel mi? Oğlan zengin mi? Ve bu soruların etrafında sıralanan diğer sorular. Ama hepsi aynı paralelde. Sanki kızın güzel olmasıyla, erkeğin varlıklı olmasıyla her şey hallediliyormuş gibi. Ankara’da Dil Tarih Fakültesi’nin karşısındaki Ankara Adliyesi’nin kapısından girin. Birbiri ardı sıra dizilen boşanma mahkemeleri. Dosyalar koridorlara taşıyor. Böyle uydurma sebeplerle kurulan evlilikler, çok kısa bir sürede uydurma sebeplerle yıkılıveriyor. Allah sonunu hayır getirsin. Yıllarca ön-

ceydi. Telefon çaldı. Baktım. “Buyurun efendim,” dedim. Tanımadığım bir ses, “ben,” dedi, “televizyonda yıllardır sizi izliyorum. Lütfen kızımın nişan yüzüğünü takar mısınız?” Tarihini söyledi, yerini söyledi. “Ben akşam gelir, sizi alırım,” dedi. Kapıda yeni model bir mercedes vardı. Saygıyla kapıyı açtı. “Buyurun efendim,” dedi. Bindim, gidiyoruz. Nereye gittiğimizi sordum. “Sheraton Oteli’ne” dedi. Konu açılın diye sordum. “Efendim, damat hakkında, damadın ailesi hakkında bir soruşturma yaptınız mı? Kazançları helâl mi? Dürüst, temiz insanlar mı?” Adamın yüzü asılmıştı. Bana döndü. “Damadın mercedesi var” dedi. Ne sormuş, nasıl cevap almıştım. Arabayı durdurdum. İndim. “Sizin mercedesiniz var, damadın mercedesi var. Ben, dolmuşla, otobüsle gidip gelen bir insanım. Sizin ailenizin nişan yüzüğünü takamam.” dedim ve yürüdüm. Bu olay beni günlerce üzdü. Damadın mercedesinin olması, her şeyin üstüne bir sünger çekiyordu. Acaba helâl parayla mı alınmıştı, onu soran yoktu. Bu, maddeci dünya görüşünün aile hayatımıza kadar girişinin ne acı bir sonucuydu.

Hepimiz bu dünyaya bir görevle geldik. Onurlu bir hayat yaşamak, helâlinden kazanmak, insanca, efendice bir hayat sürerek Allah’ın ve Peygamberin gösterdiği yolda, imkânlarımız nispetinde yürümek, her an daha iyiye, daha güzele, mükemmele doğru gitmeye çalışmak, hayatımızın her bölümünde, Resulullah Efendimizi kendimize örnek almak ve yürüyebildiğimiz kadar o yolda yürümek. Kâinatın Efendisi; **“İki günü birbirine eşit olan ziyandadır”** buyurmuyor mu? Bir halk şairi, **“Dünya bir penceredir, her gelen baktı, geçti”** diyordu. Bu kısacık dünya hayatında, yapabildiğimiz kadar Kur’an yolunda, Sünnet-i Resul yolunda yol alabilmek, en azından bazı Âyet-i Kerimeleri, bazı Hadis-i Şerifleri hayatımıza intikâl ettirebilmek

hayatın en güzel, en yüce başarısı değil midir? Bir insanın, ölümünden sonra, arkasından onun ahlâkı, Kur'an ahlâkıydı, "O Peygamberimizin gösterdiği gibi yaşadı, o yoldan hiç sapmadı, yaşadığı her gün kendi kendini aşmaya çalıştı, nur içinde yatsın, Allah'ın rahmeti üzerine olsun", dedirtebilmesi başarıların en muhteşemi değil midir? Ya Rabbi, ne kadar maddileştik. Mânevi güzelliklerimizden ne çabuk uzaklaştık. Değer yargılarımız ne kadar değişti. Bakıp da ürpermemek mümkün mü? İster istemez insanın içi acıyla, hüznle doluyor. Her gün gazetelerde okuyor, televizyonlarda seyrediyor, bazen bizzat şahit oluyoruz. Bizi biz yapan, bizi asırlarca dimdik ayakta tutan, nice zaferler kazandıran mânevi değerlerimizi, güzelliklerimizi her gün biraz daha kaybediyoruz. Hayata hangi yönden bakarsanız bakın, içki, sigara kullanımı gün geçtikçe artıyor. Onlarla yetinmeyenler çareyi uyuşturucunun kucağında arıyorlar. Günümüz insanların bir kısmını zina bile tatmin edemiyor. Süratle sapıklığa doğru koşuyorlar. Bazı üniversitelerin kampüslerinde, kapıdan girince görülen ilân panolarında, artık sapıklığa davetiyeler çıkıyor. Geçenlerde bir gazetede, bir üniversite kampüsündeki, insanı kusturacak kadar iğrenç bir ilânı okumuştum. Hemen internetten dekana bir mail gönderdim. Bu iğrenç ilân hakkında ne düşündüğünü sordum. Bu ilânı verenler hakkında bir soruşturma açılıp açılmadığını öğrenmek istedim. Dekanın verdiği cevap, beni günlerce uykusuz bıraktı. Birkaç öğrenci velisinden tepki aldıklarını, ama bunun nazarı itibara alınmadığını bildiriyordu. Acısı hâlâ içimden çıkmadı. İnsan ister istemez soruyor, bu gidiş nereye? Olaya bir sosyolog gözüyle bakarsak ne görürüz? Toplum, mânevi değerlerden uzaklaştıkça, iğrençlikler, sapıklıklar da o oranda artmaktadır. Necip Fazıl bir şiirinde;

**“Bir şey koptu bizden, bir şey, her şeyi tutan bir şey,
Benim adım bay Necip, babamınki Fazıl bey.
Utanırdı burnunun ucu görünse ninem,
Kızımın gösterdiği, kefen bezine mahrem”**

diyordu. Bütün bunlar her gün gözümüzün önünde olup biterken, ilk yapılacak nedir? Önce işe kendimizden başlamak, kendi nefsimizi Müslüman edebilmek. Bunun için sonunda ölüm bile olsa gereken bütün mücadeleyi verebilmek. Bir gün birisi çıkıp da yazdıklarımızı, söylediklerimizi beğenmeyecek, ne yani senin gibi mi olayım, diyecek olursa, hadi bakalım, kolaysa yap, seni de görelim, diyebilmek. Şurası kesin bir gerçek ki, artık günümüz insanları lâfa değil, icraata bakıyorlar. Söylediklerimiz, günlük hayatımızda, iş ve aile hayatımızda birbirine paralel olmadıkça, iyi bilelim ki, evde, eşimizi, çocuklarımızı bile müspet olarak etkileyemeyiz. Sadece arkamızdan bize gülerler, eğlenirler. Allah kimseyi bu durumlara düşürmesin. İlk yapacağımız iş, önce yaşantımızla, hâl ve gidişimizle, gerek ev hayatındaki, gerek iş hayatındaki yaşama üslûbumuzla örnek bir kişilik kurabilmek, çevreye örnek olabilmek. Yoksa arkamızdan alaycı tavırlarla bakıp,

“Onlar ki lâf ile verirler dünyaya nizâmat, Bin türlü teseyyüp bulunur hanelerinde”

dedirtmek ne acıdır. Ne utanç verici bir hâldir. Allah kimseyi bu duruma düşürmesin. Peygamber Efendimiz; **“İki günü birbirine eşit olan ziyandadır”** buyuruyor. Bizim boşa geçirilecek bir günümüz dahi olmamalı. Her gün kendi kendimizi geçmeye, aşmaya gayret etmeliyiz. Hayatın her alanında çalışmak bizim için bir zevk, bir heyecan olmalı. Bir şair;

**“Sen yanmazsan,
Ben yanmazsam,
Biz yanmazsak,
Nasıl çıkar karanlıklar aydınlığa”**

diyordu. Yaşamının, varoluşun güzelliğini, her gün kendi kendini aşmada bulanlar ne güzel insanlardır. Allah, bu güzel duyguyu cümlemize nasip etsin...

Edep ve İncelik

Mevlânâ, “**Edep, aklın dıştan görünüşüdür**” diyor. Kırk yıldır bu tarifi düşünüyorum. Beni ürpertiyor. Edep kavramı üzerinde derinleştikçe, karşımıza yepyeni âlemler çıkıyor. Bazen hayatın en önemli olayı nedir diye düşündüğümde, yine edep çıkıyor karşıma. Hayatı güzelleştiren, aile hayatında olsun, meslek hayatında olsun, toplumsal hayatta olsun hep karşımıza çıkan, bizi mutlu eden veya mutsuz eden bir durum değil midir? Bazen edepsizce söylenen bir söz veya davranış, karşı tarafı ebediyen mutsuz edebilir. Hepimizin en az ekmek kadar, su kadar muhtaç olduğumuz bir özelliktir, edep. Hayatın, varoluşun vazgeçilmez unsuru... Beş yaşında bir çocuktum. Rahmetli anem, “Oğlum, bakkal Hacı Efendiye git, bir kibrit al” dedi. Gittim. Dükkândan içeri girdim. “Hacı Amca” dedim, “bir kibrit verir misin?”. Bakkal Hacı Amcanın kaşları çatılmıştı. “Vermem” dedi, sebebini sordum. “Sen”, dedi, “dükkândan içeri girerken selâm vermedin. Selâm vermeyene kibrit de yok”. Utancımdan kıp-

kırmızı olmuşum. Özür diledim. Ne yapabileceğimi sordum. “Şimdi çık” dedi, “biraz dolaş, dükkâna yeniden gel. Kapıdan girerken selâm ver”. Dediklerini yaptım, bakkal Hacı Efendi kibriti uzattı, yalnız kibritin yanında bir de çikolata vardı. Aldım, teşekkür ettim. “Bu” dedi, “selâm vererek girmenin mükâfatı”. Olayı ömür boyu unutmadım. Ne zaman bir dükkâna, bir iş yerine, bir eve girsem aklıma Hacı Efendinin sözü gelir. Edep, hayata, yaşamaya, varoluşa renk veren, ışık veren, güzellik veren harikulâde bir unsur. İnsan hayatı bir serüven. Doğduğumuz andan itibaren mücadele veriyoruz. Hastalıklar, parasızlıklar, yanlış anlaşılmalara bizi ömür boyu bırakmıyor. Bu patırtı, gürültü içinde her zaman için kuvvet alacağımız, bize mutluluk verecek, yaşama sevinci verecek bir olay edepli davranışlar. Eski İstanbul terbiyesinde “ben sahibim, ben mâlikim, mülkiyeti bana ait” gibi sözleri söylemek edep dışı kabul edilmiş, o şahsın görgüsüzlüğüne verilmiş. Meselâ bir yalının önünden geçiyoruz, soruyoruz, “Efendim, bu yalının mâliki siz misiniz?” Adam, saygıyla cevap verirmiş: “Estağfurullah efendim, şimdilik emaneten oturuyoruz”. Bu cevaptaki incelik beni bir ömür boyu ürpertmiştir. Hayat arkadaşım, rahmetli Rânâ Hanımefendi ile kırk dört sene evli kaldık. Bu süre içerisinde onun önünde bir kere ayak ayak üstüne atarak oturmam. Bir kere bile çantasına, çekmecesine, cüzdanına dokunmadım. Çünkü çocukken bize öyle öğretilmişti. Lise birden ikiye geçmiştim. Tatilde babamın memleketine gittim: Konya'nın Ermenek ilçesi. Ermenek, Toroslarda şirin, sevimli, güzel bir ilçeydi. Bir şey dikkatimi çekti. Yolda herkes tanışın, tanımasın birbirine selâm veriyordu. Bu selâmda insanı ürperten, heyecan veren, sımsıcak bir sevgi, bir saygı, bir incelik vardı. Beni çok etkilemişti. Ömür boyu unutmadım. Şimdi aynı apartmanda oturan-

lar birbirlerini selâmlamadan, bir poz, bir çalım geçiyorlar. Mübârekler sanki firavunun torunları. Bunu bir türlü kabul edemiyorum, içime sindiremiyorum, izahını yapamıyorum. Madem kader bizi aynı çatının altına getirmiş, ne olur birbirimize selâm versek, hatır sorsak, elimizde paketler varsa yardımcı olsak. Bazen bir selâm, bir hatır sorma, bir teşekkür etme insanın bütün sıkıntılarını alır, götürür. Yerine tertemiz, pırıl pırıl bir ruh hâli bırakır. Bir Viyanalı psikolog “bir insan”, diyor, “günde on kişiye teşekkür edebilse, o insan ruhen çok mutlu olur”. İnsanların birbirlerinden bekledikleri ne servet, ne şöhet, ne mevki, ne makam, ne mal mülk. Bu minicik ilgiler, edepli davranışlar bizim ruhumuzda en güzel duyguları uyandırabilir. Neden bu fırsatları kaçıırıyoruz? Amerika'nın bazı eyaletlerinde bir âdet varmış. Otobanlarda giderken hani gişeler çıkar karşımıza, para yatırmamız gereken. Bazı kimseler gişedeki görevliye parayı uzatırken, “bu benim için ve benden sonra gelecek on araba için” diyorlarmış. Bilmiyorum, bunu okuduğum zaman çok heyecanlandım. Siz, kendinizden paha biçin. Parayı gişeye uzatıyorsunuz. Gişedeki görevli “efendim”, diyor, “paranız ödendi”. Burada önemli olan, o üç kuruş para değil. Birilerinin sizi düşünmüş olması. Bir insan tarafından sevilme, sayılma, düşünülme ne güzel bir olaydır, hassas bir insanı sevinçten ağlatabilir. Hepimiz birtakım güzel davranışların, güzel sözlerin beklentisi içinde değil miyiz? Ve o karşımıza çıktığı zaman ne kadar huzurlu oluyoruz, mes'ut oluyoruz. Aynı şekilde ev halkının birbirine karşı gösterdiği edep ve incelik örnekleri de karşı tarafı ne kadar mutlu eder. Hepimiz şu dünyada misafiriz. Misafirlüğümüz ne gün bitecek bilemiyoruz. Ama yaşadığımız süreçte, çevremize karşı, insanlara, hayvanlara, bitkilere karşı, eşya ve cemâdata karşı daha duyarlı olabilsek, onlarda mem-

nuniyet uyandıracak sözleri ve hareketleri söyleyerek, yaparak onların içlerinde bir memnuniyet uyandırabilsek, ne güzel olur.

Senelerce önceydi, bir gün evde oturuyordum. Telefon çaldı. Bir okul arkadaşım “Sabri”, diyordu, “bana yardımcı ol, çok sıkıntılıyım, boğulur gibi oluyorum. Lütfen bana yardım et.” Arkadaşımın sesi beni ürkütmüştü. Hakikaten o anda ona kitap oku, müzik dinle, ibadet et demek bir netice vermeyecekti. Dedim ki, “Bak kardeşim, banyoya gir, biraz su dökün, bir abdest al, giyin, en yakın hastaneye git. Hastanedeki görevli memura “Bu hastanede bir süredir yatıp da hiç ziyaretçisi olmayan hasta var mı?” diye sor. Hastayı öğrendiğin zaman ziyarete git. Ya bir çiçek yaptır, ya bir kolonya al. Hastaya hatırını sor. Onunla biraz konuş. Bir isteği olup olmadığını öğren. Bir isteği varsa lütfen onu yapmaya çalış.”

Akşam, arkadaşım tekrar telefon etti. Ses tonu tamamen değişmişti. Mutlu, neş’eli bir ses tonu vardı. Anlattı. Hastayı ziyaret ediyor, hediyesini takdim ediyor, biraz görüşüyorlar. Sonra diyor ki, “haftaya tekrar geleyim mi, ister misin?” Hasta yatağından doğruluyor, “Allah razı olsun” diyor, “beni o kadar mutlu ettin ki, haftaya da benim gibi yalnız bir insanı ziyaret et, benim duyduğum mutluluğu o da yaşasın.” Ve diyor arkadaşım, hastanenin kapısından çıkarken öyle neş’eli, öyle mutluydum ki yol boyu sana içimden teşekkürler ettim.

Bizim mutluluğumuz da, mutsuzluğumuz da hep böyle küçücük olaylarla ortaya çıkıyor. Ne olur biz de âdet haline getirsek, bu minicik nüanslarla insanları sevindirsek, uzun zamandır aramadığımız, görüşmediğimiz bir dostu, bir gün telefonla arayıp hatırını sorsak, hem onu, hem kendimizi ne kadar sevindiririz. Hani, bazı çok yaşlı kimseler vardır. Hayatta kim-

seleri kalmamıştır. Ellerinden tutacak kimseleri yoktur. Ne olur onları hiç olmazsa telefonla veya beş dakika ziyaretlerine giderek arayıp, sorsak, ne kaybederiz? Onlara desek ki “Ne zaman başın daralırsa, ihtiyaç hissedersen, gece saat kaç olursa olsun, beni ara. Ben arabaya biner gelirim.” Bir bilsek ki bu sözler yalnız bir insanı ne kadar sevindirir, ne kadar göklere uçurur. Daha bunlar gibi pek çok örnek verebiliriz. Alışveriş ettiğimiz tezgâhtarın hatırını sorsak, bir sıkıntısı olup olmadığını öğrenecek, dolmuştan inerken sâde para vermekle yetinmeyip hatırını sorsak, hayırlı işler dilesek, teşekkür etsek, onlar da, biz de ne kadar mutlu oluruz. Bir gül bahçemiz olsa, bir dostumuz ziyaretimize gelse, ona bir gül buketi hazırlarken o gülün kokusu aynı zamanda üstümüze, ellerimize de sinmez mi? Onun için Kâinatın Efendisi, **“Veren el, alan elden hayırlıdır”** ve **“Bir-birinizle arada hediyeleşin, hediye bazen kalpler arasındaki soğukluğu giderir”** buyuruyor.

Ne zaman Hak’ka göçeceğiz bilemiyoruz. Ama yaşadığımız sürece, şu hayatı o kadar güzel, renkli, şiir gibi yaşayalım ki, dünyamız cennet gibi olsun. Ve **“Dünyası cennet olanın, âhîretinin de cennet olacağı”** müjdesi geliyor Kâinatın Efendisinden. O halde ne bekliyoruz? Yunus Emre, **“Sevelim, sevielim, dünya kimseye kalmaz”** diyordu. Bizler de yaşadığımız sürece hep iyinin ve güzelin tohumlarını ekelim ki, yarın mukadder yerimize gittiğimizde yüzümüz kara çıkmasın. Allah, bizlere de ve yeryüzündeki bütün insan kardeşlerimize de hayırlar gösterecek, imân ile çene kapamayı nasip etsin.

Yüce Mevlânâ'nın Evrensel Kimliği

Yıllarca önceydi. Bir gün, matematik profesörü olan bir arkadaşım ziyaretime geldi. "Sabri," dedi. "Yıllardır radyolarda, televizyonlarda, Aralık ayı olunca Mevlânâ şöyle büyük, böyle büyük diye nutuklar dinliyoruz. Kimse çıkıp da niçin büyüktür izah etmiyor. Senden rica ederim, bu konuda beni aydınlatır mısın?" Arkadaşımın tebessümle sorduğu soru, beni uzun uzun düşündürdü. Sonra anlatmaya başladım. Anlattıklarım arkadaşımı tatmin etti mi, etmedi mi bilmiyorum. Bu sabah nedense o hatıram canlandı.

Bir insan çıkıyor. Kendini yetiştiriyor. Belli bir kıvama gelince yazmaya başlıyor. Ve yazdıkları, sekiz asırdır sâde bizlere değil, bütün dünyaya ışık tutuyor. Günümüzde de beş kıtadaki insanları aydınlatmaya devam ediyor. Geçen yıl Amerika'da UNESCO bir istatistik yapıyor. Ve bütün Amerika'da, 2006 yılının en çok okunan, kitapları en çok satılan yazarı olarak Mevlânâ'yı seçiyor. Acaba bunun sırrı neydi? Nasıl oluyordu da

Celâleddin-i Rûmi çağın yazarı olabiliyordu? Şimdi bunu araştıralım.

Bir gün Ankara'daki kitapçıları dolaşacak olursanız, Mesnevi'nin birçok çevirilerini görürsünüz. Nahifi'den, Abdalbaki Gölpınarlı'ya, Şefik Çan'dan, Kenan Rifaî'ye, eski Ankara valisi Abidin Paşa'ya kadar. Hepsi de satılıyor, okunuyor, yeni baskıları yapılıyor. Bazı dostlarım var, emekli olduktan sonra kendilerini Mesnevi incelemesine verdiler. Hepsi de çok mutlu. Okuyorlar, düşünüyorlar, bazı güzellikleri yaşamaya çalışıyorlar. Ve hepsi de bir ömrün Mesnevi incelemeye yetmeyeceğini söylüyorlar.

Mesnevi'nin çeşitli yönleri var. Dini yönü, tasavvufi yönü, edebi yönü, felsefi yönü, tıbbi yönü, bilimsel yönü, tefekkür yönü... Nice batılı bilim adamının, düşünce adamının İslâmiyet'e duydukları sevgi ve saygı, Mesnevi ve Mevlânâ ile başlamıştır. Yıllarca önceydi. Bir gün Ankara'da İmam Hatip Okulları Federasyonu'nun bulunduğu binada Rahmetli Profesör Hamidullah bir konferans vermişti. Konferanstan sonra ben Hamidullah'ı kaldığı otele götürdüm. Güzel bir yaz gecesi idi. Yürüyerek gittik. Hamidullah'a sordum. "Efendim," dedim, "sizin gördüğünüz kadarı ile batılıların İslâmiyet'e geçmeleri nasıl oluyor?" Hamidullah o sıralarda Paris'te Sorbon'da İslâm Hukuku dersi veriyordu. Çok seviliyordu. İlk defa kendisine özel bir lojman verilmişti. Orada kalıyordu. Rahmetli Profesör sorumu; "Tasavvufu" diye cevaplandırdı. Ve Mevlânâ'nın batıda çok sevildiğini, sayıldığını, el üstünde tutulduğunu söyledi. Peki batılıların Mevlânâ'da bulduğu ne idi?

Mevlânâ, İslâm'a ve Hazret-i Muhammed'e yürekten bağlı idi. Kur'an-ı Kerim'in bütün insanlığa yol gösteren müstesna bir

yol olduğunu söylüyor ve O'nun kıyamete kadar tek istisna olmadan, bütün insanlık âlemi için ışık ve nur kaynağı olduğuna işaret ediyordu. "Ben," diyordu Mevlânâ, "Kur'an'ın bendesiyim, Hazret-i Muhammed'in ayaklarının tozuyum. Bununla iftihar ediyorum. Beni kim Hazret-i Muhammed'den ve Kur'an-ı Kerim'den ayrı göstermek isterse, o sözden de, o sözü söyleyenden de mahşer günü davacıyım."

Mevlânâ, madde ile mânâ, ruh ile beden, kadın ile erkek, iç âlem ile dış âlem, dünya ile âhiret arasında, İslâm'ın emrettiği mânâda tam bir senteze ulaşmış, müstesna bir insandı. Galile'den önce, dünyanın güneş etrafında döndüğünü Mevlânâ söylemişti. Bugün gerek Türkiye'de, gerek bütün dünyada bütün psikiyatristler, psikanalizmin Freud tarafından bulunduğunu söylerler. Aslında psikanalizmi ilk ortaya atan ve uygulayan Mevlânâ olmuştur. Mesnevi'de detaylı olarak anlatılır. Müsaadenizle ben kısaca özetleyeyim. Bir hükümdar, yanına eşini ve çok sevdiği kızını da alarak maiyet erkânıyla beraber seyahate çıkarlar. Gittikleri ülkenin hükümdarı, ülkenin güzel yerlerini onlara gösterir. Gezdirir, dolaştırır. Ayrılık vakti gelmiştir. Hükümdarın hanımı, "Sultanım," der, "dönme vakti geldi. Müsaade ederseniz, kızımınla beraber dostlarımıza biraz hediye almak istiyoruz." "Peki," der hükümdar. Ana kız beraber bir kuyumcuya giderler. Kuyumcu, genç, yakışıklı, görgülü, saygılı, ince bir gençtir. Çok güzel konuşmaktadır. Genç kızın dikkâtini çeker. Hediyeler alınır. Paketler yapılır, ana kız beraber dönerler. Fakat genç kızın aklı, gönlü, kuyumcuda kalmıştır. Sürekli onu düşünür. Yurda dönerler. Kız, günden güne sararıp solmaya başlar. Kuyumcunun sevgisi bütün varlığını kaplamıştır. Fakat çekindiği için kimselere söyleyemez. Bir süre sonra yatağa düşer. Sarayın hekimleri gelir. Tekrar tekrar muayene ederler.

Çeşitli ilâçlar verirler. Hiçbirinin faydası olmaz. Genç kız ölüm döşeğindedir. Hükümdar münadilerle bütün ülkeye duyurur. “Kim kızımı iyileştirirse, ona pek çok hediyeler verecek, kendime vezir yapacağım”, der. Bir gün yaşlı bir derviş gelir. Kızı görmek istediğini söyler. Hükümdardan müsaade alınır. Derviş, genç kızın yattığı odaya götürülür. Derviş, kızın nabzını tutar ve ona sorular sormaya başlar. İsimden, anne baba isminden başlanarak sorular genişletilir. Nihayet, genç kızın kuyumcuyu ümitsiz bir aşkla sevdiği ortaya çıkar. Derviş, hükümdara gider. “Efendim,” der, “durum böyle, böyle. Eğer kızınızın iyileşmesini istiyorsanız, o kuyumcuyla evlendirin. Ona ben karışamam. Karar sizin. Ben buraya Allah rızası için geldim. Ne hediye isterim, ne vezirlik. Bana müsaade.” der ve gider. Bir süre sonra gençler evlendirilir. Kısa bir zamanda hasta kız iyileşir, sağlığına ve güzelliğine kavuşur.

Ne yazık ki bundan yerli ve yabancı psikiyatristler, birkaç kişi dışında habersizdirler. Varsa Freud, yoksa Freud.

Vücudumuza giren bir mikrobun, kandaki alyuvarlar tarafından bir ordu gibi sarıldığını ve çemberin gittikçe daraltılarak mikrobun yok edildiğini, batılı bilim adamları 1926 yılında buldular. Bunu sekiz asır evvel Mevlânâ Mesnevi’de söylüyordu. Mevlânâ’yı dar, kısır, cılız bir görüşe hapsetmek, O’nu hiç anlamamak olur. Hatta O’na ihanet olur. Mevlânâ, bütün insanlığın medar-ı iftihar olan müstesna bir insandır. O, İslâm’ın evrensel görüşüne sahipti. Çünkü O, “Elhamdülillahi Rabbül Âlemin” diyordu. Çünkü O, evrensel çapta bir mânâ büyüğü idi. O’nunla ne kadar iftihar etsek azdır. Allah’ın rahmeti, Peygamberin şefaati, O’nun ve O’nu sevenlerin üzerine olsun...

İnsan ve Güzel Sanatlar

Bir gün matematik öğretmeni olduğunu söyleyen bir zat geldi. “Efendim,” dedi. “Müsaade ederseniz bir hususu öğrenmek istiyorum. Geçen gün lisede okuyan kızım benden bir ricada bulundu. Babacığım, dedi. Ben, keman öğrenmek istiyorum. Bu konuda bana yardımcı olur musun? Kızım şimdi işim var. Sonra görüşelim dedim ve düşündüm. Keman öğrenecekti de ne olacaktı? Ben kızımın doktor olmasını istiyorum. Gerçi maddi bir sıkıntım yoktu. Hem öğretmenlikten maaş alıyor, hem de dershaneye gidiyordum. İyi para kazanıyordum. Kızımın isteğini yerine getirebilirdim. Ama bu iş bana lüzumsuz, gereksiz geliyordu. Ben güzel sanatlarla uğraşmanın hem masraflı, hem de fasa fiso bir iş olduğu kanaatindeyim. Kemana ayrı para ver, onu öğretecek hocaya ayrı para ver. Sonu nedir, sadece bir hiç. Sonra bir arkadaşımın evinde sizin kitaplarınızı gördüm. Müsaade istedim, aldım, okudum. Sonra sizinle görüşme ihtiyacını

duydum. Lütfen düşüncelerim doğru mu, değil mi, beni bu konuda aydınlatır mısınız?”

Efendim, meseleyi daha geniş boyutta ele alalım, öyle inceleyelim. Acaba güzel sanatların hayattaki yeri nedir? Bir lüks müdür, bir fantezi midir, yoksa insanı insan eden, eğiten, olgunlaştıran müesseselerden biri midir? Bunu görelim. İster-seniz elimize bir tasavvuf tarihi kitabını alalım, inceleyelim. Büyük mutasavvıflardan pek çoğunun güzel sanatların en az bir koluyla ilgilendiğini göreceğiz. Kimi şiir yazmış, kimi müzikle meşgul olmuş, kimi hat gibi, ebru gibi, tezhip gibi bir sanatla uğraşmış, kimi güzel edebi eserler telif etmiş, hep içlerindeki tertemiz, bembeyaz inançla güzel sanatları beraber götürmüşler. Burada meseleye tamamen objektif olarak bakalım. Acaba Yunus’lar, Mevlânâ’lar, Hacı Bayram’lar, Eşref Oğlu Rûmi’ler, Ümmî Sinan’lar en güzel duygularını, düşüncelerini şiirle anlatmasalardı, günümüzde bile bu kadar etkili olabilirler miydi? Anadolu’yu köy köy, kasaba kasaba dolaşalım. Acaba hafızasında Yunus’tan mısralar olmayan bir kişi bulabilir miyiz? Rahmetli babaannem okuması yazması olmayan, hayatında mektebin önünden geçmemiş bir Anadolu kadınıydı. Ama bizlere hep Yunus’tan mısralar söylerdi. Bende Yunus’a karşı duyduğum büyük aşk, babaannemin mısralarıyla başlamıştı. Mahallemizde okumuş yazmış, mevki makam sahibi olmuş birçok teyzeler vardı. Onlar mesleki veya ailevi bir müşkülleri olduğu zaman babaanneme gelirler, akıl danıştırlardı. Rahmetli babaannem saygıyla, edeple, sükûnetle onları dinler, bazen bir Hadisle, bazen bir Âyetle, bazen de Yunus’tan bir mısra ile sorulan sorulara cevap verirdi. Bu cevaplar herhalde işe yarardı ki, o teyzeler bir süre sonra ellerindeki şeker paketleriyle bize te-

şekküre gelirlerdi. Babaannem de “aidiyeti cihetiyle” o şeker paketlerini bana havale ederdi. Nur içinde yatsın. Allah gani gani rahmet etsin. Allah’ın rahmeti, Peygamberin şefaati üzerine olsun. Allah, mânâ âleminde ellerinden öpmeyi bana nasip etsin.

Aradan yıllar geçti. Hukuk Fakültesine gidiyorum. Yenimahalle’de oturuyoruz. Bir komşumuz vardı. Mahalleli Karamanlı Dede derlerdi. Doksan küsur yaşında idi. Sağlıklı, nur yüzlü bir muhterem insandı. Yüzünden tebessüm eksik olmazdı. Bir cep defteri vardı. Benim gençlik yıllarımda hemen herkesin cebinde o defterden olurdu. Defterin içinde beş on Âyet, beş on Hadis ve Yunus’tan beş on şiir vardı. Nur içinde yatsın, Karamanlı Dede beni çok severdi. Sık sık ziyaretimize gelirdi. Hürmetle elini öper, yanına otururdum. Karamanlı Dede, “Dinle bakalım yeğen bey,” derdi. Defterinde yazılı olanları bana okurdu. O kadar mutlu olurdu ki, heyecandan içim içime sığmazdı. Önümde ufuklar açılırdı. Hayat öyle güzelleşirdi, öyle ihtişam kazanırdı ki, bütün yanımda yören renkle, ışıkla dolardı. Zaman hiç geçmese, bu güzellikler bitmese derdim. Nur içinde yat sevgili Karamanlı Dede. Seni çok ama pek çok seviyorum. Acaba Yunus, o şiirleri yazmamış olsaydı, günümüzde bile bu kadar çok sevilir, sayılır, el üstünde tutulur muydu?

Her vaktin ezanının okunuşu ayrı bir makamda oluyor. Ben en çok sabah ezanını seviyorum. Beni ürpertiyor, heyecanlandırıyor, bazen ağlatıyor. Tekbiri düşünün, tekbinin beraber koro halinde okunuşunu düşünün. Bir gün Picasso’yu bir hat sanatı sergisine götürürler. Picasso öyle heyecanlanır ki, o hatlarda inanılmaz bir güzellik bulur ve feryat eder. “İşte” der, “hakiki

modern sanat burada. Ne olur bana bir hat hocası bulun. Bu inanılmaz güzellikteki harfleri ben de yazmak istiyorum.”

O zata dedim ki, “Güzel sanatlar insan ruhunu katılıktan kurtarır, besler, yumuşatır ve mânevi güzellikleri algılayacak, özümleyecek bir hale getirir. Güzel sanatlar insan ruhunu arıtır, temizler, yüceltir, güzelleştirir. Yerine göre, zamanına göre bizim için dosttur, arkadaşdır, sevgilidir. Yerine göre gözyaşımızı silen, bizi teselli eden bir annenin eli gibidir. Yerine göre karanlıkları aydınlatır. Bize bir neşe, coşkunluk ve huzur verir. Yerine göre bedbinliklerimizi alır, içimize mücadele gücü verir. Bu nedenle, gene de siz bilirsiniz ama bence kızınızın hevesini kırmasanız iyi olur.”

Senelerce, senelerce evveldi. Ankara Gazi Lisesi’nde okuyan genç bir öğrenci idim. Bir gün sebabini bilmiyorum, içime bir bedbinlik, karamsarlık geldi, çörelendi. Canım hiçbir şey istemiyor. Dersi filân bıraktım. Bazen okuldan kaçıyor, Gençlik Parkı’na gidiyordum. O zamanların Gençlik Parkı şimdiki gibi pis, rezil, uyuşturucu yatağı bir yer değildi. Tertemiz, pırıl pırıl bir aile mekânı idi. Oraya gidiyor, kendimi güzelliklerin ve inceliklerin dünyasına bırakıyordum. O günlerden birisinde, eve dönerken duvarda bir ilân gördüm. O gece Büyük Tiyatro’da Beethoven’in Dokuzuncu Senfoni’si çalınacaktı. Neden bilmiyorum, adımlarım Büyük Tiyatro’ya doğru gitti. Biletimi aldım, içeri girdim. Biraz sonra kâinatın en muhteşem senfonisi başladı. Sanki dünyam değişmişti. Sıra koro kısmına geldiği zaman gözyaşlarımı tutamadım. O, dev gibi koro “Birleşiniz insanlar, kardeş gibi olunuz” diyordu. Orada izahı mümkün olmayan bir değişim yaşadım. Bütün bedbinliklerim geçmişti. Kendimi dev gibi güçlü hissediyordum. Eve geldim. Kitaplarımı açtım, sabaha kadar çalıştım.

Her sene olduğu gibi sınıfımı iftiharla geçtim. Ve bu anımı ömür boyu unutmadım.

Benim güzel sanatlar konusundaki düşüncelerim bunlar. Dileyen katılır. Allah cümlemize hayırlarla, güzelliklerle dolu bir ömür ve sonunda imanla çene kapamayı nasip etsin...

Bandırma'lı Ali Öztaylan Efendi Hazretleri

Altı Ağustosta bir güneş battı: Edebin, zarâfetin, inceliğin, hayanın, güzelliğin erişilmez temsilcisi Bandırma'lı Ali Öztaylan Efendi Hazretleri Hak'ka göçtü. Kendisini yıllarca önce tanıma şerefine nail olmuşum. Çok değerli eşim Rahmetli Rânâ Hanımefendi ile beraber bir adli tatilde geziyorduk. Allah'ın güzel bir lütfu olarak yolumuz Bandırma'ya düştü. Şehri gezdik. Çok sıcak bir yaz günüydü. Yorulduk, terledik, serinlemek için dondurma yiyeceğimiz bir yer aradık. Esnafa sorduk, bize Süt Evi'ni tavsiye ettiler. Aradık, bulduk. Kapıda Ali Öztaylan Süt Evi yazıyordu. İçeri girdik. O günü hiç unutamayacağım. Girmemizle beraber yepyeni bir dünyaya adım attık. Ya Rabbi, kelimelerle anlatılmayacak kadar özenli bir temizlik, bir zarâfet, bir edep ve estetikle sarılıverdik. Duvarda inanılmaz güzellikte bir hat yazısıyla yazılmış Besmeleler, Allah, Muhammeden Resulullah ve Lâ îlâhe illallah levhaları vardı. Hangisine bakacağımı şaşırđım.

Akıl almaz bir güzellik bizi sanki büyülemişti. Biraz sonra efendiliğin, inceliğin, kibarlığın simgesi bir garson geldi. Önce “Hoş geldiniz” dedi, sonra “Ne getirmemi emredersiniz?” dedi. Dondurmalarımızı söyledik. Getirdiler. Yemeye başladık. O güne kadar hiç böyle muhteşem bir dondurma yememiştik. Sonra tabakları toplamaya gelen garsona; “Efendim,” dedim. “Bu dükkânın sahibi kim?” Birden yanı başımızda Rahmetli Ali Öztaylan’ı gördük. Hiçbir kalemin tasvir edemeyeceği, hiçbir dilin anlatamayacağı bir edep ve incelik örneği ile yumuşacık, tatlı, sımsıcak bir ses tonuyla, “Bu dükkânın hizmetkârı benim, efendim,” dedi. Birden ürperdim, heyecanlandım. Gözlerim doldu. O güne kadar bir insanın bu kadar ince ve zarif olabileceğini düşünmemiştim. Beni anladı. Yine çok zarif bir hareketle yanımıza oturdu. Konuştuk. Fazıl Hüsnü Dağlarca bir mısraında;

“Ve bir an yaşıyorum, bütün bir ömre bedel”

der. İşte o ruh halini ben Ali Efendi Hazretleri’nin yanında hissettim. Göğsüm doldu, öyle heyecanlıydım ki, sevincimden, mutluluğumdan hıçkırığa hıçkırığa ağlamak istiyordum. Ya Rabbi, bütün mânevi değerleri alt üst olmuş, bütün mânevi güzelliklerini kaybetmiş bir toplumda böyle bir insan nasıl yetişebilir? Acaba bir rüya mı görüyordum. “Ah” diyordum, “Efendi Hazretleri’ne sımsıkı sarılısam, başımı omzuna koysam, ağlasam, ağlasam...” O gün hayatımın en güzel gününü yaşıyordum. Efendi Hazretleri konuştu, biz dinledik. Dinledikçe ayaklarımız yerden kesiliyor, bir mânâ âleminde yükseliyorduk. O güzel günü diğer başka ziyaretler takip etti. Her vesileyle Bandırma’ya geliyor, o güzeller güzeli insanın doyumsuz sohbetleriyle erişilmez hazlar yaşıyorduk. Merhumun Bandırma’da bir de çok sevdiği Noter Latif Bey vardı. İkisi arasındaki dostluğu, arkadaşlığı, samimiyeti

anlatabilmem imkânsız. Gerçi anlatabilecek bir kalem de düşünemiyorum. Aklın, havsalanın alamayacağı bir sevgi, bir saygı ve bir edep çağlayanıydı o dostluk. Merhum, arada yanında Latif Bey olduğu halde Ankara'ya gelir, bu arada fakiri de ziyaret etmeyi ihmal etmezdi. Karşımda onlar otururken hangisine bakacağımı şaşırırdım. Mânâ güzelliği, sanki o iki insanda somutlaşmıştı. Birbirlerine hitap tarzları, bakışları, ses tonları öyle yüceydi ki, ağlamamak için kendimi zor tutardım. Ali Efendi Hazretleri bir cemiyet fedaisi gibiydi. Kendini mânen ve maddeten insanlara adamıştı. Bir gün telefonu çalar. Ali Efendi, o her zamanki edebi, inceliğiyle ahizeyi kaldırıp, "Buyurun efendim, emredin" der. Karşıdaki ses, yanlılıkla taksi durağı yerine Süt Evi'ni aramıştır. Hazret, ona yanıldığını söylememek için, "Hay hay efendim," der "emredersiniz. Yalnız adresinizi lütfeder misiniz?" Sonra dışarı çıkar, bir taksi bulur, ücretini verir. "Bu adresten bu zatı alın, istediği yere götürün." der.

Zaman zaman elinde birkaç paket tatlı kutusuyla meyhaneye gider, sarhoşların masasına oturur, ayran içerek onlara eşlik eder, yeri geldikçe çok ince metodlarla onları Hak yola davet ederdi. Birçok Bandırma'lı, bu şekilde içkiyi bırakmış, sonsuzluk kervanına katılmışlardı. Sofradan ayrılmazdan evvel tatlı paketlerini sarhoşlara verir, "Aman kardeşim, bunu yengeye götür, özür dile, gönlünü al, seni hırpalamasın" derdi. Zaman zaman özellikle bayram ve kandil gecelerinde yanında kandil simitleriyle geneleve gider, simitleri dağıtır, onların gönüllerini alır, dertlerini dinlerdi. Bu şekilde tövbekâr olup genelevi terk eden birçok kadın vardı. O sanki bir iyilik meleğiydi. Hiç de lâayık olmadığımız halde, her gidişimizde bana da, Rahmetli eşime de sayısız iltifatlar eder, gönlümüzü alır, gözyaşımızı silerdi. Dönüşümüzde hediye paketleriyle bizi Ankara'ya yolcu ederdi. Bir

gün Süt Evi'ne resmi üniformalı birtakım insanlar gelir. Duvardaki o harikulâde güzel hat yazılarına ve Fatih Sultan Mehmet'in o herkesin bildiği, tanıdığı, ressam Bellini'nin yaptığı meşhur tablosuna bakarak, "Sen," derler, "Osmanlı hayranısın. Eski yazı taraftarısın. Utanmıyor musun?" diye hakaret ederler. Ve suç delili olarak duvarda ne var, ne yok alıp götürürler. Hazret çok üzülür. Günlerce ağlar. Ama elden ne gelir ki? Birçok defalar evine baskın yaparlar. En nadide, en kıymetli eserlerini bir daha vermemesiye alıp götürürler. Gidiş o gidiş, elden ne gelir?

Ali Efendi Hazretleri, küçük yaşından itibaren ilme, güzel sanatlara, estetiğe hayran olmuş, âşık olmuş, bir güzel insandır. Tek arzusu, insanlara kaybettikleri güzellikleri yeniden kazandırmak olmuştur. Ama o devrin her şeyi önüne katıp götüren rüzgârı içinde bunu kime anlatabilirdi? Dili, Ali Efendi Hazretleri kadar, kelimelerin en ince nüanslarına kadar dikkât ederek kullanan kimse görmedim. Adına öz Türkçe denilen öldürücü, yok edici, kültürün kökünü kazıyıcı o çirkin cereyana hiçbir zaman kendini kaptırmamıştı. Kaptıranlardan da hoşlanmazdı. Dil, yaşayan, gelişen, duyguyla, düşünceyle yürüyen bir muhteşem olaydı. Dıştan müdahalelerle onu zorlamak, barbarlıkların en korkuncu, en çirkini değil miydi?

Bir gün Behçet Kemal Çağlar konferans vermek için Bandırma'ya gider. Süt Evi'ne uğrar. Duvardaki levhalardan çok rahatsız olur. İleri geri söylenir. Ve arkadaşlarıyla beraber Hazret'in evine baskına gider. Ali Efendi, bir saat müsaade ister. Gusül abdesti alır. En güzel elbiselerini giyer. Misafirlerini büyük bir hürmetle karşılar. Sohbet sırasında Ali Efendi, Behçet Kemal Çağlar'a döner, "Efendimizden bir istirhamda bulunabilir miyim?"

Sizin onuncu yıl marşında yazdığınız bir mısra var: “On yılda on beş milyon genç yarattık her yaşta.” Acaba müsaade buyursanız da o yarattık kelimesini, yetiştirdik olarak yazsak nasıl olur?” Bu söz Behçet Kemal Çağlar’ı fevkalâde asabileştirir. Çok sert bir şekilde on kere, Yarattık... Yarattık... Yarattık... diye tekrarlar. Ve sonra birden yere düşer, ağzından, burnundan kan gelir. Felç olmuştur. Derhal hastaneye kaldırılır. On gün sonra ölür.

Rahmetli Ali Efendi Hazretleri, gördüğü bütün kötülöklere, mâruz kaldığı bütün zulümlere rağmen, kimse hakkında menfi konuşmaz, herkes için hayır dua ederdi. “Biz,” derdi, “kimseyi teftişe memur değiliz. Kimseye kötü zanda bulunmaya hakkımız yok. Bizim görevimiz, hayır düşünmek, hayır söylemek ve hayır dilemekten ibarettir. Kimseyi yargılamayalım. Kimseye dil uzatmayalım. Bize, bizim yok olmamızı isteyenlere karşı da hep hayır dua edelim. Ya hayır söyleyelim, yahut susalım.”

Merhumun Ankara’da bir kızı vardı. Kayınpederine lâyıık, fevkalâde kibar, zarif, hassas bir damadı vardı. O zaman Albaydı. Merhum görüşmemizi istemiş, biz de ziyaretlerine gitmiştik. Fevkalâde güzel karşıladılar. Güzel bir sohbetimiz olmuştu. Merhumun bir oğlu, Bandırma’da belediye başkanlığı yapmıştı. Halen, Ankara’da milletvekili. O da bütün güzel sıfatları üzerinde toplamış, çok kıymetli bir beyefendi. Tanıştık. O gün ondan ayrılırken müstesna günlerimden birini yaşamıştım.

Sevenlerinin gönlünde Bandırma’lı Ali Öztaylan Efendi Hazretleri bir güzellik abidesi olarak sonsuza kadar nesilden nesile yaşayacaktır. Allah’ın rahmeti, Peygamberin şefaati üzerine olsun. İnşallah mânâ âleminde mübarek ellerinden öpmeyi Allah nasibeder...

Kimlerle Dost Olalım?

Bugünlerde internetteki sitemize en çok gelen sorulardan biri de dostluk ve arkadaşlık konusunda. Kiminle dost olalım? Kiminle arkadaşlık yapalım? Yahut şu özellikleri olan bir kimseyle arkadaşlığımızı keselim mi, yoksa devam ettirelim mi...

Hayatın en önemli olaylarından biri de arkadaşlık ve dostluktur. Bir güzel atasözüdür: **“Arkadaşının kim olduğunu söyle, senin kim olduğunu söyleyeyim.”** Öyle arkadaşlar vardır ki, dürüst, temiz, çalışkan bir insanın hayatını karartabilir veya yanlış kulvarlarda dolaşan bir insanı en güzel, en nezih bir yola çekebilir. Hiç kimse arkadaşımın bana ne diyemez. Bunu diyen kimseler, insan ruhunu hiç mi hiç anlamamışlardır. Kendini beğenmiş, kendini herkesten daha akıllı, daha marifetli sananlar hiçbir zaman iyi bir dost, iyi bir arkadaş olamazlar. Öyle insanlar var ki, kendilerinin herkesten üstün olduğuna, her şeyin en iyisini bildiklerine ve gittikleri yolun en iyi yol olduğuna samimi olarak inanırlar. Çevrelerini küçük görürler. Hor ve hakir görür-

ler. Bunlarla arkadaşlık yapmak bir yerde imkânsızdır. Eninde sonunda patlak verir.

Bir atasözü vardır; **“Üzüm, üzüme baka baka kararır”** derler. İnsanlar da böyledir. Er veya geç, en zeki insan bile arkadaşından, daimi beraber olduğu kimselerden etkilenirler. Onun için daha baştan itibaren bu kimselerle basamak metoduna göre ilişki kurmalıdır. Nasıl bir merdivende basamaklar birer birer çıkılırsa, ilişkilerde de aynı metotla hareket etmek gerekir. İlk basamak “merhaba”dır, ikinci basamak “nasılsın”dır. Hayatta öyle insanlar var ki, onlara merhaba diyeceksiniz, nasılsın demeyeceksiniz. Çünkü hatırları sorulduğu zaman ağızları öyle bir açılır ki, ne kadar negatiflik varsa önünüze sıralarlar. Neşeniz varsa neşenizi, huzurunuz varsa huzurunuzu alır götürürler. Bu tür insanlara karşı çok dikkâtlî olmak gerekir. Birinci basamakta, merhabada kalalım yeter.

İnsanlar, sâde sözleriyle değil, bakışlarıyla kendilerinden çıkan elektrikle de çevrelerini etkilerler. Güzel, temiz, efendi, inançlı, Hak yolda yürüyen insanlardan artı elektrik çıkar. Kıskanç, ihtiraslı, ben bilirim diyen, üstünlük iddiasında bulunan insanlardan eksi elektrik çıkar. Farkına varmadan o insanların etkisinde kalır, negatif bir havaya gireriz. Efendim, ben şöyle akıllıyım, böyle zekiyim, ben tesir altında kalmam demek, hayatı, varoluşu, hiç mi hiç anlamamak demektir. Böyle insanlardan imkân nispetinde uzak kalmak, çeşitli nedenlerle bir arada beraber bulunmak gerekirse, o süreyi en kısa zamana indirmeye çalışmak akıllıca bir hareket olur. Bütün bu olumsuzlukları kâinatın en büyük, en muhteşem, en güzel insanı Resulullah Efendimiz ne kadar güzel anlatıyor: **“Ya hayır söyle, yahut sus.”**

Bütün güzellikler, bütün yücelikler bu bir tek harikulâde sözün içine sığdırılmış. Bazen evde otururken, bazen yolda giderken, bazen insanlarla beraberken bu Hadis-i Şerifi içimden daima tekrarlarım: “Ya hayır söyle, yahut sus, ya hayır söyle, yahut sus”. Söyledikçe içim ferahlar, kalbim aydınlanır. Tekrarladıkça güzelliklerin, inceliklerin, mutlulukların doruğuna çıkarım. Çok genç yaşımdan itibaren bu Hadis-i Şerif’e âşık oldum ve onu uygulamaya çalıştım. Meslek hayatımda uyguladım, başarılı oldum. Aile hayatımda uyguladım, nur içinde yatsın, rahmetli eşimle beraber birlikteliğin en güzelini yaşadım. Sosyal hayatımda uyguladım, çevremde hep sevilen, sayılan, özlenen, beklenen bir insan oldum. Bu bir tek Hadis-i Şerif bana dünya hayatında cenneti yaşattı. İnşallah âhiret hayatım da öyle olur. Bizler bu dünyaya sevmek için, sevilmek için, birbirimize hizmet etmek için gönderildik. Bütün bunların anahtarı hep bu Hadis-i Şerif’in içinde gizli... “Ya hayır söyle, yahut sus”.

Yıllar geçti, çevremdeki insanlara hep sordum: “İçinizde,” dedim, “bu Hadis-i Şerif’i günlük hayatında yaşayan var mı?” Yine de sormaya devam ediyorum. Ah, bu güne kadar bir tek olumlu cevap alamadım. Oysa herkes mutlu olmak istiyor. Herkes sevmek ve sevilmek istiyor. Herkes biraz huzur, biraz sükûn diyor, başka bir şey demiyor. O halde ne bekliyoruz? Edeple, saygıyla, incelikle bu Hadis-i Şerif’e yaklaşırsak, onu meslek hayatımızda, aile hayatımızda, sosyal hayatımızda uygulamaya çalışsak göreceğiz ki, önümüze yepyeni imkânlar belirecek, çok güzel tecelliler olacak. Ve bizler Yunus Emre gibi;

***“Gelin tanış olalım
İşi kolay kılalım
Sevelim sevilelim
Dünya kimseye kalmaz”***

diyeceğiz. Madem ki hepimiz şu hayat yolunda yolcuyuz, bir süre sonra misafirliğimiz bitecek, neden sevgi içinde, saygı içinde, edep ve huzur içinde bu dünyayı efendice terk etmeyelim. Neden iman ile, aşk ile çene kapatmayalım.

Kur'an-ı Kerim'de Asr Suresi'nde: **“Andolsun asra ki bütün insanlar hüsrandır. İnananlar, inançlarına göre yaşayanlar, birbirlerine sabrı ve Hak'kı tavsiye edenler müstesna.”** buyruluyor. Dikkâtlince okursak, bu Sure-i Şerif'de kimlerle arkadaşlık edeceğimizin de en güzel işaretlerini bulabiliriz:

- 1- İnananlar
- 2- İnançlarına göre yaşayanlar
- 3- Birbirlerine sabrı ve Hak'kı tavsiye edenler.

Bir kimsenin bu üç şarta riayet etmesi halinde en güzel insanlarla arkadaşlık yapıp, dostluk kuracağı da ortaya çıkmış olmuyor mu? Bu üç şartı yerine getirenler, aynı zamanda meslek hayatlarında da, aile hayatlarında da, sosyal hayatlarında da başarılı olan, bütün günleri birbirinden güzel geçen, temiz ve mübârek kimseler değil midirler?

Allah cümlemize böyle yaşamayı, böyle insanlarla dost olmayı nasibetsin...

Sayın Sabri Tandoğan ile “Sevgi” Üzerine Sohbet

Sevgi... Yeryüzündeki bir kum tanesinden gökyüzündeki Samanyolu'na kadar istisnasız her varlığa sunulacak olan karşılıksız bir sevgi... İşte çok değerli büyüğümüz, hayatını insanlara hizmete adanmış Sayın Sabri Tandoğan için hayatın, yaşamın nirengi noktası... Bugün kendisiyle Allah'a ulaştıran en kestirme yol olan sevgi konusunda sohbet ettik.

– Efendim, insanı Allah aşkına ulaştıran yolu çizer misiniz?

Bu yolda ilk aşama, insanın eşya ile olan ilişkilerini güzelleştirmesidir. Eşya denince insanların aklına çevresinde gördüğü masa, sandalye, elbiseleri... geliyor. Eşya ile ilişkilerin düzenlenmesi ne demek? Onu eşya olarak değil, Allah'ın bir tecellisi olarak görmek demek. Ben bazen bulaşık yıkarken onu Allah'ın elini tutuyormuş gibi tutarım. İki tabağı üst üste koyar-

ken incitmemeye gayret ederim. Çay fincanlarımı bambu tabak altlarına koyarım ki, bırakırken ses çıkarmasın diye. Dünyada en güzel ses, sessizliğin sesidir. Bazen gardırobumu açar, elbiselerimi okşar severim. Elbiselerim 30-40 yıllık bile olsalar yeni gibidir. Çünkü onlar seviliyor, öpülüyor, okşanıyor. Önemli olan eşyayla güzel ilişkiler kurmak. Ben eve girince bütün eşyalara saygıyla selâm veririm.

Bu yolda ikinci aşama, hayvanlarla güzel bir iletişim kurmak. Ondan sonra bitkiler geliyor. Bu kurumuş bir gül olur, bir ağaç olur, hatta kuru dallar olur. Kurumuş dallara dikkât edin, onlarda öyle bir güzellik var ki, onu yakalamaya çalışın. Evimde güzel bir çam ağacım var. Onu incitmemeye hep dikkat ediyorum. Ona hep ilân-ı aşk ediyorum, ona şiirler okuyorum.

Bütün bunlardan sonra insanlarla ilişkilerin düzenlenmesi geliyor. İnsanlara öyle bir ilgi göstereceğiz ki, onları ayırmadan seveceğiz. Bugün dinsiz dediğimiz bir insanın, yarın bizi fersah fersah geçmeyeceği ne malûm? Bazı hayat kadınları para için vücutlarını satıyorlar, ama para için vicdanlarını satanlara ne demeli? Bize düşen, baştan herkese karşı saygı duymak. Bu şekilde insan içindeki sevgiyi hep büyüterek bu yolda ilerleyebilir.

Şimdilerde aşk kelimesi çok ucuzladı, ayağa düştü. Aşk, bir insandan hareketle Allah'a yükselmektir. Her şey bir insanı sevmekle başlar.

***“Düşüğüm yollar gibi sonsuzdur benim tasam
Bekleyenim olsa da razıyım kavuşmasam.”***

Faruk Nafiz Çamlıbel

– Efendim, sevgiyi, öğretilmediği halde bütün canlılar algılıyor ve karşılık veriyor. Bu nasıl oluyor?

Allah her zerreye sevgiyi öğretmiştir. Her zerrenin kendine göre bir zikri var. Bu zikrin güzelleşmesi için sevgi görmesi lâzım. Bir zikrin gerçek bir zikir olması için sevgiyle yapılması lâzım. Bu her varlık için böyle. İnsanın asıl ihtiyacı ekmekten, sudan önce sevgidir. Ümit Yaşar bir şiirinde:

**“Sen, sevildiğin için güzelsin bu kadar
Ben, sevilmediğim için böyle çirkinim”**

diyor. Yunus Emre:

“Aşk gelicek, cümle eksikler biter”

diyor. Sevgi olmadığı zaman her şey anlamını kaybediyor. İnsan-hayvan, insan-bitki, insan-eşya ilişkisi hep sevgiye bağlı. Sevgi olmadığı zaman güzel bir iletişim kurulamıyor.

Biz, toplum olarak sevgi göstermesini bilmiyoruz. Ya sevgiyi tamamen esirgiyoruz, ya da aşırıya gidip şımartıyoruz. Çaya yedi sekiz şeker atarsanız tadı kaçır. Şımartılan bir kadın ve erkek hayatta asla mutlu olamaz. Çünkü herkesten, eşinden, arkadaşından aynı ilgiyi bekler, göremedikçe de mutsuz olur.

– Efendim, Allah aşkına giden yolda neden önce eşyayla iletişim kurmakla başlanıyor?

Çünkü, eğer biz eşyayı eşya olarak görüyorsak, o iş orda biter. Şu çayın içinde milyonlarca elektron, proton dönüyor, şu peçetenin içinde de dönüyor. Her zerreten Allah zikrediyor. Bir tabağı yıkarken bile, onu Allah'ın bir tecellisi olarak göreceğiz ve Allah'la beraber olduğumuzu hissedeceğiz. Yıkarken Allah'la

beraber, durularken Allah'la beraber, giyinirken Allah'la beraber, alışverişe giderken Allah'la beraber..., her an Allah'la beraber...

– *Efendim, az önce yan masadan hanımlar kalkarken sandalyeleri çektiklerinde çok rahatsız edici bir ses çıktı. Bu ses eşyanın tepkisi mi oluyor?*

Evet, o sandalye, o anda gördüğü kaba muameleden dolayı o kimselere isyan ediyor, küfrediyor, ne kadar rahatsız olduğunu anlatıyor kendi hâl diliyle.

– *Efendim, bir de “Sevgiden bakır altın olur” sözünü açar mısınız?*

Bu bir sembol tabi. Sıradan bir insana sevgi gösterin, saygı gösterin, ilgi gösterin, o ölü gibi olan kimse çok daha mutlu, çok daha güzel ve huzurlu oluyor. İnsanlarla daha güzel geçinmeye başlıyor, daha verimli oluyor.

“Sahi siz mi geldiniz, saksılarım ışıdı.”

İlhan Berk

Yunus, “Aşk gelicek, cümle eksikler biter” diyor. Sevgi bir başlangıçtır. Aşk, sevginin en ileri, en muhteşem, en yüce şeklidir. Bir insan bir bitkiye, bir eşyaya da âşık olabilir. Eşyaya olan aşk orda kalmaz; çünkü, diğer varlıklara da sirayet eder. Ben meselâ bizim salondaki yemek takımına âşığım.

– *Âşık olmayan insan Allah'a ulaşamaz mı?*

Hayır. Ulaşamaz.

– *Peki, insan öldüğü zaman da sevmeye devam eder mi?*

Evet, bana göre eder. Ölüm diye bir şey yok çünkü. Sevgi her yerde devam eder. Ölüm sadece gözünü bir dünyada kapatmak, başka bir dünyada açmaktır.

– *Efendim, siz “İnsanın sevgisi, imanı ile ölçülür” diyorsunuz. Bir ateist sevemez mi? Bazen bakıyorsunuz, inancı çok zayıf veya hiç olmayan çiftler iyi anlaşmış, birbirlerini seviyormuş gibi görünüyorlar?*

Bir ateist ne sevebilir, ne sevilebilir. Çünkü onlarda gönül taş gibi olmuştur. Onlar Allah'ın verdiği nimetleri yerler, içerler, sonra da inkâr ederler, isyan ederler. İnsanın imanı arttıkça sevgisi de artar, iman sıfıra giderse sevgi de sıfıra gider. O inançsız çiftler rol yapıyorlar. İki ateist insanın birbirini sevmesine imkân, ihtimal yok. Onlar köpek beslese, onu da sevemezler. İnançsız bir insanda nefis zirvededir. Böyle iki nefsin anlaşmasına imkân yok.

– *Efendim, maddi değerlerin ön plânda olduğu bu çağda, insanlar neden birbirlerine sevgilerini gösteremiyorlar? Bu en azından maddi bir yükümlülük getirmiyor.*

Çünkü, bir sevginin gösterilebilmesi için nefsin yenilmesi gerekiyor. Bir insan nefsinin aşmadıkça çevresine sevgi gösteremez. Kâinatta hiç kimse, kâinatın gelmiş geçmiş en büyük, en yüce insanı olan Peygamber Efendimiz kadar sevgi dolu olmadı. Şu anda bu çağın, bu zamanın en büyüğü de, sevgisi en büyük olan kimse, odur. Aşk kimdeyse, yücelik ondadır.

– *Efendim, bir deney yapılmış, yeni doğan bir grup bebeği ikiye ayırmışlar. Bir grupta sürekli konuşulmuş, diğer grupta*

konuşulmamış, sadece gıdaları verilmiş. Bir süre sonra kendileriyle konuşulmayan bebeklerden ölenler olmuş.

Evet, orada çocuk bunu algılıyor. Konuşma da bir sevginin ifadesidir. Madem ki sevilmiyorum diyor, o zaman yaşamının ne anlamı var? Bugün intihar edenler hep sevmeyen ve sevilmeyen insanların arasından çıkıyor. Sevilmeyen insanda şahsiyet de, sağlık da kalmıyor.

“Kimse beni sevmiyor” diyenlere katılmıyorum. Bir kimse sevdiği kadar sevilir de. Gezegenler bile birbirlerine gösterdikleri karşılıklı sevgi gücü sayesinde birarada durabiliyorlar. Çekim gücü dediğimiz şey aslında sevginin gücü. Sevgi hayatın, maddenin, kadının, erkeğin, bütün evrenin özü. Nerde sevgi, orda Allah.

Sevgiyle bütün varlıklar güzelleşirken, ilimle, san’atla, düşünceyle, güzellikler, sevgiler ve dostluklarla beslenmeyen bir hayat bakımsız bir çiçek gibi çabucak kurur.

Her insanın iç dünyasına girerek onu anlamaya çalışmak, ona sevgi ve saygı göstererek onunla dost olmak. Çağımızı kurtaracak formül işte budur: Sevgi, yine sevgi, yine sevgi...

Çocuk Terbiyesinde Nerede Yanılıyoruz?

Son zamanlarda gerek internetteki sitemle, gerek telefonla yapılan şikâyetlerin pek çoğu hep çocuk terbiyesi konusunda. Birçok ana babalar “Bütün gayretimize rağmen” diyorlar, “çocuklarımızı yetiştiremedik. Küstah, saygısız kimseler oldular. Sürekli inciniyoruz, kırılıyoruz, bazen ağlıyoruz ama elimizden bir şey gelmiyor. Ok yaydan çıkmış. Kuş yuvadan uçmuş. Artık elimizden ne gelir...” Uzun uzun dert yandıktan sonra soruyorlar: “Bu durumda artık yapılacak bir iş var mı?” Genel olarak şikâyetler bu minval üzere devam edip gidiyor.

Geçenlerde bir gazetenin Pazar ekinde bir şarkıcı hanım duygularını şöyle dile getiriyordu: “Bir evlâdım olsa onu öyle şımartacağım, öyle şımartacağım ki, yere göğe koymayacağım.” Bu hitap beni uzun uzun düşündürdü. Sanki bir müşterek davranışı özetler gibiydi. Evet, ne yazık ki anne babalar sevgi

gösteriyoruz diye çocuklarını öyle şımartıyor, öyle şımartıyorlar ki, çocuk âdeta put haline getiriliyor. Ona bir tapmadıkları kalıyor. Evin yegâne mâbudu çocuk. O ne derse o oluyor. Ne isterse o pişiriliyor, ne isterse o alınıyor.

Yıllarca evveldi. Bir komşumuza bayram ziyaretine gitmiştik. Oturduk, sohbet ediyorduk. Evin üç yaşındaki çocuğu babasına seslendi. “Kalk oradan, koltuğa ben oturacağım.” Baba, derhal kalktı. “Gel otur yavrum” dedi. Biraz sonra çocuk babasına döndü: “Ben burada sıkıldım,” dedi, “senin başına oturacağım.” Baba derhal kalktı. Çocuğu aldı, başına oturttu. Aradan yıllar geçti, hâlâ unutamadım. Daha nelerle karşılaşmadım ki... Bir komşumuz da üniversiteye giden kızının ağzına çatalla yemek götürüyordu. Daha bu şekilde yüzlerce misâl sıralayabiliriz. Hepsinde ortaya bir gerçek çıkıyor. Çocuk evde put haline getiriliyor. Sonra da şikâyetler, feryatlar, dövünmeler başlıyor. Biz nerede yanıldık diyorlar.

Japonlarda çok ilginç bir terbiye sistemi var. Çocuklarına bir hükümdara gösterilen saygıyı gösteriyorlar. Ona bir imparator gibi muamele ediyorlar. Ama kesinlikle şımartmıyorlar. Bir Japon için çocuğunu şımartmak, işlenecek suçların en vahimi. Bundan şiddetle kaçıyorlar. Sevgiye evet, saygıya evet, ilgiye evet diyorlar ama şımartmak kesinlikle yasak. Ölüm pahasına da olsa yine yasak. Onlar için bir çocuğu şımartmak ona karşı işlenecek en büyük suç. Biz ne yazık ki sevmekle, şımartmayı birbirinden ayıramıyoruz. Sevdiğimizi sanıyoruz çocuğu şımartırken. Aslında o anne babalar bilseler ki çocuklarına en büyük kötülüğü yapıyorlar. Çünkü istatistiklerle sabit ki, şımartılarak büyütülen çocuklar hayatta başarılı olamıyorlar. Evlendikleri zaman huzura ve mutluluğa öyle uzak kalıyorlar ki, eşlerine de

hayatı zehir ediyorlar. Burunlarından fitil fitil getiriyorlar. Meslek hayatları da daimi bir çekişme, çatışma içinde geçiyor. Bir türlü kendi kendileri olamıyorlar. Amirleri için de, kendi altındaki çalışanlar için de daima sorunlar çıkartıp, çalıştıkları işyerlerini de bir kaos içine sokuyorlar. Bu durum onları daha da saygısız hale getiriyor.

Bir anne babanın çocuğuna kazandıracığı en büyük değerlerden biri, onu kanaat sahibi bir insan olarak yetiştirmektir. Çocuk, çok küçük yaştan itibaren elindekiyle yetinmeye, ona kanaat etmeyi, verdikleri için de Allah'a şükretmeyi öğrenmelidir. Kanaat sahibi olamayan bir çocuğun hayat yolunda başarılı olduğunu, mutlu bir yuva kurduğunu kimse görmemiştir. Hayatın yarın neler getireceği hiç belli olmaz. Bugün Amerika'yı ve Avrupa'yı saran bir ekonomik kriz var. Yarın bunun neler getireceğini hiçbirimiz bilmiyoruz. Ama insanlar sabır, şükür ve kanaat sahibi olurlarsa, her zaman için bütün tehlikelere göğüs gerebilir, bütün zorluklardan yüzlerinin akıyla çıkabilirler. Japonya'da anne babalar çocuklarına hep şunu telkin ederler. "Aman yavrum, paranı çok dikkâtlı harca. Ne müsrif olup paranı çarçur et, ne de cimri olup elâlemin maskarası ol. Gelirin ne kadar az olursa olsun, paranı öyle dikkâtlı, öyle itinalı kullan ki, gelecek aya birkaç kuruş tasarrufun olabilsin." Burada amaç, o tasarruf edilen birkaç kuruş değil, o ayı borçsuz harçsız geçirebilmektir. Gerek fertler, gerek milletler borç altında oldukları sürece hiçbir zaman tam bağımsız olamazlar.

Anne babaların küçük yaşlardan itibaren çocuklarına Allah'ı ve Peygamberi sevdirmeleri çok önemlidir. Yalnız bunun eğitimi çok dikkâtlı ister. Cebir, şiddet, dayak, kötü söz maalesef çocuğu Allah'tan ve Peygamberden uzaklaştırır. Bugün mânevi duygu-

lardan uzak insanların çoğu bu şekilde yetişmiş, inançlarını kaybetmişlerdir. Güzel örnekler göstererek, tatlılıkla, yumuşaklıkla mânevi duygular aşılmalıdır. Bu vesileyle bazı ailelerde görüldüğü gibi teşvik olarak para verilmesi en büyük hatadır. Bu, çocuğun iç dünyasındaki yücelik ve huşû duygusunu bir anda silip götürür.

Kırk yıl önceydi. Bir avukatla tanışmıştım. Mesleğinde çok bilgili, değerli bir insandı. Ticaret hukuku davalarına giriyordu. Tanınmıştı. El üstünde tutuluyordu. Bir gün mânevi konulardan söz açıldı. Bu sayın avukatın mâneviyata karşı tamamen muhalif olduğunu gördüm. En ufak bir inancı yoktu. Merak ettim doğrusu. Dost olduk. Bir gün bana bir hatırasını anlattı. Mesele vuzuha kavuştu. “Çocuktum,” dedi. “Üç dört yaşındayken en büyük zevkim babamla camiye gidip namaz kılmaktı. Büyük bir zevkle, heyecanla babamı taklit ederek namaz kılardım. Sonra babam seccadeyi kaldırır, ‘Bak yavrum,’ derdi ‘sen namaz kıldın, Allah memnun oldu, sana para gönderdi.’ Her zaman seccadenin altında paralar olurdu. Onları alır, cebime koyar, büyük bir memnuniyet içinde babamın elinden tutar, eve giderdik. Fakat bir türlü içim bu olayı kabul etmek istemiyordu. Yüce Allah’ın nasıl olup da seccadenin altına para koyacağı hep beni meşgul ediyordu. Bir şey dikkâtimi çekmişti. Babam beni camiye götürmezden evvel, ne hikmetse önce kendisi gidiyor, sonra eve gelip beni götürüyordu. Bu olay içimi hep bulandırıyordu. Bir gün gizlice babamı takip ettim. Babam camiye girdi. Oturduğumuz yere geldi. Seccadeyi kaldırdı, cebindeki paraları oraya bıraktı. Benim için bu korkunç bir darbe olmuştu. O anda kendimi aldatılmış hissettim. O gün bütün inançlarımı kaybettim. Bir daha da camiye gitmedim.”

Bu olayı yıllarca düşündüm. Bazı ana babalar, akılları sıra teşvik edelim diye çocuklarına en büyük kötülüğü yapıyorlardı. İnsan ruhu ışıktan billura benzer. Işıkla dolunca ışıktan fark edilmez. Ama bazı kimseler, iyi niyetle de olsa, o nurâni güzelliğe katran döküyorlar. Ve onların mânâ âlemini ebediyen karartıyorlar. Aman dikkâtlî olalım. Para karşılığında namaz kıldırmak, oruç tutturmak çok yanlış bir olay...

Ailelerin çocuklarına kazandıracığı en güzel değerlerden biri de, onları kitap okumaya ve güzel sanatlara teşvik etmeleridir. Müzik, resim, edebiyat ve şiir çocuk yaşta kazandırılacak en güzel değerlerdir. Çok küçük yaşlarda onlara güzel boyalı kalemler, boyama defterleri almak, onları bir enstrümanla tanıştırmak, onlara güzel şiirler okuyarak mânevi duygular aşılama ne güzel olaylardır.

Beş yaşındaydım. Bir gün rahmetli annem elinde bir kitapla çıkageldi. Rahmetli annem edebiyat öğretmeni idi. Çocukken yaramazlık yapınca beni kucağına alır şiirler okurdu. Ömür boyu o şiirleri unutmadım. Bugün bu ileri yaşımda bile şiiri çok seviyorsam, bunda annemin büyük etkisi olmuştur. Rahmetlinin getirdiği kitabın adı, “Yavrularımıza Din Dersleri” idi. Yazarı, Ahmet Hamdi Akseki. Kitapta yer yer o kadar güzel dini şiirler vardı ki, aradan yetmiş yıl geçti hâlâ onları zevkle, heyecanla okurum.

***“Yattım Allah, kaldır beni
Cennetine daldır beni
Gece gündüz Allah derim,
İman ile kaldır beni.”***

“Yattım sağıma, döndüm soluma

Cümle melekler şahit olsun, dinime imanıma.”

Bu şiirler beni çocukken öyle mutlu eder, öyle heyecanlandırır ki, gecelerim huzurla, ışıkla dolardı. Günümüzde küçük çocuklar için yazılan çok güzel şiir kitapları var. Onları çocuklarımıza almakla hem onlara güzel dini duygular aşılamış, hem de şiir sevgisini kazandırmış oluruz. İnsanların üzüntülü, dertli ve sevinçli günlerinde güzel sanatlar en güzel dost, arkadaş değil midir?

İlkokulda bir hocamız vardı. Hepimize bir saksı aldırılmış, minicik ellerimizle onlara çiçekler dikmiştik. Onları sularken duyduğum heyecanı, ürpertiği bugün bile içim titreyerek hatırlarım. Bir saksıdan bir çiçeğin boy göstermesi, bütün sınıfta eşine az rastlanan bir memnuniyet uyandırır. Amaç bizim tabiat güzelliklerini sevmemiz, kendimizi çiçeklere ve ağaçlara yakın hissetmemizdi. Güzellik kâinatın altın anahtarıdır. Güzelliğe bigâne olanlar hayatları boyunca ne mutlu olabilir, ne de mutlu edebilirler...

Yaşama Sevinci

Dün bir okurum ziyaretime geldi. İyi niyetli, temiz, efendi bir insan. Dert yandı. “Efendim,” dedi. “Bazı gazeteleri okudukça, bazı televizyon kanallarını dinledikçe kafam iyice karışıyor. İç dünyam allak bullak oluyor. Bazen uykularım kaçıyor. Bazen hâne halkına karşı hiç istemesem de hırçınlaşıyorum, kabalaşıyorum. İşyerimde kalp kırdığım oluyor. Velhasıl huzurum, tadım, tuzum kaçıyor. Şaşırdım kaldım. Ne olur bana yardımcı olun. Stresli, bunalımlı bir insan oldum. Ama her insan gibi benim de biraz huzura, biraz sükûna ihtiyacım var. Ne yapmalıyım, nasıl hareket etmeliyim? Lütfen beni aydınlatın.”

Değerli okurumu, saygıyla, edeple dinledim. Sonra dedim ki, “Efendim, öncelikle yapılacak olan, panikten uzak, sakin, fıtratından uzaklaşmamış bir kafa yapısına sahip olmak. Objektif olarak hakikati görmek isteyen bir kimse, önce zihnini bir gölün durgun suları hâline getirmelidir. Bulanık bir zihin daima gerçekleri saptırır. Tedavide en önemli unsur, önce doğru teşhis

koyabilmektir. Bu da öncelikle iç dünyada barışı, sulhü, sükûnu gerektirir. Kendi kendisiyle kavgada olan bir insan, çevresiyle de kavga halindedir. İç dünyasında kendi kendisiyle barış içinde olmayan bir kimse, ister istemez dış âlemlerle de, çevresiyle de bir kavga, bir çekişme, bir tatsızlık içindedir. Huzura giden ilk yol, Allah'tan razı olmakla başlar. Allah'tan razı olmak, önce inanmak, dosdoğru olmak, sonra kayıtsız şartsız teslim olmak demektir. Rıza, çok yüksek bir makamdır. Kâinatın en büyük şairi Yunus Emre, bir mısraında; **“Bir çeşmeden akan su, acı tatlı olmaya”** der. Hak'tan gelen bütün tecellilere ayırım yapmadan sükûnetle, teessümlerle göğüs gerebilmek kolay iş değildir. Bu, bir aşk işidir. Sabır, tahammül işidir. Çocukluğumda çok söylenen bir ilâhi vardı;

**“Güzel âşık, cevrimizi çekemezsin demedim mi,
Bu bir rıza lokmasıdır, yiyemezsin demedim mi”**

Bence rızadan sonra şükür gelir. Mevlânâ, **“Şükür, seni dostun nezdine kadar götürür”** diyor. İnsan şükrettikçe nimet çoğalır. İnsanlar içinde nimete en çok lâyık olan, en çok şükredendir. Sonra edep gelir. Edep, aklın dıştan görünüşüdür. Edep, aklın çiçeklenişidir. Edep, öyle bir taç ki, onu başına tak da nereye gidersen git. Kişinin altınından, edebi daha hayırlıdır.

Rıza, şükür, edep, sabır, kanaât insanı insan eden en önemli hasletlerdir. İç dünyamızı bu güzelliklerle süsleyip arıtmadan, temizlemeden, iyiyi kötüden, doğruyu eğriden, nasıl ayırt edebiliriz? Eğrinin doğrusu, doğrunun eğrisi gene eğridir. Günümüzde insanlar her şeyin akıl ile halledileceğini sanıyorlar. Eğer her şey akılla halledilseydi, o zaman Allah, Peygamberlerini göndermezdi. Hayatta nice cin gibi zeki insanlar gördük.

Bir türlü hayatlarını iyiye, güzele, doğruya, temiz, asil ve yüce olana götüremediler. Çırpınıyorlar. Yüzlerine gözlerine bulaştırıyorlar. Perişan yaşayıp, perişan ölüyorlar. Yüzmeyi bilmeden başkalarına yüzme öğretmeye kalkanların hâli ortada. Evet, akıl büyük nimet. Ama sadece aklına güvenip her şeyi halledeceklerini sananların durumları ortada...

Kâinatta boş, gereksiz, sebepsiz yaratılmış ne bir insan, ne bir hayvan, ne bir bitki, ne de bir zerre vardır. Her şey son derece ince bir plânla var edilmiştir. Önemli olan hayata, insanlara, olaylara Hak nazarıyla bakabilmektir. Yunus onun için; **“Benim bir karıncaya ulu nazarım vardır”** der.

Bu dünya güzelliklerin, çirkinliklerin, acıların ve mutlulukların yaşandığı acayip, ürpertici, düşündürücü bir âlemdir. Bir imtihanlar dünyasında yaşıyoruz. Hepimiz her an ayrı bir sınav içindeyiz. Biz bu dünyaya yiyip içmeye, nefislerimizi doyurmaya, çalıp oynayıp göbek atmaya gelmedik. Hayatın en önemli olayı nefis terbiyesidir. Gerçek mutluluk, yaşadığımız bu dünyada bütün acılara, ıstıraplara, çektiğimiz bütün çilelere rağmen nefsimizi terbiye edip olgunlaşmakta, Allah’a kavuşmaktadır. Yaşamak çok ince bir sanattır. Ancak inananlar, inançlarına göre yaşayanlar, birbirlerine sabrı ve hakkı tavsiye edenler yaşamak sanatında ustalaşırlar. Sabır, kanaat, şükür, rıza, teslimiyet ve edep olmadan mutlu ve huzurlu olacaklarını sananlar, hiç şüphe olmasın ebedi bir hüsrân içinde olacaklardır. Ebedi sevgiliye ulaşmak için bu dünya bir geçit ve sınav yeridir. Yunus; **“Bu dünya dopdolu kalleş / Her birinden bir ses gelir”** der. Hayatın diyalektiği zıtlıklar üzerine kurulmuş. Nasıl bir pilin artı ve eksi kutupları varsa, hayat da öyle. İyi, kötü, güzel, çirkin, asil, bayağı yan yana. Her gün inanılmayacak olayları beraber

yaşıyor, duyuyor, görüyor, okuyoruz. Önemli olan adına hayat denilen bu patırtı gürültü, toz duman, hay huy içinde iyi olanı, güzel, temiz ve asil olanı seçebilmek. Bu seçimde son derece hassas, dikkâtlı, uyanık, tedbirli, basiretli olabilmek. Jean Paul Sartre; **“Hayat eşit seçimdir”** der.

İki mahkûm hapishanenin penceresinden bakıyorlardı. Biri yerdeki çamurlara baktı, tükürdü. “Ne berbat bir gece” dedi. Öbür mahkûm başını gökyüzüne çevirdi. Hayran hayran baktı... Gene baktı... “Allah’ım,” dedi, “ne muhteşem bir gece. Gökte yıldızlar pırıl pırıl.” Önemli olan bakmak değil, görmek... Görebilmek...

Efendim, hayat her zaman böyledir. Bugün böyle, yarın da böyle olacak. Yunus; **“Bir siz dahi sizde görün, benim bende gördüğümü”** der. Önemli olan gerçekleri kendimizde görebilmek, yakalayabilmektir. İnsan ne olduğunu, ne olmadığını bizzat kendisinde bilmek durumundadır. Cenab-ı Hak, **“Ben size şah damarınızdan daha yakınım”** buyuruyor. Kâinatı dolduran sayısız güzellikleri görebilmek, hissedebilmek için sükûn ve sükût gereklidir. Gereksiz sözler, bizi kendimizden, öz varlığımızdan uzaklaştırır. Gevezelik gerçeğin yerine kelimeleri koymaktan başka nedir? Önemli olan, “kal” sahibi değil, “hâl” sahibi olabilmektir. Sükût en derin konuşmadır. Unutmayalım, bu dünya bizim dünyamız değil, Allah’ın dünyasıdır. Şeytan Allah’tan uzaklığın simgesidir. Gerçeği bulmak ve ona yaklaşmak arzusu ilerledikçe gaflet azalır. Dertlerin hepsi dünyaya, onun çeşitli nimetlerine bağlılıktan doğar. Çekilen sıkıntıların hepsinin bir nedeni vardır. Yunus;

**“Mal sahibi, mülk sahibi
Hani bunun ilk sahibi.
Mal da yalan, mülk de yalan,
Var biraz da sen oyalan”** der.

Güzel, yumuşak, sâkin, efendice bir yaklaşım birçok sorunu daha baştan yarı yarıya halleder. Kur’an-ı Kerim’de Cenab-ı Hak, Hazreti Musa’yı Firavun’u Hak’ka davetle görevlendirirken; “Ya Musa,” der. “Firavun’la konuşurken yumuşak ve tatlı söyle.” Kendini içinde sakla. Derdini kimseye söyleme. Yan ama tütme. Dünyada herkes gaflette değildir. Bu dünyada gönlü Feyz-i İlâhi ve Nur-u Resûl ile dolmuşlar da vardır. Onlar yeryüzünün dengesidir. Bir Allah dostu bul da kendine ayna yap. Mümin, müminin aynasıdır. Ne dilerse öyle iş gören Allah’a kendini teslim et. O anda rıza yoluna girersin. Yaşadığımız günlerin, dakikaların kıymetini bilelim. Bir sınavlar dünyasındayız. Ne ekersek onu biçeceğiz. Dünya, âhiretin tarlası değil mi? Veren el, alan elden hayırlıdır. Hiçbir şeyin yoksa bir tebessümün de mi yok? Bazen bir tebessüm, sımsıcak bir selâm, bir insanı intihardan döndürebilir. Ona tahammül gücü, sabır, yaşama sevinci verebilir. Yazık o insana ki, içindeki iman ağacı kurumuş, Kâbe’de doğup, puthanede ölmüştür. Vicdanı ferahlandıran şey sevap, insanı daraltan, bunaltan, sıkı, içini kemiren şey günahdır. Dil ile öğüt verenler çoktur. Onlara uyma. Fiili ile öğüt verenlere uy. Aslolan inandığını yaşamak ve uygulamaktır. Dünya her zaman lâf ebeleriyle dolmuştur. Onların kendilerine hayırları yok ki sana olsun. Bir güzel hareket, yüz güzel sözden daha önemlidir. Allah’ım, İslâm’ın güzelliklerini papağan gibi tekrarlayanlardan değil, aile hayatında, iş hayatında ve sosyal hayatında onları yaşayanlardan olmamızı nasip eyle. Senin her şeye gücün yeter. Amin...

Gerçek İnsan Olabilmek

Kadın, erkek, genç, ihtiyar, köylü, kentli, okumuş, okumamış yüzlerce okurumdan mektuplar alıyorum. “Efendim,” diyorlar, “öyle bir zamanda yaşıyoruz ki, kimin elini tutsak, kime yaklaşırsak hayal kırıklığına uğruyoruz. Biz tam bir insanı sevmeye, saymaya hazırlanırken, o insandan hiç umulmayan bir zamanda öyle sözler, öyle hareketler sadır oluyor ki, birden gözlerimiz kararıyor, ne yapacağımızı şaşırıyoruz. Bu kadar da olmaz ki. Sözler ve davranışlar arasındaki bu çelişki, bizi o insanlardan buz gibi soğutuyor, uzaklaştırıyor. Biz de yeni arayışlara giriyoruz. Bazen bu hayal kırıklıkları birbirini takip ediyor. Açıkçası tutunacak dal arıyor, ama sonunda o dalların ellerimizden kaydığını görüyoruz. Öyle bir toplum içinde yaşıyoruz ki, örnek insan bulmak, ona yaklaşmak ümidiyle kıvranıyoruz. Ama çabalarımız hep boşa gidiyor.”

Bu ve buna benzer mektupları okudukça hayretler içinde kalıyorum. Önümüzde Resulullah Efendimiz gibi yeryüzüne

gelmiş ve gelecek insanların en büyüğü, en güzeli, en muhteşemi varken, biz neyi arıyoruz acaba? Yüce Peygamberimiz bütün insanlık ailesine rehber olarak, önder olarak, nur olarak, örnek olarak gönderilmedi mi? Acaba bizler neyi arıyor, neyi bekliyoruz? Sonu hayal kırıklığı ile bitecek bağlanmalar yerine, her yönüyle Kâinatın Efendisi'ne intisap edip, bağlanıp, O'nun ümmeti olsak, O'nu anamızdan, babamızdan, akrabamızdan daha çok sevsek, O'nun mübarek ellerinden öpüp, Hadis-i Şeriflerini günlük hayatımızda yaşamaya çalışsak, dünyamızı da, âhiretimizi de cennete çevirmiş olmaz mıydık?

Yıllardır konferanslarımda, televizyon sohbetlerimde sorarım: “Ya hayır söyle, yahut sus.” Hadis-i Şerifini günlük hayatında, aile hayatında, iş hayatında uygulayanlar oldu mu? Bugüne kadar ben uyguladım diyen çıkmadı. Bir tek bu Hadis-i Şerifin uygulanması insanın hayatına ne büyük güzellikler, ihtişamlar getirebilir, bir düşünebilsek. İnsanlar bilerek veya bilmeyerek çevrelerinde kendilerine örnek olacak, rehberlik yapacak insanlar ararlar. Bu tarihin her döneminde böyle olmuştur. Acaba neden Kâinatın Efendisi'ni görmüyorlar? Resulullah Efendimiz hayatı boyunca bir insanın yaşayacağı bütün ıstırapları, çileleri görmüş, yaşamış ve bize ne güzel örnek olacak davranışlar bırakmıştır. Bir insanın dini, dili, cinsi, ırkı ve milliyeti ne olursa olsun, Resulullah Efendimizin yolundan gittiği, birkaç Hadis-i Şerifini uyguladığı takdirde dünyanın neresinde olursa olsun memnun, mes'ut ve bahtiyar olacaktır. Bunda hiç şüphe yok.

Yıllardır pek çok ana babadan aynı soruyu işitirim: “Evlâdımıza İslâmiyet'i nasıl sevdirelim? Bunun metodu, yöntemi nedir?” Hep aynı cevabı veririm: “Bizler Allah'ın ve Resulünün

yolunda giderek, edep dolu, saygı dolu, incelik dolu bir hayat yaşayarak çocuklarımıza örnek olmalıyız. Onlar yalan söylememeyi, dikkâtlı olmayı, edepli ve saygılı olmayı bizlerde görürlerse, mesele kendiliğinden halledilmiş olur.” İnsanlar sözleriyle değil, hareketleriyle örnek olanlara hürmet ve itibar ederler. Fiiliyle örnek olabilenler ne güzel insanlardır. Başka türlü de insanları etkilemenin mümkün olacağına inanmıyorum. Eğer söylenen söz başka, yapılan hareket başkaysa, o melek kadar masum yavrularımız böyle ana babalara nasıl inanabilir, nasıl itimad edebilirler? Ağzında sigarası ile çocuklarına sigara içmemeyi öğütleyen bir baba, bir anne, çocuklarının nazarında nasıl saygınlık kazanabilirler?

Kâinatın Efendisi, bir gün bir aileyi ziyarete gider, ev sahipleri çok memnun olurlar, sevinirler, bayram yaparlar. Evin küçük oğlu ilk defa gördüğü bu tezahürattan etkilenmiş, biraz çekinmiş ve ürkmüştür. Anne, “haydi yavrum,” der, “git, Peygamber Efendimizin elini öp.” Fakat çocuk öyle bir ruh hâli içindedir ki, bir türlü cesaret edip Peygamberimizin elini öpmeye gidememektedir. Anne, oğlunu teşvik için “haydi yavrum” der, “git, Peygamber Efendimiz sana şeker verecek.” Peygamber Efendimiz derhal yerinden kalkar, kapıya doğru gider ve çıkar. Bir süre sonra terlemiş olarak döner. Ev sahipleri “Ya Resulullah, merak ettik, nereye gittiniz?” derler. Yüce Peygamberimiz cevap verir: “Demin çocuğa, git, Peygamberimiz sana şeker verecek dediniz. Çocuk bana şeker almak için gelecekti. Ama benim yanımda şeker yoktu. Ben gittim çarşıda şeker aradım. Birçok dükkân kapalıydı. Nihayet bir yerde buldum. Onu aldım, getirdim. Eğer böyle yapmasaydım çocuk bana bir daha inanmazdı...” Bu anektodu elli yıl evvel okumuştum. Hep düşündüm, beşeri münasebetler ne kadar ince nüanslara dayanıyordu. Bir

kere bir güven duygusu sarsılınca bir daha kolay kolay yerine gelmiyordu. Bu olaydan ibret alarak kırk dört yıllık evliliğim içinde bir kere bile eşime yalan söylemedim, yapamayacağım bir şeyi yaparım demedim. Çünkü öğrenmişim ki, güven duygusu kesinlikle sarsılmamalıydı. Bazı anne babalar sabahleyin evden ayrılırken çocuklarına “Sana çikolata getireceğim” derler. Çocuk, akşama kadar hep o çikolatanın özlemiyle yaşar. Çok zaman anne, baba unutulur. Çocuk, hayal kırıklığına uğrar ve bir daha kolay kolay annesine, babasına inanmaz. Bu bazı insanlara anlatılınca “Hiç öyle şey olur mu?” diyorlar. Onlar desinler, ama realite bu. İsteyen kabul eder, isteyen etmez. Bunu keşke bir ömür boyu bütün insanlara karşı uygulayabilsek. Yapamayacağımız şeyi yaparız vaatleriyle insanları oyalamasak, kandırmasak. Sonunda kaybeden biz oluyoruz. En yakınlarımızdan başlayarak çevremizdeki insanlar bize güvenemiyor, itimat edemiyorlarsa kabahat bizim değil mi?

Hayatının bütün dönemlerinde Peygamber Efendimiz ne de-diye yapmış, kimseyi hayal kırıklığına uğratmamıştır. Mesele kendiliğinden anlaşılıyor:

Resulullah Efendimiz hem bizler, hem yeryüzündeki bütün insanlar için en güzel örnektir. Onun yolunda gidebilenlere ne mutlu.

Azize Anne

Hayat boyu karşılaştığımız bazı insanlar vardır. Onlar sözleriyle ve hareketleriyle insanı öyle etkilerler ki, ömür boyu o sözlerdeki derinliği, güzelliği, hikmeti, o davranışlardaki edebi, zarâfeti, inceliği unutamazsınız. İşte bu güzel insanlardan biri de Azize Anne idi. Onu kırk yıl önce tanıdım. Tanıştığımız ilk günden itibaren anlattıkları, söyledikleri, bir ömür boyu bana ışık tuttu. Hayatıma renk verdi, güzellik verdi, anlam kazandırdı. Onunla bir sohbet muhiti içinde olup da oradan eli boş dönmek imkânsızdı. Yaşı, kültürü, mevkii, makamı ne olursa olsun, herkes kendi istidadına göre Azize Anne'den bir şeyler alır, kültür dağarcığına katardı. Azize Anne, İstanbul'da doğdu. Genç kızlığından itibaren büyük mutasavvıf Kenan Rıfai ile tanıştı. Ve ondan öğrendiklerini, hissettiklerini bir ömür boyu hayatında yaşadı. Sonra edebiyat öğretmeni Celâl Emrem Beyefendi ile tanıştılar, evlendiler, bu evlilikten üç çocukları oldu. Evliliklerinin ilk aylarında idi. Bir gece Rahmetli Celâl Bey, Azize Anne'yi

uyandırır. “Azize,” der “kalk, hazır hararetim varken bana bir portakal suyu yap.” Azize Hanım derdi ki: “Ne de olsa yeni geliniz. Ne yapacaksınız. Kalktık portakal suyu yaptık efendiye sunduk.” Ertesi gece tam derin uykuda iken yine uyandırılır. Celâl Bey; “Azize,” der “hazır hararetim varken kalk bana bir limonata yap.” Azize Hanım kalkar yapar. Azize Hanım çok zeki, çok esprili bir hanımdır. Bakar bu işin sonu gelmeyecek, üçüncü gece o Celâl Beyi kaldırır. “Celâl,” der, “hazır hararetim varken bana bir ayran yap.” Oflaya puflaya Celâl Bey kalkar, bir ayran yapıp getirir, Azize Hanıma sunar. Ve bu “hazır hararetim varken” hikâyesi böylece sona erer. Azize Anne ilk tanıştığımız gün bize “Kelamı Hak’tan alın” demişti. Kendisi bu konuda hepimize örnek olurdu. Kurtuluş Parkı’nın karşısında bir apartmanın birinci katında oturuyordu. Bir gün evden çıkar. Gima’ya doğru yürümeye başlar. Alışveriş yapacaktır. Birden yanında kolejden çıkan iki çocuk çok hızlı olarak geçerler. Biri diğerine bağırır. “Ahmet,” der “dikkât et!” Azize Anne birden durur: “Allah bu çocuğun ağzı ile bana sesleniyor. Dikkâtli olmamı istiyor. Ben de çok dikkâtli olmalıyım.” der. Adımlarını son derece dikkâtli, ihtiyatlı atmaya başlar. Bir de ne görsün. Belediye kocaman bir çukur açmış. Yanı başında en ufak bir işaret levhası yok. “Allah razı olsun o çocuktan,” der “o olmasaydı belki bu çukura düşebilirdim.” Böylece Azize Anne mânevi uyanıklığı sayesinde bir felâketten kurtulur.

Bir gün Azize Anne hastalanmıştır. Ateşler içinde yatıyor. Boğazı şişmiş, zor nefes alıyor. Birden telefon çalar. Zorlukla kalkar “buyurun” der. Telefondaki ses, “ben,” der, “Söğüt’lü Hacı Tahsine Hanımım. Sizin çok güzel ilâhi okuduğunuzu duydum. Eşimden izin aldım. Söğüt’ten vasıtaya binip size gelmek istiyorum. Siz ilâhi okurken teyp getireceğim, ilâhileri kaydede-

ceğim. Beni kabul eder misiniz?” Azize Anne birden düşünür: “Allah benim hasta olduğumu bilmiyor mu? Bu hanım gelmek istiyorsa muhakkak bir sebebi vardır” der. O haliyle Hacı Tahsine Hanıma “Buyurun,” der “sizi bekliyorum.” Telefonu kapatır. Yatağına gider yatar. Bir süre sonra kapı çalınır. Hacı Tahsine Hanım elinde teybiyle çıkar gelir. Oturlar. Sonra Hacı Tahsine Hanım teybini açar. “İlâhileri alabilirim” der. Azize Hanım, bir şey yokmuş gibi okumaya başlar. Okur, okur, okudukça açılır. Sonra misafir hanım, “bana müsaade,” der “vaktim geldi.” Azize Anne misafirini uğurlar. Kapıyı kapar, döner koltuğuna oturur. Hayretler içindedir. En ufak bir şekilde ne sesinde, ne boğazında hiçbir şey kalmamıştır. Bu hikâyeyi Azize Anne’den yirmi beş yıl önce işitmişim. Hemen her gün düşündüm. Hayat olayları karşısında nasıl davranılması gerektiğine dair ne güzel ipuçları vardı.

Bir gün Azize Anne’ye hanım arkadaşları gelir. “Haydi,” derler. “Hacıbayram’a gidelim, büyük hanımı ziyaret edelim.” Yola çıkarlar. Büyük hanım Hacıbayram’da oturmaktadır. Yüz yaşındadır. Kimsesi yoktur. Elini öperler. Sohbet açılır. Biraz sonra Hacıbayram’dan öğle ezanı okunur. Doğrulurlar. “Efen-dim, bize müsaade derler.” Büyük hanım, “hayır,” der “katiyyen olmaz. Önce beraber namazımızı kılacağız, sonra Allah ne verdiyse oturup yiyeceğiz.” Büyük hanımı kırmamak için sözünü tutarlar. Beraber namaz kılınır. Dualar edilir. Sonra sofraya oturulur. Büyük hanım bir parça kuru ekmele bir kavanoz içinde yedi sekiz tane sivri biber turşusu getirir. “Evlatlarım,” der “bugünkü rızığımız bu kadar.” Bileği güçlü bir hanım, o kuru ekmeği parçalara ayırır. O sırada kapı çalınır. Bir delikanlı elinde kocaman bir pilâv tepsisi, üzerinde nar gibi kızarmış iki tavukla beraber çıka gelir. Onun üzerine büyük hanım, “hayrola

yavrum,” der “bu neyin nesi?” “Teyze,” der delikanlı “babamın belediye de bir işi vardı. Bir türlü çıkmıyordu. Geçen gün adak adamış. Allah’ım, demiş, şu iş çıksın, komşu hanıma tavuklu pilâv göndereceğim.” Dün iş müspet olarak çıkmış. Bu tepsi onun için gönderildi. Onun üzerine ev sahibi hanım ellerini açar. “Allah’ım,” der “sana nasıl şükredeceğimi bilemiyorum. Önce misafirini gönderiyorsun, sonra tavuklu pilâvını...” Oturlar afiyetle yerler.

Her an çevremizde pek çok ibret dolu, hikmet dolu olaylar olmakta, her an nice güzelliklere, inceliklere şahit olmaktadır. Ama, “görenedir görene, köre nedir köre ne...”

Madem ki her zerreden zikreden Allah, bizim de hayat karşısında, olaylar karşısında son derece dikkâtlî, uyanık olmamız gerekiyor.

Azize Anne’nin bir komşusu apartman yöneticisidir. Kendisi diş hekimidir. Muayenehanesi de aynı yerde bulunmaktadır. Bir gün Azize Anne merdivenden inerken diş hekimi Hişam Bey yukarı çıkmaktadır. Azize Anne’yi görünce selâmlaşırlar. Hâl hatır sorarlar. Hişam Bey; “Azize Anne,” der, “sen yalnız otuyormuşsun. Yanında hiç kimse yokmuş. Acaba korkuyor musun?” Azize Anne; “Hayır,” der, “ben nasıl yalnız olabilirim. Her an Allah’la, Peygamber’le, meleklerle beraberim.” Bu cevap üzerine Hişam Bey korkuyla oradan uzaklaşır.

Yunus;

“Hiç kimse bilmez bizi, biz ne işin içindeyiz”

der. İnsanoğlu bir meçhulden geliyor, bir meçhule gidiyor. Attila İlhan;

“Anladım imkânsız şey, bir insanın bir başka insanı anlaması”

der. Necip Fazıl bir adım daha ileriye gider;

“Aynalar söyleyin bana ben kimim?” der. Mesele bir noktada toplanıyor. Azize Anne gibi “Ben nasıl yalnız olabilirim. Her an Allah’la, Peygamber’le, meleklerle beraberim” diyebilenler ne güzel insanlardır. Allah onlardan razı olsun. Hak’ka göçenlerin üzerine Allah’ın rahmeti, Peygamber’in şefaati tecelli etsin. Azize Anne doksan sekiz yaşında iken Kur’an-ı Kerim’in hızına başladı. Bir buçuk senede bitirdi ve Hafız-ı Kur’an olarak 12.10.2008 tarihinde Hak’ka göçtü. Onun sözleri, hayat olayları karşısındaki davranışları bütün insanlara örnek olacak, rehber olacak. O, daima sevginin, saygının, edebin, inceliğin, zarâfetin ve kayıtsız şartsız Hak’ka teslimiyetin simgesi olarak hafızalarda yaşayacak. Allah’ın rahmeti Peygamber’in şefaati üzerine olsun...

İman Mucizesi

Bir gün şehrin büyük caddelerinden birinde yürümeye başlasak, karşılaştığımız insanları inceleysek, yüz ifadelerinin arkasında saklanan gerçekleri görmeye çalışsak. Dalgın, kendinden geçmiş, sarhoş gibi yürüyen insanlar. Bunalımlı, sıkıntılı, stres dolu yüz ifadeleri. Kenetlenmiş dişler, sıkılmış yumruklar. İnsan kendini Dostoyevski'nin romanlarındaki tipler arasında sanır ve aklına Necip Fazıl'ın mısraları gelir:

Bıçak soksan gölgeme

Sıcacık kanım damlar

Gir de bir bak ülkeme

Başsız başsız adamlar.

Ağlayın su yükselsin,

Belki kurtulur gemi

Anne seccaden gelsin

Bize dua et emi.

Ne acıdır ki, yıldan yıla bu trajik manzara daha da koyulaşılıyor. Sigara, içki satışları istatistiklere göre rekor düzeylere erişiyor. Uyuşturucu kullananlar her gün biraz daha artıyor. Boşanmalar mahkeme koridorlarına sığmıyor. Küsenlerin, darılanların, kırılanların, gücenenlerin haddi hesabı yok. Ne oluyoruz? Nereye gidiyoruz? Bütün memleket bir bedbinlik, karamsarlık, umutsuzluk havası içinde. Geleceğe inançla, heyecanla bakılamıyor. Bakışlardaki karanlık gittikçe artıyor. Bir an için kendimizi bu çevreden kurtarıp sükûnetle “Soruversem ben neyim ve bu hâl neyin nesi?” Şair Fazıl Hüsnü Dağlarca nice yıllar önce çocuk ve Allah eserinde teşhisini ne güzel koymuştu.

Çocuğum dua et geceleri

İnsan uzaklaşabilir Allah'tan.

Durum bu. Kim ne derse desin. Güneş balçıkla sıvanamaz, gerçeklerin üstü örtülemez. Biz Allah'tan uzaklaştık; biz sevgiden, saygıdan, edepten, incelikten, efendilikten uzaklaştık. Evet zahirde, şekilde, gösterişte her şey var, buna kimse bir şey diyemez ama aslında içleri, özleri boşaltılmış olarak... İnsan ruhu toz kanatlı bir kelebekken, bugün maddenin kesafeti karşısında, yoğun baskısı altında inliyor. Bu öyle acı dolu, ıstırap dolu, çile dolu bir durum ki. Nice mânâ güzeli insan gözyaşlarını dışına bile akıtamıyor, çünkü anlayacak yok. Sessizce, kimseye sezdirmeden içine akıtıyor. Yanıyor ama tütmüyor. Onu bekleyen acı gerçeği biliyor: İstıraplarını bile paylaşacağı bir insan bulamamak. Yalnız, yapayalnız olarak hayat yolunda yürümek. Şarkıda ne güzel söylüyor “Bir dost bulamadım gün akşam oldu.” Yıllar önce Veysel ne güzel söylemişti; “Dost dost diye nicesine sarıldım. Benim sadık yarım kara topraktır.”

Dost kimdir, kiminle dost olunur, nasıl dost bulunur, kurulan bir dostluk nasıl sürdürülür? Bu soruları iç dünyasında en ince ayrıntılarıyla sormayan, cevabını aramayan acaba var mıdır? Cevap tektir. Dost Allah'tır. Dost Allah yolunda yürüyen insanlardır. Dost Peygamberdir, Allah ve Peygamber yolunda yürüyen hakiki, samimi Allah dostlarıdır. Bunların dışında dost arayanlar ister istemez yanılacaklar, şaşırıp hata edecekler, hayal kırıklığına uğrayacaklardır. Onun için de bedbin ve karamsar insanlar ister istemez artacak, çoğalacaktır. Maddeyi mânâya üstün kılanlar, onunla gurura kapılanlar ister istemez gerçeğin acı yüzü ile karşılaşacaklar, perişan olacaklardır. Benim çocukluğumda yollarda insanlar birbirlerini gördükçe Allah aşkıyla birbirlerini saygıyla, sevgiyle, edeple selâmlarlardı. Şimdi pek çok yerde aynı apartmanda oturanlar, kapıda birbirlerini selâmlamadan, hâl hatır sormadan, bir Nemrut, bir Firavun melâneti içinde girip çıkıyorlar. Zavallılar, emanetçisi oldukları birkaç mal-mülkün, birkaç kuruşun şımarıklığı içinde nasıl kendilerinden geçmişler. Ama ne oluyor; bu Firavun taslaklarının hiçbirisi mutlu olamıyor, huzurlu olamıyorlar. Aptalca, salakça, budalaca nesnelere sarılarak kendilerini avutmaya çalışıyorlar. Sonuç ne oluyor "zift dolu gözlerde karanlık kat kat." Bilseler ki huzur, mutluluk, güzellik yalnız Allah'ın huzuruna varmakla, Allah'la beraber olmakla mümkündür. Allah'ın huzurunda olmayan nasıl huzur bulabilir? Allah yolunun dışında huzuru aramak susayan bir insanın tuz yalamasından başka nedir? Ne yazık ki bugün büyük kitleler bu büyük gerçeği göremiyor, sezemiyor bilemiyorlar. Fâni tesellilerle kendilerini avutmaya çalışıyorlar. Başarılı oluyorlar mı? Ne mümkün; gerçekler ortada. Oysa elinde hiçbir şeyi olmasa bile içi imanla, aşkla, heyecanla dolu bir insan ne güzeldir. Dünyanın en zengin insanları, içleri imanla dolu olan

insanlardır. Kur'an-ı Kerim'de **“Ne yana bakarsan bak Allah'ın vechi oradadır”** buyruluyor. O ilâhi güzellikler ancak iman mucizesiyle görülebilir. Gören gözü, işiten kulağı, hisseden kalbi olan inançlı insanlar için yeryüzündeki her zerre onları Hak'ka götüren bir mucize olabilir. Onlar içleri temiz, düşünceleri temiz, duyguları temiz pırıl pırıl insanlardır. Hayat onlarla güzel, yaşamak onlarla anlamlıdır. Onlar insanlığın yüz akı, ne güzel varlıklardır. Onlarla beraber geçirilen zaman insan hayatının inci dakikaları olur. Çünkü içlerindeki ilâhi güzellik kendileriyle beraber olan kimselere de yansımıştır. Allah dostlarıyla beraber olanlar kendilerini güçlü ve emniyette hissederler. Sanki bir mânevi zırh onları bütün kötülöklere karşı koruyor gibidir.

Dost arayanlara her zaman hayret etmişimdir. Onlar aradıkları güneşi sırtlarındaki elbisenin cebinde kaybedenler gibi değil midir? Dost nerede diyenlere, işte dost diyorum. Dost Allah'tır, Kur'an'dır, Peygamber'dir. Dost Abdülkadir Geylânî Hazretleri'dir. Dost Yunus'tur, Mevlânâ'dır, Hacı Bayram Veli'dir, Hacı Şaban-ı Veli'dir Allah cümlemizi Allah'la ve Allah dostlarıyla bir, beraber etsin.

Niçin Yaşıyoruz?

Kâinatın Efendisi bir Hadis-i Şerifinde; ***“Her doğan çocuk İslâm fıtratı üzere doğar”*** buyuruyor. İnsanoğlu dünyaya bir melek gibi tertemiz, pırıl pırıl geliyor. Sonradan aile, okul, toplum üçgeni el ele veriyorlar, o melekten nice tipler üretiyorlar. İnsan ruhu o kadar hassas ki, hayattan aldığı izlenimler daha ana karnında başlıyor. İngiltere’de bir araştırma yapılıyor. Ana karnındaki çocuğun özel cihazlarla hareketleri kameraya alınıyor. Dışarıda bir kadın ve bir erkek kavga ediyorlar. Çocuk kavga sesini duyunca alnı buruş buruş oluyor. Gergin bir ifade ile yumruklarını sıkıyor. Bunu İngilizce bir tıp dergisinde okudum. Ve o kavgadan alnı buruş buruş olan çocuğun fotoğraflarını gördüm. Ürperdim. Gözlerim yaşardı. Bazıları diyebilir ki, ana karnındaki çocuk dil bilmez ki, nerden anlayacak. Ama anlıyor işte. Çıkan eksi elektrik dalgaları ana karnındaki çocuğa kadar yayılıyor. Geçen yıl televizyonda ilginç bir olaya şahit

oldum. Konya'da bir mühendis evleniyor. Bir kızı oluyor. Arkadaşları hayırlı olsun gidiyorlar. Bir husus dikkâtlerini çekiyor. Mühendis bey arkadaşlarının önünde son derece edeple, incelikle, saygıyla oturmaktadır. Gelenlerden bir misafir dayanamaz. "Kardeşim," der, "Biz çocukluk arkadaşınız. Birbirimizi yıllardır tanıyoruz. Bu kadar ihtirama ne gerek var? Lütfen rahat otur." Onun üzerine mühendis bey cevap verir. "Arkadaşlar," der, "Ben, kızım olduğu zaman önce Allah'ıma şükrettim. Sonra söz verdim. Ölünceye kadar hayatımın her anında mânen ve maddeten dikkâtli, düzenli ve tertipli olacağım. İleride kızıma örnek olmak istiyorum. Çünkü kızımın, yaşadığı sürece onurlu, iffetli, saygıdeğer bir insan olmasını istiyorum. Ben örnek olmalıyım ki, bunu istemeye hakkım olsun." Çok duygulandım. Gözlerim yaşardı. Günümüz insanların neden mutlu olamadıklarının, huzurdan uzak yaşadıklarının ne güzel bir açıklamasıydı bu sözler. Aile yuvası, çocuğun yetişmesinde o kadar önemlidir ki, o yuvada annenin veya babanın sesinin yükselmesi, sertleşmesi bile çocuğu tedirgin etmeye yeter. Bazen öyle bir durum onun sabaha kadar uykusunu kaçırabilir. Kur'an-ı Kerim'de Cenab-ı Hak Hazreti Musa'yı Firavun'u Hak'ka davetle görevlendirir. Bir Âyet-i Kerime'de **"Ya Musa, Firavun'la konuşurken yumuşak ve tatlı söyle"** buyrulur. Çocuk yetişirken, her gün aileden, okuldan, toplumdan gelen çeşitli etkilerle sarsılıyor. Ölüp ölüp diriliyor. Ve öyle bir an geliyor ki, içinde doğuştan getirdiği güzellikler birer birer ölüyor. Yok oluyor. Gazeteler, radyolar, televizyonlar birkaç istisna dışında alev kusuyorlar. Zehir saçıyorlar. Bu kadar hassas yaratılan insan ruhu üst üste gelen bu negatiflikler karşısında nasıl dayanacak? Nasıl direnecek? Yavaş yavaş o da olumsuzluklar zincirinin bir halkası olup çıkıyor. Bugüne kadar televizyonlarda gösterilen dizilerde bir tek olumlu,

örnek, medeni bir aile gördüyseniz lütfen söyleyiniz. Sanki kabalıkta, edepsizlikte, hoyratlıkta örnek oluyorlar. Bu ne kadar acıdır. Bir zamanlar Türkiye ile Amerika arasında bir kültür anlaşması vardı. İki ülkenin gençleri belli bir süre gittikleri yerde misafir kalıyorlardı. Bir arkadaşımın kızı da bu anlaşmayla Amerika'ya gitmişti. Akşam yemek yeniyor. Yemekten sonra arkadaşımın şimdi göz doktoru olan kızı ayağa kalkıyor. Evin hanımı soruyor. "Kızım nereye gidiyorsun?" "Televizyona" diye cevap veriyor. "Birazdan Dallas dizisi başlayacak." Anne birden asabileşiyor. "Kızım," diyor, "biz şerefli bir aileyiz. Bu kutsal çatının altında, ben o rezil dizinin seyredilmesine müsaade edemem. İlle görmek istersen, yarın memleketine git. Orada rahatça seyredersin." Bunu işittiğim zaman çok duygulanmıştım. Hayattaki her şey insanları müspet veya menfi etkiliyor. Okunan gazete, seyredilen televizyon, konuşulan insanlar, konuşulan konular, hepsi, hepsi bizi etkiliyor.

Gördüğümüz, işittiğimiz, şahit olduğumuz ne varsa üzerimizde iz bırakıyor. Şuuraltımızın derinliklerine işliyor. Bizler madem ki dünyaya bir melek gibi tertemiz geldik, yarın mânevi hayatımıza giderken de geldiğimiz günkü ruh temizliği ile dönmemiz gerekmez mi? Aynı ruh sâfiyetini, güzelliğini korumak için de hepimiz elimizden gelen gayreti göstermeliyiz. O kadar temiz, nezih, güzel yaşayalım ki, yaşadığımız hayat bir cennet olsun. Melek gibi yaşayalım, birbirimizi kırmadan, incitmeden, haram yemeden, harama bakmadan, haram düşünmeden yaşantımız öyle güzel olsun ki, yarın âhiret hayatımızda eyvah pişman olduk demeyelim. Dövünmeyelim. Feryad-ı figan ko-parmayalım. Dünyası cennet olanın âhireti de cennet olur. İnsan hayatta ne ekerse onu biçer. Madem ki insan ruhu bu kadar

hassas, bu kadar ince, bu kadar kırılgan, o zaman bizler de son derece dikkâtlı olmalıyız. Yarın son nefesimizi verirken gönül hoşluğu içinde, en temiz duygularla, **“Sevginle gireceğim toprağa, sevginle çıkacağım topraktan”** diyebilmeliyiz.

Çok enteresandır. İnsanlar bazen aralarında anlaşıyorlar. Bu Pazar pikniğe gidelim diyorlar. Hazırlıklar başlıyor. Kimisi börek, kimisi köfte, kimisi dolma yapıyor. Herkes kendine göre piknik yerine götüreceği bir şeyler hazırlıyor. Piknik yerine varılınca poşetler açılıyor. İnsanlar hazırladıklarını ortaya çıkarıyorlar. Bir aile düşünün. Hiçbir tedariki yok. Elini kolunu sallayarak gelmiş. Orada herkesin hazırladıklarını görünce, o aile mahcup olmaz mı? Yüzü kızarmaz mı? Yarın mânevi âleme göçünce, Allah esirgesin kim o duruma düşmek ister. Hepimiz, adına âhîret âlemi denilen o yerde bir araya geleceğiz. Hiçbir hazırlığı, hiçbir tedariki olmayanlar, elini kolunu sallayarak gidenler orada nasıl bir ruh hâli içinde olacaklar. Hiç düşündüler mi acaba?

Şu yaşadığımız hayatın her günü, her saati ayrı bir imtihan. Hepimiz sürekli olarak imtihan ediliyoruz. Amaç yetişmemiz, tekâmül etmemiz, olgunlaşmamız değil midir? Bu imtihanlar her şahıs için ayrı. Ama bilelim ki, bu imtihandan kurtuluş yok. Bizler de son nefesimizi verinceye kadar bu imtihanlardan yüzümüzün akıyla çıkmaya çalışalım. Peygamber Efendimiz ne güzel söylemiş; **“Ya hayır söyle, yahut sus”** diye. Bir tek bu Hadisi uygulayabilsek aile yaşantımız, meslek hayatımız, ne kadar farklı olur. Güzellikler içinde yaşar, güzellikler içinde ruhumuzu teslim ederiz. O son an ne kadar önemli. Bir ömrün muhasalası iman içinde, huzur ve sükûn içinde, rahatlıkla, sükûnetle çene kapayanlar ne güzel insanlardır. Allah bunu cümleye de,

bize de nasip etsin. Biz de yaşarken **“Sevelim sevilelim, dünya kimseye kalmaz”** diyelim. Olur olmaz nedenlerle birbirimize darılıp, küsüp, kırılıp birbirimize sırtımızı döneceğimize, **“Aşk gelicek, cümle eksikler biter”** diyerek, **“Gelin canlar bir olalım”** diyerek birbirimizi kucaklayalım, **“Sevelim, sevilelim dünya kimseye kalmaz”** diyerek hayata veda edelim...

Muhteşem Bir Sentezin İki İnsanı Fatih ve Akşemseddin

Bir pilin iki ucu var, biri artı biri eksi. İki ucu da artı veya iki ucu da eksi olsa, pil görevini yapamaz. Hayata baktığımız zaman iki unsur görüyoruz. Madde ve mânâ. Ancak bu iki unsur bir araya geldiği zaman ortaya gerçek mânâda bir güç, bir anlam, bir güzellik çıkıyor. Tarih nicelerine şahittir “ben gönül adamıyım” deyip maddeyi hor görenler, ciddiye almayanlar, bunun aksine “hayat maddeden ibarettir, gerisi lâftır” diyenler hayat boyu hep yanıldılar, sonunda avuçlarını yaladılar.

Dünya siyaset tarihine baktığımız zaman şunu görüyoruz. Ne zaman siyasî erk, devlet kudretini ellerinde bulunduranlar mânâyâ da önem verip, mânâ adamlarıyla beraber yürümüşlerse, topluma hep güzellikler kazandırmışlar, ileri bir çizgiye götürmüşlerdir.

Yüzyıllar ötesine gidelim. Fatih'in babası Sultan Murat büyük bir edep ve saygıyla Hacı Bayram Hazretleri'ne sorar. "Efendi, İstanbul'u almayı çok istiyorum, dua buyurun. Nasıl hareket edeceğimi söyler misiniz?" O sırada Fatih beşiğinde mışıl mışıl uyumaktadır. Hazret beşiği işaret ederek, "Efendim, İstanbul'un fethi bu çocuğa ve bizim Akşemseddin'e nasip olacaktır" der. Yıllar geçer, Fatih büyür, padişah olur. Hocası Akşemseddin Hazretleri'ne büyük bir sevgi ve saygıyla bağlanır. İstanbul'u fethederken ordusunun yanında başta Akşemseddin Hazretleri olmak üzere, yetmiş mânâ büyüğünü beraberinde götürür. Fatih'in hayatı en ince ayrıntılarına kadar incelendiği zaman, müstesna kişiliğinde pek çok meziyetlerin birleştiğini görüyoruz. İnsanlık tarihinde yeni bir çağ açan Fatih Sultan Mehmet, aynı zamanda büyük bir devlet adamı olduğu kadar, büyük bir idealist, büyük bir düşünce adamı idi. Bugüne kadar dünya tolerans, hoşgörü tarihini yazanlar, hep Fatih'in bu yönünü atlayarak (bilinçli veya bilinçsiz) ona büyük haksızlık yaptılar. Düşününün yirmiiki yaşında gencecik bir delikanlı İstanbul'u alıyor, Bizans'a son veriyor, yeni bir çağ açıyor ve hemen ertesi günü bir ferman yayınlıyordu. İnsanlık kültür tarihinde hep unutilan, ihmal edilen, görmezlikten gelinen bir gerçeği söylüyordu. Herkes inanişında, itikadında, ibadetinde hürdür, müstakildir. Kimse kimseye karışamaz. Müdahale edemez. Bu husus, (Ya Rabbi, batının bu taassubu ne zaman bitecek?) bütün düşünen insanların uzun uzun tefekküre sevk edecek kadar büyük bir önem taşıyor. Olaydan nice yıllar sonra batıda bir "Sen Bartelmi" faciası yaşanıyor, aynı dinin iki farklı mezhebine mensup insanlar birbirleriyle savaşıyorlar. Otuzbin kişi katlediliyor. Osmanlı Devleti'nin kültür hayatı incelendiği zaman o hoşgörünün, o tolerans ruhunun hep devam ettiğini görürüz. Fatih'in en

büyük ideali, İstanbul'u aldıktan sonra doğu ve batı medeniyetleri arasında bir sentez meydana getirmektir. Bu suretle, bir insanlık kültürünün ortaya çıkmasını istiyordu. Yaşadığı sürece sarayını doğunun ve batının en büyük fikir, sanat, düşünce adamlarına açtı ama ideallerini gerçekleştiremeden Venedikliler tarafından zehirlenerek öldürüldü. Bir devlet adamını bu kadar ileri bir kültür düzeyine götüren kimdi, hangi kuvvetti? Bu hususa da birkaç istisna dışında değinilmemiştir. Acaba Akşemseddin Hazretleri olmasaydı, Fatih o kültür düzeyine gelir miydi? İstanbul'un fethinde her zaman yanında bulunmuş, morali bozulduğu zaman ona güç aşılamıştır, cesaret vermiştir. İstanbul'un fethinden ölene kadar da daima yardımlarını, himmetini esirgememiştir. Bir gün fetihden sonra, Fatih rüyasında Eyüp Sultan Hazretleri'ni görür. Hazret kabrinin yapılmasını ister. Durumu hocasına açar, beraber Eyüp'e giderler. Şimdi Defter-i Hakanî'den anlatıyorum. Mezara geldikleri zaman (tabii o zaman dümdüz bir toprak olmuştu) Akşemseddin Hazretleri Fatih'e döner, "İşte sultanım Hazret burada yatıyor. Başucu şurası, ayakucu burası" der. Kazma ile toprağı açmaya başlarlar. Cenazeye yaklaşıldıkça Akşemseddin Hazretleri kazmaları durdurur, mübârek beden incinmesin diye toprakları elleriyle almaya başlar. Hazret beyaz kefeni ile yatmaktadır. Genç Fatih'in gözlelerinden yaşlar gelir. Büyük bir heyecan içinde eğilir, mübârek ayaklarından öpmek ister. Birden ayakların geri çekildiğini görür. Fatih hem üzülür, hem ağlar, hocasına sarılır. "Efendim çok üzgünüm, beni ayaklarından öpmeme lâyük görmedi." der. Akşemseddin Hazretleri genç padişahı teskin eder. "Sultanım, siz ulûlemler'siniz. Mübârek sultan edeben ayaklarını çekti" der.

Bir insanın yetişmesi için daima madde ve mânânın beraber yürümesi gerekiyor. Devlet yönetimi çok zor bir iş, siyaset

kaypak. Her an yeni bir strateji ve taktik isteyen bir hizmet alanı. Devlet adamı her an yeni bir hamle, heyecan içinde olan bir kimse. Bu kadar zor bir zeminde düşmeden kalabilmek için muhakkak mânevi güçlere ihtiyaç var. Ama gerçek mânevi güçlere. Allah, Peygamber ve Kur'an yolunda olan insanlara ihtiyaç var. Her zaman ve her yerde küçük hesapların, adi menfaatlerin, çıkarların üstüne çıkabilen güzel insanlara ihtiyaç var. İşte bu gerçek gönül adamları, her zaman ve her yerde sükûnet, basiret, temkin, itidal içinde olan insanlar, siyasî erkle birleştiği zaman insanlığın, efendiliğin ileri ve uygar yaşamanın çiçekleri ortaya çıkıyor.

Fatih ve Akşemseddin bunun en güzel örneği. Hiç kimse tek başına ideal, kusursuz, mükemmel değildir. Hangi insanı alırsanız alın, daima pozitif değerlerinin yanı sıra noksanlarını da görürsünüz. Ancak madde ile mânâ, zâhir ile batın birbirlerini bütünlendikleri zaman ortaya varoluşun, yaşamanın, uygarlığın en güzel renkleri çıkıyor. İşte hayat o zaman anlamlı, güzel ve ışık dolu oluyor.

Kadın Erenler

YOYAV'ın değerli başkanı aziz dost İbrahim ATEŞ telefonda “Sabri Bey mart sayımızı kadın özel sayısı olarak hazırlamak istiyoruz, siz de lütfen ‘Kadın Erenler’ konusunu işler misiniz?” dedi. Düşündüm gerçekten güzel bir konu. Gerek yaşayan, gerek Hak’ka göçen kadın velîlerin hayatından kısaca bahsedecek olsak, buna YOYAV'ın sayfaları yetmez. Sadece birkaç cümleyle ilk aklımıza gelen velî hanımlardan bahsetmek zorundayız. İşte günümüz yaşayan velîlerinden ilk akla gelen doksandörde varan yaşıyla, edep dolu, zarâfet dolu, incelik dolu haliyle Azize Anne...

Azize Anne'yi kırk yıl önce tanıdım, bu süre içinde Allah aşkıyla dolu, o mübârek insandan feyz almaya çalıştım. Allah ondan razı olsun. Azize Anne'nin sohbetinde bulunup da eli boş dönen hiç olmadı. O bir ömür boyu nokta nokta, çizgi çizgi her sözünde Allah ve Peygamber aşkını işledi. Öylesine Allah aşkı ile doluydu ki, her sohbetinde bize “aman yavrularım kelâmı

Hak'tan alın. Her zerrede Hak'kı müşahede edin. Varolan Hak'tır, gayrısı yoktur” derdi. Bir gün evden çıkar. Kolejin yakınında oturmaktadır. Kızılay'daki Gima'ya doğru gider. Birden yanından iki çocuk fırlar, biri öbürüne Ahmet dikkât et! diye bağırır. Sözü işiten Azize Anne düşünür, Allah bu çocukla bana hitap ediyor der. Çok dikkât etmek gerek, biraz sonra bir de ne görsün, yaya kaldırımında kocaman bir çukur açılmış, ama ne bir ışık, ne bir işaret var. Dalgın yürüyen veya gözleri az gören bir insanın çukura düşmesi işten bile değil. Azize Anne, eğer o çocuk Ahmet dikkât diye bağırmasaydı, ben çukurun içine düşebilirdim. Başıma çok kötü durumlar gelebilirdi diyordu. Yıllarca Azize Anne her sohbetinde, bu “kelâmı, Hak'tan alın” kavramını ısrarla işledi. Madem ki her zerreten zikreden Allah'dı, biz de hayat karşısındaki tavrımızı O'na göre almalıydık.

Şaziye Anne, tanıdığım kadın velîler içinde bir müstesna yere sahipti. Ömür boyunca tek düşüncesi Hak'ka yaklaşmak ve Hak'tan aldığını halka vermek oldu. Evinin kapısı herkese açıktı. Derdi olan, sıkıntısı olan, içinden çıkamadığı sorunları olan herkes Şaziye Anne'ye koşardı. Zaten kapısında kilidi de yoktu. İsteyen herkes, istediği zaman açıp girebilirdi. Şaziye Anne, Allah rızası için gelen herkesi bir hükümdarmış gibi karşılar, onları ağırlardı. Sofrası herkese açıktı. Bir nevi, evi âşıkların Kâbe'si gibiydi. O kapıyı çalıp da gönlü dolu olmadan giden hiç kimse olmadı. Herkes gönül kabına göre iyiden, güzelden, temiz, asil, büyük ve yüce olandan bir şeyler götürdü ve onu başkalarıyla paylaşmanın erişilmez güzelliğini yaşadı.

Şaziye Anne daima öğrencilerine aman yavrularım derdi, sâde evin tadı tuzu değil, ibadetlerinizi bile ağız tadı ile yapabilmeniz, eşlerinizle güzel geçime bağlı. Ne yapın edin

eşlerinle iyi geçinin, onlara hürmet edin. Her sohbetinde Şaziye Anne Resulullah Efendimizin **“Veren el, alan elden daha hayırlıdır”** sözünü tekrar eder, çevresindekileri imkân nisbetinde mânen-maddeten vermeye teşvik ederdi. Hayatında çok acılar, ıstıraplarla karşılaştı. Benim diyen insanın altından kalkamayacağı yükleri taşıdı ama hiç itiraz etmedi, yüzündeki tebessüm hiç eksilmedi. Ne gelirse Hak’tandır dedi. Sineye çekti. Tanıdığım insanlar içinde Şaziye Anne kadar hoşgörü sahibi, insanları oldukları gibi kabul eden, onları itirazsız bağrına basan bir kimse görmedim. Ne olursa olsun, vardır bir hikmeti der, sesini çıkarmazdı. Kendinden vermenin, vefanın, fedakârlığın bir simgesi gibiydi. Allah’ın rahmeti, Peygamber’in şefaati üzerine olsun.

Anlatacağım kadın erenlerden üçüncüsü Sabiha Anne. Sabiha Anne ehli tevhid bir mübârek sultandı. Tevhidi hayatında onun kadar güzel gerçekleştiren ikinci bir şahıs görmedim. Dünya ile âhiret, madde ile mânâ, ruh ile beden arasında inanılmaz bir denge kurmuştu. Biliyor ve inanıyordu ki, ya dünya ya âhiret diyenler bağışlanmaz bir gaflet içindeydiler. Hepsi de bunun faturasını çok ağır ödüyorlardı. İslâm dini bir tevhid dini idi. İnsanlığı dünyada ve âhirette mutlu edecek en güzel sentezi getirmişti. O bütünü parçalamak bütün insanlığa bir ihanet değil miydi? Gelmiş, geçmiş ve gelecek insanların en büyüğü, en güzeli, en yücesi olan Resulullah Efendimiz **“Dünya âhiretin tarlasıdır, insan bu dünyada ne ekerse, öbür dünyada onu biçer”** buyurmuyor muydu? Samimi bir Hak âşığına düşen en büyük görev, bu sentezi kendi hayatında yaşamak değil miydi? İşte Sabiha Anne öyle yaşadı. Edebiyat öğretmeni idi. Sözle, yazıyla, davranışlarıyla tevhidin en güzel numunesi oldu. Hayatı boyunca içinde okyanuslar gibi bir sevgi taşıdı ve bu sevgi

Allah'ta, Resulullah'da ve Abdülkadir Geylâni Hazretleri'nde odaklaştı. Küçük bir çocuktum. Üç buçuk yaşımda okuma yazma öğrenmiştim. İçim içime sığmıyordu. Gece-gündüz hep bir gerçeği arıyordum. Bir gün rahmetli annem Sabiha Hanım bana bir defter getirdi ve şunu yazdırdı: "Oğlum, Allah'ın ve Peygamber'in dediklerinden başka bir şeye inanma. Sevdiğin ve seveceğin insanlar hep Allah'ın ve Peygamber'in izinden gidenler olsun. Yalnız onları sev, yalnız onlara bağlan." Minicik ellerimle bu sözleri yazmış ve sonra gözlerim dolu dolu, aneciğim, sana söz veriyorum yalnız Allah'ı, Peygamberimizi ve onların yolunda gidenleri seveceğim. Annem gözleri dolu dolu, beni kucaklamış, canım yavrum, sana inanıyorum demişti. Bugün yetmiş beş yaşıma geldim, üç buçuk yaşımda anneme verdiğim söz, şükürler olsun aynen devam ediyor.

Sabiha Hanım ilginç bir insandı. Kendine özgü eğitim ilkeleri vardı Biricik oğlunu ne kadar çok seviyorsa bir o kadar da onu şımartmaktan, çağdaş anneler gibi çocuklarını put haline getirmekten bir o kadar kaçınıyordu. Kesinlikle biliyordu ki, çocuğu şımartmak onun istikbâlini mahvetmektir. Günümüzün firavun, nemrut taslaklarına bakın, hepsi de şımartılarak büyütülmüş kimselerdi.

Bir aile tanıyorum, anne üniversiteye giden kızının ağzına yemek uzatıyor; Kız hoppa mı hoppa, züppe mi züppe, hiç şüphe yok yarın önce kocasının başına, sonra cemiyetin başına dert olacak. Sabiha Hanım çok sevdiği biricik oğluna dört yaşından itibaren yemek yapmasını, bulaşık yıkamasını, ütü yapmasını, tahta fırçalamasını öğretti. O zamanlar bir eski Ankara evinde oturuyorduk. Gece onikiden sonra tahta fırçalanırdı. Annem elime fırçayı verir, hadi bakalım delikanlı başla

fırçalamaya derdi. Bu işlem gece onikiden sonra yapılırdı. Çünkü basılan yerler leke olarak kalırdı.

Beş yaşındayken annem elime file verdi, beni pazara gönderdi, domates almamı istedi. Pazarcı karşısında minicik bir çocuğu görünce çürük, çarık ne varsa kâğıda doldurmuştu. Rahmetli annem hiç kızmadı. O berbat domateslerin içinden her nasılsa yanlışlıkla konulmuş bir küçük domatesi seçti, itina ile yıkadı ve komşulara gösterdi. Bakın teyzeleri, oğlum ne güzel domates almış, onu tebrik edin dedi. Utancımdan kıpkırmızı olmuşum, ondan sonra evvelallah hiçbir esnaf bana kazık atamadı. Altı yaşındayken, kötü mal satan bir fırını ve bir bak-kalı birer ay kapatarak o günün utancını yenmeye çalıştım.

Sabiha Hanımın en güzel yönlerinden birisi engin bir hoş-görüye sahip oluşu idi. Onu üzen, kıran, inciten bir kimse küçük ise, ne yapsın daha çocuk, yaptığıının farkında değil, orta yaşlı ise, ne yapsın hayatın yükü omuzlarına binmiş, bu incelikleri düşünecek vakti bile yok. Yaşlı ise, ne yapsın hayatın yükü onu çabuk çökertmiş, söylediklerinin farkında değil der, onları affetmek için bahaneler arardı. Sanki Yunus'un "Yaradılanı hoş-gör, Yaradan'dan ötürü" mısraı onda en güzel şekilde tecelli ederdi. Sabiha Hanım, bazen yiyeceği yemek parasını, giyeceği elbise parasını fakirlere dağıtmış ve ne önemi var, ben çok yedim içtim, olmasa da olur, diyebilmenin mutluluğuna ermiş bir insandı. Mahallede evlenecek fakir bir kız mı var, derhal onun yardımına koşardı. Tedavi edilecek bir hasta mı var, bütün imkânlarını seferber ederdi. Hep Allah'ın ve Resulünün yolunda yürüdü. Yedi yaşında başlayan namaz hayatı, son gününe kadar devam etti. Çalıştığı dönemlerde de bir kere olsun ertesi güne kaza namazı bırakmadı. Senenin dörtte üçü hep oruçla

geçerdi. Dinlenmek için oturduğu zamanlarda sınava giren öğrenciler için, yolda olan yolcular için, hasta yatan kimseler için, aralarında geçimsizlik olan karı-kocalar için, rızkını tedarik etmekte zorluk çekenler için hayır dualar eder, Allah'tan yardım dilerdi. Nur içinde yatsın. Allah'ın rahmeti, Peygamber'in şefaati üzerine olsun.

İşte bir gönül sultanı daha... Sıhhiye Sağlık Sokak'ta oturan, nice gönüllerde taht kuran Ayten Hanım. Bazen bana sorarlar, sizin falanca sohbetinizde bahsettiğiniz Ayten Hanımı görebilir miyiz, ziyaret edebilir miyiz diye. Tabi derim, onu bulmak çok basit, çok kolay, Sıhhiye Sağlık Sokağa gidin, hangi evin penceresi kuşlarla doluysa Ayten Hanım orada oturuyordur. Bütün Sıhhiye'nin kuşları Ayten Hanımın daimi misafiridirler. Bilirler ki veren el, alan elden üstündür ve Allah Ayten Hanımın elleri ile onları doyurmaktadır. Ayten Hanım öyle bir gönül sultanı ki, kendi ekmeğinden önce kuşlarının yemlerini düşünür. Nerede gözü yaşlı, kalbi muzdarip insan varsa, onların en yakın sığınağı Ayten Hanımın evidir. Kapısı ve sofrası bütün Hak âşıklarına ardına kadar açıktır. O ne mübârek sofrası ki, her zaman dolu doludur. Artar eksilmez, taşar dökülmez. Ayten Hanımı otuz yıl önce tanıdık. Kızılay Ataç Sokak'ta oturuyor, dikiş dikerek ekmeğini kazanıyordu. Bir gün işittiğimiz bir haber yüreğimizi dağladı. Ev sahibi kirayla oturduğu evden çıkmasını istiyordu ve dikiş dikerek ekmeğini sağladığı gözleri rahatsız olmuştu. Kolay iş değil, değme insan bu gibi durumlarda huzurunu, neşesini kaybedebilirdi. Ziyaretine gittik, orada Allah aşkının ne olduğunu bir kere daha gördük. Ayten Hanım her zamanki gibi neşe doluydu, cıvıl cıvıldı. O bizi teselli etti. Üzülmeyin, Allah her şeyi görüyor, biliyor ve ben inanıyorum ki, yüce Allah bir şekilde yardım edecek dedi. Nitekim de öyle oldu.

Muhtelif durumlarda Ayten Hanımda hep aynı ruh yüceliğini, ruh selâbetini gördüm. Ne olursa olsun Ayten Hanım olayı sükûnetle karşılar ve dudaklarından şu cümleler dökülürdü: “Allah her zaman yardım edicidir. O ne güzel vekildir.” Hep ömrünü iyiye, güzele adadı. Hep fakirden, garibandan, gözü yaşlı, muzdarip insanlardan yana oldu. Onların gözyaşlarını paylaştı. Onlara şefkât kollarını açtı. Bir gün memleketi olan Mustafa Kemal Paşa'ya gidecektir. Otobüs biletini alır, valizini hazırlar, ne olur ne olmaz diyerek eklemek için fırına gider. Yolda etrafa şaşkın şaşkın bakan, her hallerinden yardım istedikleri belli olan bir ana-kız görür. Selâm verir, hatırlarını sorar. Kızının tedavisi için çok uzaklardan gelmişlerdir ama ne yapacaklarını, nereye gideceklerini bilemezler. Ayten Hanım onları evine götürür, işte bu telefon, istediğiniz yere istediğiniz zaman telefon edebilirsiniz. İşte bu mutfağım, istediğinizi pişirip, istediğinizi yiyebilirsiniz der. Ben otobüsle memleketime gidiyorum, bu da evimin anahtarları, Allahısmarladık.

Dikkât buyurun, edebiyat yapmıyorum. Yüreği okyanuslar gibi olan bir kadın erenden bahsediyorum. En ufak bir şüphesi, tereddüdü olan Sıhhiye Sağlık Sokağına gidip, o mübârek velî hanımın ellerinden öpebilir.

Ayten Hanımın menkıbeleri saymakla, anlatmakla bitmez. Çünkü o bir Hak âşığıdır ve Hak'ka giden yolun insanlara hizmetten geçtiğine inanmış bir gönül eridir. Selâm ona, sevgi ona, saygı ona...

Bu yazı okyanustan bir damla bile değil. İbrahim Bey'in isteği üzerine karaladığım beş on satır. Allah onların cümlesinden razı olsun ve Allah bu ülkenin bütün mübârek kadınlarını o yola iletsin... Amin...

Her Şey Bir İlk Adımla Başlar

Hayatta her şey bir “ilk”le başlıyor. Vehbi Koç’a sormuşlar, “bu kadar servete nasıl ulaştın?” diye. Vehbi Koç cevaplamış: “İlk bir lirayı kazanarak” demiş. Dünya maraton şampiyonuna sormuşlar; “Kırk iki kilometreyi nasıl bitirdin?” demişler. Şampiyon cevap vermiş: “İlk yüz metreyi koşarak” demiş. Hayatta her şey öyle. Zenginlikler de, iflâslar da, tükenişler de hep bir ilk adımla başlıyor. Ne yazık ki bugün ülkemizde çocuk terbiyesini bilen yok gibi. Çocuk önce bir şımarıklık yapıyor. Aile eh diyorlar, bir defadan ne çıkar?

Yıllarca önce bir komşumuz vardı. Hâli vakti yerinde bir aile idi. Sonra bir şey dikkâtimi çekti. Evin hanımı hava kararmaya başlar başlamaz mutfağın elektriğini yakıyordu ve her gece ikide söndürüyordu. Bir gün, “Efendim israf olmuyor mu, elektrik bu kadar saat açık kalıyor?” dedim. Komşu birden kızdı. “Size ne!” dedi. “Hem ben hiç elektrik faturasını size gönderdim mi?” Üzüldüm. Cevap vermek lüzumunu duymadım. Bir süre sonra

alacaklılar mahkemeye müracaat ederek evi sattırdılar. Bizim komşunun saltanatı da (!) böylece sona erdi.

Günümüzde böyle bir hava var. Sık sık işitiyoruz. Ben paramı dilediğim gibi harcarım, vücut benim, dilediğim gibi kullanırım, mide benim, keyfime göre yer içerim. Bu, ne kadar yanlış, ne kadar sakat bir anlayış bir bilsek. Malımız, mülkümüz, paramız, bedenimiz, hatta zamanımız bize emânet. Onu dilediğimiz gibi kullanmaya hiçbirimizin hakkı yok. Eski İstanbul terbiyesinde, benim evim, benim köşküm, benim yalım demek çok büyük terbiyesizlik, küstahlık, saygısızlık kabul edilirmiş. Bir kimseye, “Bu evin sahibi siz misiniz?” denildiği zaman, o kişi edeple, saygıyla “Estağfurullah efendim,” dermiş. “Mülk Allah’ın, biz emâneten oturuyoruz.” Bir bilsek o eski güzel âdetlerimizi kaybetmekle nelerden uzaklaştık. O insanların hayatta en çok önem verdikleri husus, bir insandaki edep, saygı, incelik, zarâfet, tevâzu, sabır, şükür, kanaât olurmuş. Bunlardan mahrum kimselere insan gözüyle bile bakılmazmış.

Hayat ancak mânevi güzelliklerle bir anlam kazanıyor. Bugün boşanma davalarının süratle artmasının sebeplerini araştıracağız olursak, karşımıza hep bu durum çıkar. Rahmetli eşimle kırk dört yıl evli kaldık. Bir tek gün evimizde kavga, münâkaşa, tartışma, küskünlük, kırgınlık olmadı. Çünkü yeni yuvamıza ilk adımımızı atarken karar vermiştik. Bu evde erkeğin ve kadının değil, Allah’ın ve Peygamber’in sözü geçecek. Nitekim öyle oldu. Bugün öyle günler yaşıyoruz ki, birçok evde paradan puldan başka bir şey konuşulmuyor. Pek tabidir ki onun arkasından münâkaşalar, kavgalar geliyor. Ne kadar acı bir durum. İtimat, güven duygusu ancak mânevi bir iklimde söz konusu olabilir. Her çiçek her iklimde yetişmiyor ki. Bir yerde

huzurun, mutluluğun, sevginin ve saygının olabilmesi için, orada daha önceden inanmış gönüllerin, mutmain kalplerin var olması lâzım. Siz, Ankara'da çay yetiştirebilir misiniz? Beethooven'in babası müzik öğretmeniymiş. Daha dört yaşından itibaren oğluna piyano çalmasını öğretmiş. Aynı Beethooven dağ başında bir çobanın oğlu olsaydı, dokuzuncu senfoniye besteleyebilir miydi?

Japon dilinde küçük, basit, önemsiz kelimeleri yok. Onlar için her şey önemli. Onlar için en küçük bir zerrenin bile sonsuz önemi var. Dünyanın en iyi elmas yontucuları Japonya'daki kuyumcular. Dünyanın her tarafından, yontulup, istenilen şekli alabilmesi için Japonya'ya elmas gönderiyorlar. Ve onlar inanılmaz bir incelikle, sabırla, saygıyla o gönderilen elmasları yontup para kazanıyorlar. Çünkü daha önce o terbiye ailede çocuklara aşılıyor. Dünyada öğrenilmesi en zor alfabe Japon alfabesi imiş. Birkaç sene evvel Fransız Kültür Bakanı incelemeler yapmak için Japonya'ya gidiyor. Japon çocuklarının o alfabe öğrenilmeleri için olağanüstü bir çaba harcamaları gerektiğini görüyor. Ve bir yemekte Japon Kültür Bakanı'na bir teklifte bulunuyor. "Efendim," diyor. "Biz size yüz binlerce alfabe gönderelim. Çocuklarınız kolayca Latin alfabesini öğrensin. Gerekirse istediğiniz kadar öğretmen de göndeririz." Japon Kültür Bakanı büyük bir zarâfetle; "Efendim," diyor. "İlginize çok teşekkür ederiz. Yalnız burada ince bir nokta var. Bizim çocuklarımız, Japon alfabesini uzun yıllar içinde öğrenmeye çalışırken aynı zamanda sabretmesini, tahammül etmesini, beklemesini de öğreniyorlar. Şimdi bu durumda onlara bu mânevi güzellikleri nasıl öğreteceğiz?" Fransız Kültür Bakanı mahcup oluyor, yüzü kızarıyor ve kekeleyerek, "Afedersiniz" diyor. Birtakım kolaylıkları benimsemek iyi güzel de, hayatın asli unsurları olan sabır,

şükür, kanaât, zarâfet, incelik, edep gibi duygulardan mahrumiyet halinde, o toplumun nasıl bir manzara göstereceği de ortada. Bu güzelliklerden mahrumiyet, hepimizin hayatına bir karabasan gibi çöküyor. Açık konuşalım, samimi olalım. Bu durumdan hepimiz şikâyetçi değil miyiz? İçimizde bu yüzden hayata küsenler, bedbinleşenler, dünyası yıkılanlar, çeşitli maddi-mânevi hastalıklara yakalananlar az mı? İsteyen kendi çevresine bakabilir, o çevredeki ailelere, iş muhitlerine, çalışma hayatına, kısa bir bakışla nice acı gerçekleri yakalayabilir. Şöyle kısa bir süre trafiğe çıkmakla bile insan neleri müşahede edebilir. Hepimizin bağı yanık. Hepimiz ıstırap içindeyiz. Ama yalnız şikâyetle iş bitmiyor ki. Bütün bu olup bitenlerin sebebi nedir? Nereden kaynaklanıyor? Doğru teşhisler koyup, tedavisi yoluna gitmedikçe daha kaç neslin hayatı bu şikâyetlerle geçecek.

Çanakkale Harbi bitiyor. İngiliz Parlamentosu toplanıyor. Başbakan çok ağır eleştiriler geliyor. Başbakan cevap vermek için kürsüye çıkıyor. Elinde bir Kur'an-ı Kerim var. "Arkadaşlar," diyor, "sizleri dinledim. Eleştirileriniz çok ağır. Ama iyi niyetle yapıldığı için saygıyla karşılıyorum. Beni ve ordumu muaheze etmenize anlayış gösteriyorum. Çünkü siz Türk Milletini ve Türk Askerini tanımıyorsunuz. Türkleri ne İngilizler, ne de dünyadaki herhangi bir millet yenemez. Çünkü onların göğüslerinde kale gibi bir iman var." Elindeki kitabı kaldırır ve "Arkadaşlar," der. "Bu kitabı tanıyor musunuz? Biz, Türk Milleti ile bu kitabın arasını açmadıkça hiçbir zaman galibiyet yüzü göremeyiz. Bundan sonraki savaşımız cephede değil, kültür alanında olacak" der ve kürsüden iner. Ve o günden sonra Türk Milletine karşı bir kültürel cephe açılır. Çeşitli yollarla, hilelerle dinimize, dilimize, örf âdetimize, törelerimize, aile yapımıza ve sanatlarımıza karşı bir

savaş başlatılır. İlk hedef Türk ailesi olmuştur. Onlar biliyorlardı ki, aile sağlam olduğu sürece hiç kimse başarı elde edemeyecekti. Bugün ne yazık ki aile yapımız çok büyük yaralar almıştır. Sanki bazı medya kuruluşları bir düşman cephesi oluşturmuş gibidir. Pek çok televizyon dizisinde aile yapımızı çökertmeye yönelik çeşitli çirkinlikler yer almaktadır. Ayrı ayrı metodlarla yıllardır bu durum sürüp gidiyor. Yetkili bir kimse çıkıp da durun efendiler, yeter artık bu rezaletler demiyor. Sinemalar yıllardır zehir kusuyor. Bir iffetli, haysiyetli, inanmış, muhterem Türk hanımı çıktı: Ayşe Şasa Hanımefendi. Mevlânâ'nın hayatına ait bir film çevirdi. Milyonların seyretmesi gereken güzel bir film. Bu sabah çok değerli doktorumuz Ayla Belen Hanımefendi anlattı. Dün ailece bu filme gitmişler. Bilet almışlar. İçeri girerlerken sinemadan bir yetkili onları karşılamış ve "Bu filmi görmemenizi tavsiye ederim." demiş. "Şu anda sinemada kimse yok." Doktor hanım, "Hayır ben göreceğim" demiş. Eşi ve kızı doktor Burcu Hanım'la salona girmişler. Üç kişi için film başlamış. Oysa Recep İvedik isimli bir itin rezil filmini görmeye yüz binlerce insan koştu. Ayşe Şasa Hanımefendi adına çok üzüldüm. Kendisi Muhittin Arabi Hazretleri'ni en iyi anlayan bir değerli aydınımızdır. Bu çevirdiği filmde Türk gençlerine tasavvufu sevdirmek istemiştir.

Yapılan tahribatlar her gün biraz daha artmakta. Artık okuduklarımızdan, işittiklerimizden, gördüklerimizden utanır hâle geldik. Bu mânevi saldırı her gün biraz daha artıyor. Nasıl otomobillerimiz, otobüslerimiz ateşe veriliyor, dükkânlarımıza molotof kokteylleri atılıyor, kimsenin kılı kıpırdamıyorsa, mânevi değerlerimiz de öyle. İnançlarımıza her gün saldırılıyor. Birtakım insanlar en masum, en temiz inançlarımızın bezirgânlığını yapı-

rak ceplerini dolduruyor, kimseden çıt çıkmıyor. Allah sonumuzu hayır getirsin.

Dünyanın en güzel ülkesinde yaşıyoruz. Her şeyimiz var. Fakat küçük hesaplar uğruna maddi-mânevi her şeyimiz elimizden alınıyor. Oysa el ele versek, birbirimize Allah rızası için sevgi ve saygı göstersek, hep daha iyiye, daha güzele gitmenin aşkını ve heyecanını duysak neler kazanmayız... Resulullah Efendimiz, **“İki günü birbirine eşit olan ziyandadır”** buyuyor. Peki biz ne bekliyoruz?

Kültürün Temeli Kitaptır

Geçen gün yakınım olan bir hanımefendi; “Apartman komşuları misafiriğe gelecekler. İkramlarımdan sonra onlara sevdiğim kitaplardan bazı cümleler okumak istiyorum. Ne dersiniz?” dedi. Cevap verdim; “İyi olur yavrum.” dedim. “Maddi ikramın yanında, mânevi ikram da olur. Bir tek cümle de hatırlarında kalsa, yine de kârdır.” dedim. O akşam telefonda gelen sesi bayağı kırgındı. “Çok değerli bir eserden küçük bir paragraf okuyayım dedim, baktım hepsi ayağa kalkmış. Bize müsaade dediler ve gittiler.” dedi. Biraz sonra ağlamaya başladı. Kendisine bir istatistikten bazı rakamlar okudum. Unesco’nun bildirdiğine göre, Türkiye’de kitap okuyanların sayısı o kadar azmış ki, dünya genelinde seksen altıncı sırada yer alıyormuşuz. Yedi milyonluk Azerbaycan’da kitaplar yüz bin basılırken, Türkiye’de bu rakam üç bine, iki bine, bazen bine iniyor. Yetmiş üç milyonluk Türkiye’de kitap okuyanların sayısı yetmiş bine ancak yaklaşıyormuş. “Kıymetli yavrum,” dedim. “Türkiye’de

nice makam sahipleri, nice profesörler ellerine kitap almazken, senin komşuların kitap okumazmış çok mu?”

Nasıl insanın çeşitli gıdalara ihtiyacı varsa, insan beyninin de gıdaları var. Din, ilim, tasavvuf, güzel sanatlar, tabiat sevgisiyle beslenmeyen insan gönlü, ışıktan mahrum yaşıyor demektir. İnsan gönlü ışıkla dolunca ışıktan fark edilmez.

“İnsan demek, göz demektir” diyor Mevlânâ. **“Gözden geriye kalan sadece et ve kemiktir.”** Göz, güzellikleri görebiliyorsa, seçebiliyorsa ona göz denir. Güzellik kâinatın altın anahtarıdır. O anahtar kolay kolay ele geçmez, Onu aşkla, heyecanla, sabırla, yılmadan aramak gerekir. Amorfalyus Titanyum isimli bir bitki on beş yılda bir çiçek açıyor. Her varlık, her an, her şeyde sevgi özlemi içinde. Yunus;

“Gelin tanış olalım

İşi kolay kılalım

Sevelim, sevilelim

Dünya kimseye kalmaz”

diyor. Gönlünü, edebe, sevgiye, saygıya ve güzelliğe aç, bak sıkıntın kalıyor mu? Şekilde, kabukta, zâhirde kalan, öz olana, ebedi güzelliğe nasıl ulaşabilir? Güzele varmak, tevhide ulaşmakla olur.

Ayrıntılarda boğulan, yanlış yorumlarla hem kendilerinin, hem başkalarının dünyalarını karartanlar, her gün biraz daha güzellikten, incelikten uzaklaştıklarının farkındalar mı? Evrende öyle çıldırtıcı bir güzellik ve âhenk var ki; kendi kendilerini aşamayanlar, kendi egoları içinde hapsolanlar, nefsanîyetlerinin esiri olanlar hiçbir zaman o muhteşem senfoniye dinleyemeyeceklerdir. “Ey zaman geçme dur, öyle güzelsin ki” diyemeye-

ceklerdir. Her zaman maviliğin bittiği son hadde kadar yürüyebilenler, kendilerini, varlığın dar hendesinden kurtarabilenlerdir. İnsan hayatının en küçük olayları bile çok büyük bir önem taşırlar. Rilke:

“Görmeyi öğreniyorum”

der. Görmek aşktır. Yunus:

“Şu gözümden gören nedir?”

diye sorar. Görme yeteneği görendedir. Göz, sadece bir dürbündür. Dürbün görmez. İnsan kalbi başkalarının duygularına ancak kendi tecrübeleri nispetinde açıktır. Her eser bir derstir. Bir büyük ressamın eserinden yapılacak bir kopya, o eserde gizli olan bu dersi kendi kültürüne ilâve etmek, bir başkasına ait olgun bir tecrübe ile kendi sanatını zenginleştirmek demektir. Kültür olayı bir ömür boyu devam eder, son nefese kadar.

Bir topluma ruhunu veren, bir toplumu ayakta tutan, fikir ve sanat adamlarıdır. Onlara lâyük oldukları değeri vermeyen toplumlar, bir süre sonra yaşama sevinçlerini kaybederler, varoluştaki akıl almaz, çılgın güzellikler onlar için anlamsız bir hâle gelmeye başlar.

Bir inancı, bir düşünce terbiyesi olmayan, bir sanat kültüründen yoksun insanların doğaya, insana, olaylara kendine has bir bakış açısıyla bakmasının, bir yaşama sanatına, yaşayış üslûbuna ulaşmasının imkânı var mıdır? Kişiliksiz, renksiz, kültürden, incelikten yoksun insanların toplumun hangi çizgisinde bulunurlarsa bulunsunlar, hangi makamı işgâl ederlerse etsinler, çevrelerinde sevgi, saygı ve hayranlık uyandırmalarına imkan var mıdır? Kültür, estetik, terbiye, edep ve saygı hayatımıza

yapıcı bir âmil gibi girdikçe, yaşantımızda egemen oldukça, nice halledilemez gibi görünen sorunlarımızın kendiliğinden halledildiğini göreceğiz. Ancak kalpleri ve kafaları Kur'an-ı Kerim'in Hadis-i Şeriflerin ışığıyla, bilimle, sanatla, sevgi ve saygıyla, güzellikle dolan insanlar sağlıklı yaşar, mutlu olur, mutlu ederler.

Matematik profesörü olan bir arkadaşım anlattı. Tokyo'ya Dünya Matematikçiler Kongresi'ne gidiyor. Otele yerleştikten sonra görevli memura soruyor. "Burada" diyor, "hem hesaplı, hem temiz, hem kaliteli lokanta nerededir?" Tarif edilen yere bir arkadaşıyla gidiyor. Bin kişilik bir lokanta... Arkadaşım yanındaki meslektaşı ile güle oynaya kapıdan giriyorlar. Ama birden donup kalıyorlar. İçeride çit yok. İnanılır gibi değil. Bin kişinin bakışları üzerlerinde toplanıyor. Mahcup oluyorlar. Lokantada mutlak bir sessizlik egemen. Şaşırıp kalıyorlar. Ne içeri girebiliyorlar, ne dışarı çıkabiliyorlar. Öyle bir mahcubiyet, eziklik içindeler ki, şef garson hâlden anlıyor, hemen geliyor, onları içeri alıp oturtuyor. Çevreye bakıyorlar, herkes öylesine sessiz ki... Bir sipariş verileceği zaman garsonun kulağına fısıldıyorlar. Çatal kaşıklarını masaya koyarken inanılmaz bir dikkât gösteriyorlar, aman bir ses çıkmasın, bir gürültü olmasın diye. Arkadaşım bakıyor, bakıyor, hayran oluyor.

Yine bir Pazar sabahı arkadaşım trene biniyor. Amacı bir Japon banliyösündeki hayatın akışını incelemek. Trende oturduğu yerin karşısında bir Japon ailesi var. Karı koca ve küçük yavruları çocuk henüz iki yaşında. Ne hikmetse durmaksızın ağlıyor. Anne bir yandan çocuğu susturabilmek için elinden geleni yapıyor, bir yandan da arkadaşımı endişe ile süzüyor, acaba yabancıyı rahatsız ediyor muyum diye. Ama bir türlü başarılı olamıyor. Eşi köşede sükûnetle gazetesini okumakta.

Nihayet gidiyor, ondan yardım istiyor. Baba yavaş yavaş yerinden kalkıyor, çocuğun yanına gidiyor. Yanağına çok hafif, çok yumuşak bir fiske vuruyor. Çocuk derhal susuyor. Bütün bunlar bize sağlıklı, mutlu, huzurlu yaşayabilmek için sessizliğin ne kadar önemli olduğunu gösteriyor. Yüksek sesle müzik dinleyenlerin bir süre sonra beyin hücrelerinin öldüğü bilimsel çalışmalarla ortaya çıkıyor. Gürültü insanı hasta ediyor, sinir sistemini tahrip ediyor, onu hayata karşı duyarsız yapıyor.

Pascal, **“İnsanın hayatta başına ne gelirse, işini bitirdikten sonra bir köşeye çekilip, sükûnetle hayatı, insanları, olayları tefekkür edememesinden gelir”** diyor.

Kur’an-ı Kerim’de Cenab-ı Hak’kın, Hz. Musa’yı, Firavun’u Hak’ka davet etmekle görevlendirdiğini okuyoruz. **“Ya Musa, Firavun’la konuşurken, yumuşak ve tatlı söyle”** buyruluyor. **“Allah yavaş sesle konuşanları sever.”**, **“Seslerinizi Peygamberin sesinden fazla çıkarmayınız, bağırmayınız, yüksek sesle konuşmayınız. Seslerin en çirkinisi eşek anırmasıdır”...**

“Yunus bir haber verir, işidenler şâd olur.” Şâd oluyorsak, huzuru, mutluluğu içimizde bulamıyorsak kabahat bizdedir. Ya aramıyoruz, ya da aramasını bilmiyoruz. Yunus insanları şâd eden haberi nice arayışlardan, gayretlerden, fedakârlıklardan sonra bulmuştur. Yunus, hiç ses çıkarmadan edep, sabırla kırk yıl dergâha odun çekti. Bu bir aşk işidir, çile işidir. Ağzımıza aldığımız bir lokma bile yutulmak için kaç kere çiğneniyor. Hayatta hiçbir güzellik kolayca elde edilmemiş, hiçbir mutluluğa rahatça ulaşılmamıştır. Hayat bizden her gün yeni bir fetih bekliyor. Yüce Peygamberimiz, **“İki günü birbirine eşit olan ziyandadır”** buyuruyor. Peki biz ne bekliyoruz?

Bilgi Kirliliği

Bilgi çağı, bilgi çağı derken bir bilgi kirliliğinin içine girdik. Çıkabilene aşk olsun. Mütemâdiyen irili ufaklı gazeteler, bildiğimiz, bilmediğimiz televizyon kanalları, internetler, internetteki bilinen, bilinmeyen siteler, insanların kafasını karmakarışık ediyor. Bir meseleyi öğrenmek istiyorsunuz. Hangi televizyon kanalını açarsanız size başka fikir veriyor. Birisi siyaha beyaz diyor, bir başkası beyaza siyah diyor. Ya Rabbi, insanoğlu yaşadığı karmaşada nasıl şaşkına dönmesin. Toplumun hangi yönüne bakarsa baksın tereddütler içinde kalıyor. Bu karmaşa onun ruhunu sıkıyor, bunaltıyor, daraltıyor. Giderek uykuları kaçıyor. Sinir sistemi bozuluyor. İçindeki yaşama sevinci kayboluyor. Ya dogmatizmin, ya fanatizmin kucağına düşüyor. Ya tereddütler içinde adım atamaz hale geliyor. Oysa nezih, temiz, güzel bir hayat yaşamak onun da hakkı. O da huzuru tatmak, güzelliği yaşamak istiyor. Ama çevre onu kısıvrak bağlıyor. Öyle sistemli bir şekilde insanın içindeki güzellikler yıkılıyor ki,

bazen kendisi bile farkına varmıyor. Çünkü zehir birdenbire değil, âniden değil, damla damla veriliyor. Hem de hiç ummadığı bir şekilde.

Bir yıldır yeni bir program, “Yemekteyiz” adı altında sunuluyor. Zâhiren bakılırsa masum görünen bir program. Ama altmış sekiz ülkede birden aynı anda yayına girdiğini düşünürsek, bir müddet asıl sebepleri araştırmamız gerekiyor. Sanırım televizyon tarihinde bu kadar âdi, bu kadar iğrenç, bu kadar şerefsizce bir program yayınlanmadı. Sosyolojik bir inceleme yapacak olursak, bütün dünya kültürlerinde ortak bir yön görürüz. Nimete saygı, ekmeğe saygı, sofraya saygı. İşte bu programda gizli gizli yıkılmak istenen bu. Nankörlük, saygısızlık, kabalık, küstahlık, terbiyesizlik ne ararsanız hepsi var. Tiksindirici, iğrendirici, rezil bir program. Onun yanı sıra yine altmış sekiz ülkede birden yayınlanan evlendiriyoruz programları. Ayakta duracak hali kalmamış birtakım hasta, sakat, ihtiyar insanlar bu programa genç insanlarla beraber çıkartılarak alay konusu yapılıyor, eğlence konusu yapılıyor. Bu zavallıların haline kimisi kıs kıs, kimisi kahkahalarla gülüyor. Bakıyorsunuz, seksen yaşındaki bir adam, otuz beş yaşındaki bir hanıma talip oluyor. Bazen otuz beş yaşındaki bir hanım yetmiş beş yaşındaki bir adama talip oluyor. Adam sahneye çıkıyor, her tarafı dökülüyor. Kahkahalar birbirini takip ediyor. Böylece yaşlılığa saygı, şefkât, acıma duyguları ortadan kaldırılıyor.

Televizyon dizilerinin her biri ayrı bir felâket. Hangi kanalı açarsanız açın, insanlar bir gerilim, bir stres, bir bunalım içinde. Yumruklar sıkılmış, dişler kenetlenmiş, gözler alev alev. Bir tek kanalda bir beyefendi, bir hanımefendi tip göremiyorsunuz.

Otursunlar, insanca, efendice, medenice sohbet etsinler. Ne mümkün görmek. Hep kavga, hep münakaşa, hep acı sözler.

İşte bütün bunlar insanları kirletiyor, ruhları, kafaları kirletiyor, karıştırıyor. Sanki kabalık, saygısızlık, küstahlık, şirretlik, edepsizlik normal bir durum gibi gösteriliyor. Bu insanlar, toplumun ruh sağlığı ile oynadıklarının acaba farkındalar mı? Bütün bu pislikler, çağdaş yaşamın vazgeçilmez öğeleri gibi gösteriliyor. Ne yazık ki, birileri çıkıp da gazetelerdeki köşelerinde, ekranlarda bunları ele alıp birer birer sosyologlara, psikologlara, psikiyatristlere analiz ettirmiyorlar. İnsanlar bir taraftan gazetelerle, bir taraftan televizyonlarla, onlardaki çirkin, kaba, estetikten uzak, müstehcen, müstekreh görüntülerle öyle kirletiliyor ki, bunu anlatmaya kelimeler yetmiyor. Bu insanlardan ruh sağlığı, akıl sağlığı beklemeye imkân kalmıyor. Ondan sonra da kasklı, motosikletli, operacı iğrenç yaratıklar, düzinelerle genç kıza tecavüz ediyor. Onları kirletiyor, hayatlarını mahvediyor. Zengin çocukları kız arkadaşlarının kafasını kesiyor, gitar kutusuna koyuyor, çöpe atıyor. Bazı kimselerin bunları yadırgamasına hayret ediyorum. Gayet tabii ekilenler biçilecek. Zakkum eken gül bekleyemez ki. Artık okulların önünde uyuşturucu satanlar, kız okullarının önünde lüks arabalarıyla çapkınlığa çıkan alçaklar, şerefsizler, namussuzlar kol geziyorlar. Ve bunlara karşı çok kesin, yıldırıcı, caydırıcı tedbirler alınmıyor. Sanki normal bir durum gibi geçiştiriliyor. Üstünde durulmuyor. Kıyametler koparılmıyor. Bir rezilliği tabii görmekten daha büyük bir rezillik olabilir mi?

Hayatta her şey öyle ince bir denge içinde ki, modern heykel sanatında, bir tür var; mobil diyorlar. Son derece ince metaller birbirine ekleniyor, bir obje meydana getiriliyor. Bir yerine en

hafif bir şekilde dokunulduğu zaman bütün obje büyük bir titreşimle sarsılıyor. Son çağın en önemli bilim kadınlarından Profesör Eva Hanım: “Bir çay bardağına atılan şeker karıştırılırken çıkan ses, uzaydaki her zerrede hissedilir.” demişti.

Mânevi değerler daha büyük bir hassasiyet içinde. Gazetelerin, televizyonların hiç düşünmeden saldırdıkları, hücum ettikleri örf, âdetler, muaşeret kuralları, gelenekler, görenekler, bazen yüzyıllarca devam eden bir çabanın sonunda nesilden nesile aktararak kuruluyor, devam ettiriliyor. Onlarla oynamaya, onları küçük görmeye, hakir görmeye hiçbirimizin hakkı yok ki. Çünkü o güzellikler, incelikler, edepler, zarafetler, hayatın ince nüansları, hepimizin titizlikle koruyacağımız, üzerine titreyeceğimiz değerler değil mi? Bu saygısızlık niçin? Bu hoyratlık, bu kabalık niçin? Bu vatan hepimizin. Hepimiz bu geminin içindeyiz. Gemi batarsa hepimiz mahvolacağız. Ne olur biraz dikkâtlı olalım, biraz saygılı olalım. Lütfen bindiğimiz dalı kesmeyelim. Bir şair;

***“Ben yanmazsam, sen yanmazsan, biz yanmazsak
Nasıl çıkar karanlıklar aydınlığa”***

diyordu. Gelin hepimiz el ele verelim, bu mânevi değerlerin ezilmesine, çiğnenmesine, ayaklar altında yok edilmesine imkân vermeyelim.

Bir şairimizin de dediği gibi, eğer biz sahip çıkabilirsek bu vatan batmayacaktır.